

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2021-2022

ΣΧΟΛΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»**

των:

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΡΟΝΑΚΗ (ΑΜ: ΥΚ5535)

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΙΣΤΑΚΗ (ΑΜ: ΥΚ5537)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΚΗ

Υποβλήθηκε ως προαπαιτούμενο για την χορήγηση πτυχίου Κοινωνικής Εργασίας

Ηράκλειο, Οκτώβριος 2022

Copyright@ 2022 Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ.

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Π.Ε αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία των συγγραφέων Αικατερίνας Χρονάκη και Ειρήνης Χριστάκη, της επιβλέπουσας καθηγήτριας Ελένης Κουτσουράκη και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας και προστατεύονται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

Δήλωση τήρησης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

Οι υπογράφουσες φοιτήτριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ

Αικατερίνα Χρονάκη

Ειρήνη Χριστάκη

δηλώνουμε υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο:

«Η ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

είναι στο σύνολο προϊόν δικής μας δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί αναφέρονται πλήρως. Επίσης δηλώνουμε ότι δεν αποτελεί προϊόν οποιασδήποτε εξωτερικής μη αδειοδοτημένης βοήθειας και ότι δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε ίδρυμα ή οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιοποιηθεί στο παρελθόν μέρος αυτής ή στο σύνολο της.

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

Αικατερίνα Χρονάκη

Ειρήνη Χριστάκη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί η διερεύνηση της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και προστασίας των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας που αναζητούν προστασία στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται από την εμπειρία επαγγελματιών στο πεδίο του προσφυγικού (κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων). Η μελέτη χωρίζεται σε δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Στο πρώτο μέρος πραγματοποιείται η βιβλιογραφική ανασκόπηση. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την μεθοδολογία και τα αποτελέσματά της έρευνας. Ακολουθήθηκε η ποιοτική μεθοδολογία έρευνας και το δείγμα αποτέλεσαν κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι, οι οποίοι εργάζονται σε δομές και υπηρεσίες που ασχολούνται με τις γυναίκες πρόσφυγες. Πιο συγκεκριμένα, πέντε (5) κοινωνικοί λειτουργοί και τρεις (3) ψυχολόγοι. Η έρευνα αναδεικνύει τη σημασία της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και προστασίας των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας, καθώς και το σημαντικό έργο των κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων που δραστηριοποιούνται στο πεδίο του προσφυγικού και τα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: προσφυγικές ροές, γυναίκες πρόσφυγες, έμφυλη βία, ψυχοκοινωνική υποστήριξη

ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate the psychosocial support and protection of female refugees, victims of gender-based violence seeking protection in Greece as reflected by the experience of professionals in the refugee field (social workers and psychologists). The study is divided into two parts, the theoretical and the research part. In the first part, the bibliographic review is carried out and the second part includes the methodology and the results of the research. The qualitative research methodology was followed and the sample consisted of professional social workers and psychologists, who work in accommodation facilities and services that deal with refugee women. More specifically, the sample consisted of five (5) social workers and three (3) psychologists. The research highlights the importance of psychosocial support and protection of women refugees victims of gender-based violence, as well as the important work of social workers and psychologists who are active in the refugee field and the challenges they face.

KEY WORDS: «women refugees», «gender based violence», «psychosocial support

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πρωτίστως, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτρια μας, κ. Κουτσουράκη Ελένη για τις συμβουλές και τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις της κατά τη διάρκεια της εκπόνησης πτυχιακής μας εργασίας. Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους επαγγελματίες, οι οποίοι δέχτηκαν να συμμετάσχουν σε συνέντευξη παρά τον περιορισμένο διαθέσιμο χρόνο. Η συμμετοχή τους ήταν καθοριστικής σημασίας για την εκπόνηση της έρευνας μας. Τέλος, είμαστε ευγνώμονες για την στήριξη των αγαπημένων μας προσώπων καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μας και θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όσους στάθηκαν δίπλα μας και στο τελευταίο στάδιο της φοιτητικής μας πορείας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	7
ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΕΙΣ	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΜΕΡΟΣ Α'- ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	14
1.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ	14
1.2. ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	15
1.3 ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ	19
2.2 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ	21
2.3 ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ	22
2.4 ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ	23
2.5 ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ (FEMICIDE)	24
2.6 ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ	26
2.7 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΑ- ΕΠΙΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ	27
2.8 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ	28
2.9 ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	32
3.1 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ ΤΟΥ 1951 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ	32
3.3 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ (2014)	33
3.4 ΟΔΗΓΙΑ ΠΕΡΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ (2011/95/EU)	34
3.5 ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ (2013/33/EU)	35
3.6 ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ (2012/29/EU)	35
3.7 Η ΟΔΗΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ (2011/36/EU)	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	38
4.1 ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΦΟΒΟΥ ΚΑΙ ΝΤΡΟΠΗΣ	38
4.2 ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΡΑΣΤΗ	38
4.3 ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	39
4.4 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	42

5.1 ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ- ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟ	42
5.2 ΜΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ Η ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	43
5.3 ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	44
ΜΕΡΟΣ Β'- ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	47
6.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	47
6.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	47
6.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	47
6.4 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ- ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ	48
6.6 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	51
ΑΞΟΝΑΣ 1: ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΘΥΜΑΤΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ	51
1.1 ΔΟΜΕΣ/ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	51
1.2 ΑΛΛΕΣ ΔΟΜΕΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΘΥΜΑΤΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ	51
1.3 ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΡΑΤΟΥΣ	52
ΑΞΟΝΑΣ 2: ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	52
2.1 ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ	52
2.2 ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΘΥΜΙΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΝΑ ΕΚΦΡΑΣΟΥΝ ΤΑ ΒΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥΣ	53
ΑΞΟΝΑΣ 3: ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	53
3.1 ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	54
3.2 ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ	54
3.3 ΨΥΧΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	55
3.4 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	55
ΑΞΟΝΑΣ 4: ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	56
4.1 ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ	56
4.2 ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	57
4.3 ΦΥΛΟ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	58
ΑΞΟΝΑΣ 5: Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	59
5.1 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	60
5.2 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	60
ΑΞΟΝΑΣ 6: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	61

6.1 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ	61
6.2 ΤΡΟΠΟΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ	62
6.3 ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	67
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	67
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	71
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	71
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	76
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	87

ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΕΙΣ

ΑΓΓΟ	Ακρωτηριασμός Γυναικείων Γεννητικών Οργάνων
Γ.Γ.Ο.Π.Ι.Φ	Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας Φύλων
ΚΕΘΙ	Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας
ΚΜΟΠ	Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας
Κ.Ο.Δ.Ε.Π	ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΕΙΡΑΙΑ
Μ.Κ.Ο	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Π.Ο.Υ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ
CEDAW	Σύμβαση Εξάλειψης όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των γυναικών
EUROSTAST	Ευρωπαϊκή Στατική Υπηρεσία
FGM	Female Genital Mutilation
HRW	Human Rights Watch
UNHCR	Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπό της παρούσας μελέτης αποτελεί η διερεύνηση της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και προστασίας των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας που αναζητούν προστασία στην Ελλάδα. Οι επιμέρους στόχοι παίρνουν μορφή μέσα από συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα που στοχεύουν στην καταγραφή των απόψεων κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων που διαθέτουν εμπειρία στο πεδίο του προσφυγικού. Τα ερευνητικά ερωτήματα αφορούν, αρχικά, τη διαθεσιμότητα δομών παροχής ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας και τις απόψεις των επαγγελματιών που συμμετείχαν στην έρευνα σχετικά με την συνεργασία των αρμόδιων φορέων για την προστασία της συγκεκριμένης ομάδας. Παράλληλα, εξετάζεται αν και κατά πόσο οι υπεύθυνοι για την προστασία των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας διαθέτουν επαρκή κατάρτιση. Επιπλέον, διερευνώνται τα νομικά και πραγματικά εμπόδια που εντοπίζουν οι συμμετέχοντες στην έρευνα, καθώς και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στο έργο τους, προκειμένου να διαπιστωθεί το επίπεδο της παρεχόμενης προστασίας σε γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας.

Η μελέτη χωρίζεται σε δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Το θεωρητικό μέρος αποτελείται από πέντε κεφάλαια, τα οποία διαμορφώνουν την βάση της έρευνας μας. Αναλυτικότερα, το πρώτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στις προσφυγικές ροές και στις γυναίκες πρόσφυγες. Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στην διάσταση της έμφυλης βίας και στις μορφές που αυτή μπορεί να λάβει για μια γυναίκα πρόσφυγα στη διάρκεια της ζωής της. Στην συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται εκτενής αναφορά στο νομικό πλαίσιο που σχετίζεται με την έμφυλη βία και τον γυναικείο προσφυγικό πληθυσμό. Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες πρόσφυγες κατά την διάρκεια της καταγγελίας της βίας που έχουν υποστεί. Τέλος, το πέμπτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία των συγκεκριμένων γυναικών από τους επαγγελματίες, στις υπάρχουσες αρμόδιες υπηρεσίες, στους τρόπους πιθανής υποστήριξης τους στις εν λόγω δομές και στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες στην επαφή μαζί τους και γενικότερα στην επιτέλεση του έργου τους. Το δεύτερο μέρος της παρούσας μελέτης είναι το ερευνητικό και απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια. Αρχικά, στο πρώτο περιγράφεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την διεξαγωγή της έρευνας, η μεθοδολογία και οι στόχοι της. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας, τα οποία είναι χωρισμένα σε έξι θεματικούς άξονες και επιχειρείται η σύνδεση αυτών με την υπάρχουσα βιβλιογραφία. Έπειτα, στο τρίτο κεφάλαιο αναπτύσσεται η συζήτηση των αποτελεσμάτων, η

οποία συνδέει τα ευρήματα της πτυχιακής εργασίας με τη θεωρία και τη σχετική βιβλιογραφία. Τέλος, η μελέτη ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των συμπερασμάτων που αναδείχθηκαν και την καταγραφή προτάσεων όσον αφορά τη διασύνδεση του θέματος της παρούσας έρευνας με την επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας.

ΜΕΡΟΣ Α΄ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο πρώτο κεφάλαιο δίνεται ο ορισμός του «πρόσφυγα» και παρουσιάζονται συνοπτικά οι αφίξεις προσφύγων που δέχτηκε η Ελλάδα από την καταστροφή της Σμύρνης μέχρι την προσφυγική κρίση του 2015. Ακόμα, το παρόν κεφάλαιο μελετά την διαφορά των όρων του πρόσφυγα και του μετανάστη, καθώς και τις αφίξεις γυναικών προσφύγων στην Ελλάδα.

1.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

Ο όρος πρόσφυγας σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά μετά τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο, συγκεκριμένα για τα άτομα που εγκατέλειψαν την χώρα τους κατά την διάρκεια του πολέμου αλλά και για τα εκτοπισμένα άτομα εξαιτίας στρατιωτικών και πολιτικών αναταραχών (Καραμούζη, 1997). Σύμφωνα με τον ν.δ.3989/1959 άρθρο 1, παράγραφο 2(Α) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951, ως πρόσφυγας ορίζεται ένα άτομο που βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του ή τόπου κατοικίας του, έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων και εξαιτίας αυτού του φόβου δίωξης αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να απολαμβάνει την προστασία της χώρας του ή την επιστροφή σε αυτήν. Ουσιαστικά, με τον παραπάνω ορισμό κατοχυρώνεται το διεθνές καθεστώς προστασίας στο οποίο εντάσσονται τα άτομα που έχουν διωχθεί και διαφύγει από την πατρίδα τους για λόγους, οι οποίοι θέτουν σε κίνδυνο την φυσική τους ακεραιότητα (Ζάρκα, Πρέντζα, Σταμούλη, Χραπάλου, 2020). Η Ελλάδα είναι συμβαλλόμενο μέλος στην Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων και έχει δημιουργήσει το δικό της εθνικό σύστημα ασύλου. Με τον νόμο 3907/2011 ιδρύθηκε η υπηρεσία ασύλου και ξεκίνησε να λειτουργεί τον Ιούνιο του 2013 (Τερζή, 2019).

Η πλειοψηφία των ανθρώπων που φτάνουν στην Ελλάδα προερχόμενοι από χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση αναζητούν διεθνή προστασία. Ως αιτών άσυλο ορίζεται ως το πρόσωπο που έχει υποβάλλει αίτημα προκειμένου να αναγνωριστεί η προσφυγική του ιδιότητα, ενώ η απόφαση επί του αιτήματος του εκκρεμεί. Έως ότου αναγνωριστεί ως πρόσφυγας διαθέτει, σύμφωνα με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο, το δικαίωμα της μη επαναπροώθησης στην χώρα από την οποία κατάγεται (UNHCR, 2016). Συνεπώς, οι αιτούντες

άσυλο έχουν δικαίωμα παραμονής στην χώρα υποδοχής, πρόσβαση σε όλες τις νόμιμες διαδικασίες, σε υπηρεσίες υγείας, στην εκπαίδευση και στην εργασία (Διεθνής Αμνηστία, 2016). Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι οι αιτούντες άσυλο βρίσκονται σε αναμονή για να λάβουν την ιδιότητα του πρόσφυγα (UN Refugee Agency, UNHCR, 2017). Οι πρόσφυγες δεν μπορούν να επιστρέψουν στην χώρα καταγωγής τους καθώς οι κυβερνήσεις δεν τους προστατεύουν και υπάρχει κίνδυνος διώξης, ακόμα και θανάτου. Επιπλέον, οι προσφυγικές ροές, καθώς έρχονται αντιμέτωπες με διώξεις, έχουν δικαίωμα να προστατευτούν από μια αναγκαστική επιστροφή στην χώρα προέλευσης. Σύμφωνα με την Σύμβαση ένας πρόσφυγας δικαιούται έγγραφα ταυτότητας, ταξιδιωτικά έγγραφα αλλά και πρόσβαση σε μια μακροπρόθεσμη λύση, όπως η ενσωμάτωση στην χώρα υποδοχής, η οποία γίνεται αφού το συγκεκριμένο πρόσωπο λάβει την ιδιότητα του πρόσφυγα. Ακόμα, άλλη μια λύση είναι η επανεγκατάσταση σε κάποια άλλη χώρα αλλά και ο εθελούσιος επαναπατρισμός, ο οποίος πρέπει να γίνει με όρους ασφάλειας και αξιοπρέπειας (Περδικάκης, Χασαπάκου, 2010).

1.2. ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μετά την καταστροφή της Σμύρνης το 1922, η Ελλάδα αποτέλεσε σημείο υποδοχής μεγάλων προσφυγικών ρευμάτων και προχώρησε σε ανταλλαγή πληθυσμών. Οι συγκεκριμένοι πρόσφυγες μοιράζονταν ίδια πολιτισμική ταυτότητα με τους κατοίκους της Ελλάδας, παρόλα αυτά η αποδοχή και ένταξή τους ήταν δύσκολη και μακροχρόνια. Εν συνεχεία, την μεταπολεμική περίοδο έως την δεκαετία του 1980, η Ελλάδα μετατράπηκε από χώρα υποδοχής σε χώρα αποστολής μεταναστών και προσφύγων λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών και της πολιτικής και κοινωνικής αβεβαιότητας που επικρατούσε εκείνη την περίοδο. Ύστερα από μια περίοδο κοινωνικοοικονομικής ύφεσης, την δεκαετία του 1980 το ελληνικό κράτος μετατράπηκε σε χώρα εισδοχής (Τρουμπέτα, 2012).

Οι πολεμικές συγκρούσεις και οι πολιτικό-οικονομικές αναταράξεις σε ορισμένες χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής συνέβαλαν στην αύξηση των προσφυγικών ροών στην Ελλάδα, δεδομένου ότι η Ελλάδα είναι μια από τις βασικές οδούς διαφυγής των προσφύγων από τις εμπόλεμες ζώνες. Συγκεκριμένα, οι χώρες προέλευσης των εισερχομένων προσφύγων στην Ελλάδα είναι κατά κύριο λόγο η Συρία (46%), το Αφγανιστάν (24%), το Ιράκ (15%), το Πακιστάν (5%), Ιράν (3%) και άλλες χώρες (7%). Με την προσφυγική κρίση του 2015, η οποία ήταν η μεγαλύτερη μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, στην Ελλάδα σημειώθηκαν περίπου 393.000 αφίξεις. Το μεγαλύτερο ποσοστό των προσφύγων κατά την άφιξή του στην Ελλάδα αποβιβάστηκε στις θαλάσσιες ακτές των νησιών του Βορειοανατολικού Αιγαίου

(Ελληνική Γραμματεία Επικοινωνιακού και Σχεδιασμού Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής, 2017).

Οι πρόσφυγες είναι αναγκασμένοι να εγκαταλείψουν τις χώρες τους, όπου κινδυνεύουν, και διανύουν τεράστιες αποστάσεις για να γλυτώσουν. Το μακρινό ταξίδι είναι επικίνδυνο, επίπονο, γεμάτο αβεβαιότητα, ανασφάλεια και κακουχίες. Μεγάλες ομάδες ανθρώπων επιβιβάζονται σε βάρκες που δεν πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές ασφαλείας και διανύουν πολλά μίλια στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο με σκοπό να φτάσουν σε κάποιο νησί του Βορειοανατολικού Αιγαίου για να σωθούν. Δυστυχώς όμως, ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού των προσφύγων δεν καταφέρνει να φτάσει σε κάποια ακτή και αφήνει την τελευταία του πνοή στην Μεσόγειο. Όμως, για όσους φτάνουν στα νησιά, το μακρινό αυτό ταξίδι δεν ολοκληρώνεται κατά την άφιξη τους αλλά ξεκινάει μια περίοδος κατά την οποία βιώνουν ανασφάλεια, φόβο και έρχονται αντιμέτωποι με πολύ άσχημες συνθήκες διαβίωσης, ανεπάρκεια τροφής και μηδαμινή υγειονομικής περίθαλψης. Όπως ανέφερε η Μαριάμ, μια γυναίκα με καταγωγή από την Συρία που ήρθε με την οικογένεια της και περίμενε να καταγραφεί στο κέντρο καταγραφής στον Καρά Τεπέ της Λέσβου: *«Γλιτώσαμε από θάνατο στην Συρία και τώρα φοβόμαστε ότι θα πεθάνουμε εδώ»* (Nada Ghandour-Demiri, 2015). Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις βασικότερες χώρες πρώτης υποδοχής καθώς αποτελεί κόμβο μεταξύ Ασίας, Αφρικής και Ευρώπης, οι οποίες αποτελούν για τη συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων τον επιθυμητό τους προορισμό (Κασιμάτη και Παναγιωτοπούλου, 2018, σελ.11-12). Στην Ελλάδα τα ανατολικά σύνορα αποτελούν την βασική επιλογή εισόδου στη χώρα. Ως εκ τούτου το Ελληνικό κράτος προσπάθησε να θωρακίσει τα ανατολικά χερσαία σύνορα με την Τουρκία από την πλευρά του ποταμού Έβρου ώστε να οριοθετηθούν οι προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές (Μουσούρου, 1991, σελ.164-172). Οι μετανάστες και πρόσφυγες προτίμησαν για την έλευση τους στην Ελλάδα την θαλάσσια οδό έναντι της χερσαίας, διότι αφενός η διέλευση δια θαλάσσης θεωρείται συντομότερη και ασφαλέστερη, και αφετέρου επειδή έχει κατασκευαστεί φράχτης από το 2012 στα σύνορα του Έβρου, ο οποίος δυσχεραίνει την παράνομη είσοδο ατόμων μέσω ξηράς (Κασιμάτη και Παναγιωτοπούλου, 2018, σελ 12).

1.3 ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Με την προσφυγική κρίση του 2015 και την έντονη αύξηση των προσφυγικών ροών στην Ελλάδα αναδείχθηκαν οι πολυσύνθετες ανάγκες των προσφύγων. Σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής, από 01/01/2016 έως 31/10/2016, το 36% του πληθυσμού που έφτασε στην Ελληνική Επικράτεια

ήταν γυναίκες και από αυτό το 31,9% ήταν κορίτσια κάτω των 18 ετών (Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής, 2017). Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 50% των προσφύγων σε κάθε πληθυσμιακή ομάδα είναι γυναίκες και παιδιά (UNHCR, Cyprus). Οι γυναίκες πρόσφυγες πέρα από το γεγονός ότι εξαναγκάζονται, λόγω του φόβου δίωξης που τις διακατέχει, να διαφύγουν από την χώρα προέλευσής τους, συχνά έρχονται αντιμέτωπες με τις κακουχίες του μακρινού ταξιδιού και με την ανασφάλεια που υπάρχει όταν φτάνουν στην χώρα υποδοχής.

Η ευαλωτότητα είναι μια δυσχερής κατάσταση την οποία βιώνει ένα πρόσωπο ή μια ολόκληρη κοινωνική ομάδα ανθρώπων. Ειδικότερα, οι ομάδες αυτές έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες, με συνέπεια την μειωμένη ποιότητα ζωής και διαβίωσης (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2014). Ο Συνήγορος του Πολίτη ορίζει τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες ως τις ομάδες του πληθυσμού που έχουν περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση σε κοινωνικά και δημόσια αγαθά και δυσκολεύονται ή αδυνατούν σε πολλά επίπεδα και σε διάφορους τομείς να έχουν ποιότητα ζωής, όπως, στέγη, εργασία, ικανοποιητικό εισόδημα, εκπαίδευση, ιατρική περίθαλψη, κοινωνική ασφάλιση κ.α. (Συνήγορος του Πολίτη, 2014).

Οι αντίξοες συνθήκες στις δομές και οι γενικότερες δυσχερείς καταστάσεις που βιώνουν οι πρόσφυγες δημιουργούν ένα περιβάλλον βίαιο και ακατάλληλο για τις ευάλωτες αυτές ομάδες. Ο ΟΗΕ, σχετικά με τις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών και των κοριτσιών, αναφέρει ότι δεν υπάρχει πρόσβαση των γυναικών αιτουσών άσυλο στην ασφάλεια, σε υπηρεσίες στήριξης και σε ξενώνες έκτακτης ανάγκης (Human Rights Watch, 2020).

Σύμφωνα με την Εκτελεστική Επιτροπή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, οι δύσκολες καταστάσεις που βιώνουν οι πρόσφυγες αυξάνονται αναφορικά με τις γυναίκες και τα κορίτσια εν συγκρίσει με τον αντρικό προσφυγικό πληθυσμό. Η Έκθεση της Επιτροπής Δικαιωμάτων και της Ισότητας των Φύλων, η οποία εξετάζει την κατάσταση των γυναικών προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ορίζει τις γυναίκες και τα κορίτσια αιτούσες άσυλο ως «ομάδα με ειδικές ανάγκες προστασίας» (Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο 2018/2162 (INI)).

Το μεγαλύτερο μέρος των γυναικών προσφύγων κατάγεται από μουσουλμανικές χώρες και είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη η θέση της γυναίκας σε αυτές τις χώρες και η ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων. Κάποιες γυναίκες πρόσφυγες παρουσιάζονται πιο απομονωμένες και εύθραυστες ύστερα από την διαφυγή τους από την χώρα καταγωγής, όταν έχουν βιώσει περιστατικά βίας και επιβλαβείς καταστάσεις κατά την διαμονή τους εκεί, όπως είναι η κοινωνική απομόνωση λόγω του φύλου τους και η σεξουαλική κακοποίηση ή παρενόχληση.

Λόγω των ανωτέρω συνθηκών και της συχνότητας των αναφερόμενων περιστατικών που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και τα κορίτσια από την αρχή του μακρινού τους ταξιδιού, καθίσταται σαφές ότι ελλοχεύουν τεράστιοι κίνδυνοι για την ακεραιότητά τους (Πρόταση ψηφίσματος Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στην έμφυλη βία που μαστίζει την καθημερινή ζωή των γυναικών και ειδικότερα των γυναικών προσφύγων. Παράλληλα θα γίνει εκτενής αναφορά στις μορφές έμφυλης βίας, τις οποίες υφίσταται ο συγκεκριμένος πληθυσμός.

Σύμφωνα με την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, ο όρος «βία κατά των γυναικών νοείται ως η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια μορφή διάκρισης κατά των γυναικών και σημαίνει όλες τις πράξεις βίας βασιζόμενης στο φύλο, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα ή ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα, φυσική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέλεσης τοιούτων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη αποστέρηση της ελευθερίας είτε αυτή συμβαίνει στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό βίο» (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, 11/05/2011, άρθρο 3).

Η βία αποτελεί ένα φαινόμενο, το οποίο αποκτά διαφορετική μορφή και μεταλλάσσεται μεταξύ διαφορετικών πληθυσμών καθώς και διαφορετικών κοινωνιών, οι οποίες εντάσσονται μέσα στο πλαίσιο του κάθε πολιτισμού (Αστρινάκη, 2008). Συνακόλουθα, η Σπινέλλη (2006) αναφέρει ότι σε ορισμένες κοινωνίες κάποιες μορφές βίας αποτελούν έναν κοινά αποδεκτό κώδικα, όπως παραδείγματος χάριν είναι η έμφυλη βία (Σπινέλλη, 2006). Η έμφυλη βία αποτελεί καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία αφορά κυρίως στις γυναίκες. «Είναι σημαντικό να διατηρείται κατά νου η πτυχή του “έμφυλου” στην έννοια καθώς έτσι υπογραμμίζεται το γεγονός ότι η βία κατά των γυναικών είναι έκφραση ανισοτήτων ισχύος μεταξύ γυναικών και ανδρών» (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, n.d.).

Διαχρονικά, η έμφυλη βία αναπαράγεται και συντηρείται μέσω των καταπιεστικών πατριαρχικών συστημάτων και της διαχρονικής κοινωνικής ανισότητας των φύλων (Κακαρουνα, 2021). Γενικότερα, η έμφυλη βία διακρίνεται σε λεκτική βία, ψυχολογική/συναισθηματική βία, σωματική βία, σεξουαλική βία και κοινωνική βία (Διοτίμα-Κέντρο για Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα). Σύμφωνα με στοιχεία από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες τουλάχιστον μια στις τρεις γυναίκες παγκοσμίως έχουν πέσει θύμα κακοποίησης, ξυλοδαρμού και βιασμού (Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, 2003). Σύμφωνα με την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (2017) οι μορφές της βίας είναι η άσκηση σωματικής και ψυχικής βλάβης από τον στενό σύντροφο, η παρενοχλητική παρακολούθηση και η σεξουαλική βία συμπεριλαμβανομένου του βιασμού. Στα ανωτέρω συμπεριλαμβάνονται ο εξαναγκαστικός γάμος, ο ακρωτηριασμός γυναικείων

γεννητικών οργάνων, η σεξουαλική παρενόχληση και τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο όνομα της εμπονομαζόμενης τιμής. Μετέπειτα, προστέθηκε στις μορφές έμφυλης βίας και η εμπορία ανθρώπων με την Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 2011 για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

2.1 ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΙΑΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΕΠΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΗΣ ΤΙΜΗΣ

Τα εγκλήματα τιμής ή βίας που διαπράχθηκαν στο όνομα της εμπονομαζόμενης τιμής ορίζονται ως ένας όρος ομπρέλα και όχι ως ένα συγκεκριμένο αδίκημα. Ωστόσο, δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός ως προς το τι είναι τα εγκλήματα τιμής, καθώς η τιμή είναι ένας υποκειμενικός όρος που διαφοροποιείται από κοινωνία σε κοινωνία (Terre de Femmes n.d). Τα εγκλήματα τιμής εκδηλώνονται με πληθώρα τρόπων, όπως η ψυχολογική βία, η σωματική και η σεξουαλική βία. Στο πλαίσιο των παραπάνω μορφών εντάσσονται ο καταναγκαστικός γάμος, ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, ο βιασμός (ατομικός ή ομαδικός) και οι γυναικοκτονίες. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι, τις περισσότερες φορές, τα θύματα των συγκεκριμένων εγκλημάτων είναι γυναίκες και οι θύτες είναι άντρες, επομένως τα εγκλήματα τιμής αποτελούν μια μορφή έμφυλης βίας (Gill 2006: 1-2). Είναι ευρύτατα διαδεδομένη η άποψη ότι οι άντρες, ως «αρχηγοί» της οικογένειας, οφείλουν να διασφαλίσουν ότι η «τιμή» των γυναικών τους δεν βλάπτεται από προγαμιαίες σχέσεις, σεξ, μοιχεία και βιασμό. Για τους παραπάνω λόγους, τα εγκλήματα τιμής αιτιολογούνται με πρόσχημα την υπεράσπιση και την προστασία της οικογένειας από το κοινωνικό στίγμα (Terre des Femmes n.d.). Για τα εγκλήματα τιμής δεν υπάρχουν αντιπροσωπευτικά δεδομένα σχετικά με την έκτασή τους, επειδή τα εγκλήματα αυτά παραμένουν «κρυφά». Χρειάζεται επίσης να επισημανθεί ότι προσφάτως έγινε η αναγνώριση των εγκλημάτων τιμής από τα κράτη-μέλη της ΕΕ, καθώς επικρατούσε άγνοια σχετικά με την ύπαρξη και έκταση του φαινομένου εντός των συνόρων τους. Αρκετές φορές η καταγγελία ενός τέτοιου εγκλήματος ερμηνεύοταν ως περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας και οι αρχές δεν λάμβαναν υπόψη την εμπονομαζόμενη τιμή (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2016α: 4).

2.2 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ

Μια μορφή έμφυλης βίας είναι η σεξουαλική βία δηλαδή οι ενέργειες ή πράξεις εκμετάλλευσης ενός ατόμου συνοδευόμενη με χρήση εξαναγκασμού από οποιοδήποτε άτομο, ανεξάρτητα από την σχέση θύματος και θύτη. Χρειάζεται επίσης να σημειωθεί ότι μπορεί να συμβεί σε οποιοδήποτε περιβάλλον ή χώρο όπως στον χώρο εργασίας ή σε κάποια κατοικία. Στην σεξουαλική βία συμπεριλαμβάνεται και ο βιασμός, ο οποίος είναι η σοβαρότερη μορφή της γενετήσιας προσβολής της αξιοπρέπειας, διότι είναι ιδιαίτερα οδυνηρός και ταπεινωτικός και προκαλεί μακροχρόνιες επιπτώσεις στο θύμα. Ως βιασμός ορίζεται η σωματική βία ή με άλλο τρόπο εξαναγκαστική διείσδυση στα γεννητικά όργανα του θύματος (Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα δικαιώματα και την Ισότητα). Εκτός από αυτό, στο φαινόμενο του βιασμού συγκαταλέγεται και ο συζυγικός βιασμός, ο οποίος δεν λογίζεται ως έγκλημα από διάφορες κοινωνίες. Έγκλημα θεωρείται και η απόπειρα βιασμού, καθώς τα κίνητρα της είναι η σεξουαλική κακοποίηση του θύματος (Wells et al., 2019).

Οι γυναίκες πολλές φορές αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την χώρα καταγωγής τους εξαιτίας των συγκεκριμένων περιστατικών. Στην συνέχεια διαπιστώνεται ότι οι γυναίκες πρόσφυγες υφίστανται σεξουαλική βία ακόμα και σε χώρες υποδοχής, παρόλα αυτά η σεξουαλική βία δεν αναγνωρίζεται εύκολα ως αιτία χορήγησης ασύλου (De Schrijver et al., 2018: 11, ΠΟΥ 2002:156) .

Σύμφωνα με την Διεθνή Αμνηστία (2016), οι γυναίκες πρόσφυγες έρχονται αντιμέτωπες με την απειλή σεξουαλικής κακοποίησης κατά την παραμονή τους στα κέντρα υποδοχής, διότι αυτές οι εγκαταστάσεις δεν έχουν δομηθεί με βάση τις ανάγκες των γυναικών. Αρχικά, στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας (camps) προσφύγων κυριαρχεί έντονα το συναίσθημα της ανασφάλειας, το οποίο πηγάζει από την έλλειψη προσωπικού χώρου. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο λάθος διαχωρισμός των σημείων υγιεινής όπως είναι οι τουαλέτες, στις οποίες οι γυναίκες φοβούνται την ενδεχόμενη σεξουαλική επίθεση από άτομα του αντίθετου φύλου. Παράλληλα, το αίσθημα της ανασφάλειας προκύπτει πολλές φορές από τους μεικτούς πληθυσμούς, από τον μη διαχωρισμό των δυο φύλων μέσα στις σκηνές αλλά και την έλλειψη φωτισμού κατά την διάρκεια της νύχτας (FRA, 2014).

Τα θύματα σεξουαλικής βίας αντιμετωπίζουν ανυπολόγιστες επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική τους υγεία. Πολλές φορές, η σεξουαλική κακοποίηση έχει ως αποτέλεσμα την απόπειρα αυτοκτονίας/ή και αυτοκτονία και διαταραχές στην ψυχική υγεία. Ακόμα, τα θύματα τέτοιων περιστατικών έρχονται αντιμέτωπα με κοινωνικό αποκλεισμό, περιθωριοποίηση καθώς και στιγματισμό από την κοινωνία και τις οικογένειες τους. Επιπλέον, ελλοχεύει ο

κίνδυνος της ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης ή και γυναικολογικών επιπτώσεων όπως και έκθεση σε σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (Wells et al., 2019). Συχνά τα θύματα κατακλύζονται από άγχος, συναισθηματική έκρηξη, διαταραχή μετατραυματικού στρες και συμπτώματα κατάθλιψης (Μαρία Λουκά, 2016). Συμπληρωματικά, όσον αφορά την σωματική υγεία, στα θύματα που υπέστησαν βία προέκυψαν σωματικές βλάβες και προβλήματα στην αναπαραγωγική και σεξουαλική υγεία. Είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι οι γυναίκες θύματα βίας χρειάζονται ιατρική, ψυχολογική, οικονομική στήριξη καθώς και χορήγηση διεθνούς προστασίας (Wells & Freunderberg & Levander, 2019).

2.3 ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Ο όρος αναφέρεται στον *γάμο που διεξάγεται χωρίς την πλήρη συναίνεση και των δύο μερών. Κατά την τέλεση συνήθως χρησιμοποιείται πίεση για να καμφθεί η θέληση του ενός ατόμου* (Διοτίμα, Κέντρο για Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα). Η Violette Neubauer, Πρόεδρος της Ομάδας εργασίας για τις Επιβλαβείς Πρακτικές της Επιτροπής για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW) ανέφερε ότι «για εκατομμύρια κορίτσια, οι έμφυλες διακρίσεις ξεκινούν από την γέννησή τους». Ακόμα και σε χώρες με συντάγματα και νόμους που είναι σύμφωνα με την Σύμβαση, λόγω εθίμων, παραδόσεων ή/και αποτυχίας επιβολής της εγχώριας νομοθεσίας, η παιδική ηλικία των κοριτσιών συχνά τελειώνει όταν τα κορίτσια αναγκάζονται να γίνουν «κορίτσια νύφες», πέφτοντας θύματα των διακρίσεων» (Social Policy, 2014).

Καθημερινά, ο αριθμός των κοριτσιών που είναι ένα βήμα πριν την τέλεση γάμου ή είναι ήδη παντρεμένα ανέρχεται στις 39.000. Η τέλεση του γάμου κατά την νεαρή ηλικία παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, ένα από τα οποία είναι η ομαλότητα στη μετάβαση από την παιδική ηλικία προς την ενήλικη ζωή. Όπως αναφέρει η Kate Gilmore, η οποία είναι Αναπληρώτρια Διευθύνουσα Σύμβουλος στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τον πληθυσμό, ο καταναγκαστικός γάμος στερεί από τα νεαρά κορίτσια την αθωότητα των παιδικών τους χρόνων, το δικαίωμά τους στην ενεργό συμμετοχή στον κόσμο και την έλλειψη σωματικής αλλά και ψυχικής αυτονομίας (UNCHR, 2014).

Η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW) προβλέπει ότι είναι αναγκαίο να ληφθούν από τα συμβαλλόμενα κράτη τα απαραίτητα μέτρα με σκοπό να εξαλειφθούν οι διακρίσεις κατά των γυναικών σε όλο το φάσμα της ζωής τους και πιο συγκεκριμένα, σε θέματα γάμου και οικογενειακών σχέσεων. Επιπλέον, η Σύμβαση αναφέρει την αναγκαιότητα να διασφαλιστεί, σύμφωνα με την ισότητα των φύλων, το

δικαίωμα οι γυναίκες να μπορούν να επιλέγουν ελεύθερα σύζυγο και να τελούν γάμο υπό το πρίσμα της πλήρους συγκατάθεσής τους (Διεθνής Αμνηστία, 2018).

Είναι σημαντικό να τονιστεί και ο ρόλος που διαδραματίζει η οικογένεια όσον αφορά την τέλεση των εξαναγκαστικών γάμων. Η οικογένεια μέσα από τον αυστηρό έλεγχο των δικαιωμάτων των νεαρών γυναικών και κοριτσιών πιστεύει ότι διαφυλάσσει την τιμή και την αγνότητά τους. Μολαταύτα, με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζει την κυριαρχία πάνω στην σεξουαλικότητα των νεαρών κοριτσιών. Επίσης, σε αρκετές χώρες το στίγμα της απώλειας την παρθενιάς πριν από την τέλεση του γάμου είναι πολύ έντονο και πολλές φορές τα κορίτσια κινδυνεύουν από βίαιες πράξεις από τις ίδιες τις οικογένειες αλλά και την κοινωνία. Οι γυναίκες έχουν ως υποχρέωση να υποταχθούν ολοκληρωτικά στις ανάγκες και τις επιθυμίες του συζύγου και πολλές φορές υφίστανται σωματική, ψυχολογική καθώς και σεξουαλική κακοποίηση (Γρηγοράκη, 2020).

Ο εξαναγκαστικός γάμος είναι μια από τις πιο γνωστές μορφές εγκλημάτων που θίγει τις γυναίκες πρόσφυγες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Terre des Femmes n.d.). Οι στατιστικές δεν παρουσιάζουν τον πραγματικό αριθμό του συγκεκριμένου τύπου έμφυλης βίας καθώς πρόκειται για ένα κρυφό έγκλημα. Είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι δεν θεωρείται ποινικό αδίκημα από όλα τα κράτη-μέλη, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία που να δηλώνουν την ακριβή έκταση του προβλήματος. Το φαινόμενο του αναγκαστικού γάμου καθιστά τις γυναίκες πρόσφυγες πληθυσμό αυξημένου κινδύνου. Οι οικονομικές συνθήκες, οι θρησκευτικές παραδόσεις και η πατριαρχία, η οποία συντηρείται σε αυτούς τους πολιτισμούς, αποτελούν αιτίες γάμου γυναικών χωρίς την συναίνεσή τους. Το φαινόμενο αυτό συνδέεται άμεσα με τα αιτήματα διεθνούς προστασίας από αρκετές γυναίκες πρόσφυγες, οι οποίες φεύγουν από την χώρα τους προς αναζήτηση ασφαλούς καταφυγίου (Seelinger, 2010).

2.4 ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων (Female Genital Mutilation) αποτελεί μια μορφή έμφυλης βίας. Περιλαμβάνει τις πρακτικές εκείνες που σχετίζονται με την ολική αφαίρεση των εξωτερικών γυναικείων γεννητικών οργάνων ή οποιαδήποτε άλλη βλάβη σε αυτά για μη ιατρικούς λόγους. Ο ακρωτηριασμός έχει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία των θυμάτων βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα και μπορεί να οδηγήσει ακόμα και σε θάνατο. Ακόμα, η πρακτική αυτή προκαλεί σοβαρά σωματικά και ψυχικά τραύματα στα θύματα ανά τον πλανήτη. Ουσιαστικά, συνιστά ένα από τα πιο ακραία εργαλεία καθυπόταξης των γυναικών, απότοκο της έμφυλης καταπίεσης. Η πρακτική αυτή χρησιμοποιείται τόσο για

πολιτιστικούς όσο και για κοινωνικούς λόγους. Σύμφωνα με την UNICEF, η πρακτική αυτή χρησιμοποιείται σε παραπάνω από είκοσι χώρες της Αφρικής και εξαπλώνεται μεταξύ Σενεγάλης και Σομαλίας (EIGE, n.d.a).

Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν αντιπροσωπευτικά δεδομένα όσον αφορά τα θύματα ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων αλλά και των κοριτσιών και γυναικών που κινδυνεύουν να πέσουν θύματα της πρακτικής αυτής. Οι γυναίκες και τα κορίτσια που πρόκειται ή έχουν υποστεί ακρωτηριασμό γεννητικών οργάνων κατάγονται από χώρες στις οποίες εφαρμόζονται αυτές οι πρακτικές, οι οποίες είναι κατά κύριο λόγο η Αίγυπτος, η Αιθιοπία και η Νιγηρία. Έρευνα που πραγματοποιήθηκε ανάμεσα σε 73 γυναικολόγους στο Νοσοκομείο Αλεξάνδρα στην Αθήνα και στο Νοσοκομείο της Καβάλας το 2006 δήλωσε ότι το 41% των επαγγελματιών εξέτασαν τουλάχιστον 95 γυναίκες θύματα ακρωτηριασμού. Η έρευνα επίσης ανέδειξε ότι 1.239 ακρωτηριασμένες γυναίκες υπήρχαν στην Αθήνα κατά την περίοδο του 2006 και οι μισές από αυτές κατοικούσαν στην Αθήνα (EIGE n.d.a). Ο νόμος 4531/5-4-2018 που κυρώνει την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης προβλέπει την αρχή της εξωεδαφικότητας, δηλαδή, την ποινικοποίηση της συγκεκριμένη πρακτική όταν η τέλεση της γίνεται και στο εξωτερικό. Επίσης, τα θύματα και τα κορίτσια που διατρέχουν τον κίνδυνο να υποστούν ακρωτηριασμό έχουν το δικαίωμα της χορήγησης ασύλου (EIGE n.d.a).

Η συγκεκριμένη πρακτική παραβιάζει το δικαίωμα στη φυσική και πνευματική ακεραιότητα, στη μη υποβολή σε βασανιστήρια και στη ζωή. (Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον τερματισμό του ΑΓΓΟ, 2016). Την παράνομη αυτή πρακτική εκτιμάται ότι έχουν υποστεί 60.000 γυναίκες στην Ευρώπη καθώς και ότι 180.000 κορίτσια κινδυνεύουν να την υποστούν. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 68.000.000 κορίτσια βρίσκονται σε κίνδυνο ως προς τον ακρωτηριασμό μέχρι και το 2030 (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2020).

2.5 ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ (FEMICIDE)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας προκειμένου να περιγράψει τα εγκλήματα σε βάρος των γυναικών και πιο συγκεκριμένα την αφαίρεση της ζωής τους αναφέρει ότι, *οι γυναικοκτονίες αποτελούν «ανθρωποκτονίες γυναικών από πρόθεση επειδή είναι γυναίκες. Αναλυτικότερα, διαπράττονται από άνδρες αλλά κάποιες φορές συνεργούν και γυναίκες, συνήθως μέλη της ίδιας της οικογένειας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η γυναικοκτονία διαπράττεται από τον σύντροφο ή πρώην σύντροφο, ο οποίος είχε συνήθως μακρόχρονη κακοποιητική συμπεριφορά. Ο σύντροφος, συχνά, απειλούσε κακοποιούσε ή εκφόβιζε την γυναίκα, η οποία, συχνά βρίσκεται σε θέση φυσικής ή και οικονομικής αδυναμίας σε σχέση με αυτόν.»* (Ελληνική Ένωση για τα

Δικαιώματα του Ανθρώπου). Η γυναικοκτονία είναι ακραία μορφή έμφυλης βίας και εκτελείται με σκοπό την άσκηση κοινωνικού ελέγχου. Βασίζεται στις βαθιά στερεοτυπικές πατριαρχικές αντιλήψεις, οι οποίες έχουν ριζωθεί στην συνείδηση των ανθρώπων και αναφέρονται στην θέση της γυναίκας απέναντι στην ανδρική εξουσία και στον παραδειγματισμό της γυναίκας μέσα από την βία (Διοτίμα, 2019). Το ειδεχθές έγκλημα της γυναικοκτονίας συνδέεται άρρηκτα με την έμφυλη βία, καθώς πριν από την τέλεση της προϋπάρχουν μορφές έμφυλης βίας (Κακαρούνα, Σ.,Μ., 2021).

Το διακριτό έγκλημα της γυναικοκτονίας, συχνά παρουσιάζεται ως «έγκλημα πάθους» και παλαιότερα ως «έγκλημα τιμής» και διαπράττεται από το οικείο περιβάλλον. Στην Ελλάδα, οι γυναικοκτονίες χαρακτηρίζονται νομικά ως εγκλήματα «εν βρασμώ ψυχικής ορμής», γεγονός που καθιστά τις γυναίκες θύματα εν μέρει υπαίτιες για την δολοφονία τους. Η Μαρία Γιαννακάκη, πρώην Γενική Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης αναφέρει ότι: *«Στην Διεθνή βιβλιογραφία αμφισβητείται έντονα η αναγκαιότητα διαχωρισμού της ανθρωποκτονίας γυναικών έναντι της ανθρωποκτονίας εν γένει. Στην Ελληνική νομοθεσία, ο νόμος για την ενδοοικογενειακή βία αναγνωρίζει την ανθρωποκτονία εκ προθέσεως (άρθρο 299 Π.Κ.) και την θανατηφόρα σωματική βλάβη (άρθρο 311 Π.Κ.) ως πράξεις ενδοοικογενειακής βίας (άρθρο 1 παρ.1 του Ν.3500/2006)»* (Διοτίμα, 2022). Ανησυχητικό είναι ότι τα στοιχεία από την Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας Φύλων (Γ.Γ.Ο.Π.Ι.Φ) σχετικά με τις γυναικοκτονίες αναφέρουν ότι κατά τα έτη 2010 έως 2019, οι γυναίκες, οι οποίες δολοφονήθηκαν ως θύματα ενδοοικογενειακής βίας, ήταν 106 (Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, n.d). Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα αναφέρει ότι κάθε μέρα δολοφονούνται κατά μέσο όρο, 137 γυναίκες παγκοσμίως από τους νυν συντρόφους ή πρώην άλλα και από άλλα μέλη της οικογένειας. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι το φαινόμενο το 2017 είχε πάρει τεράστιες διαστάσεις καθώς απο τις 87.000 δολοφονίες γυναικών, το 58% είχαν εκτελεστεί από τον σύζυγο ή σύντροφο ή άλλο μέλος της οικογένειας. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, το 2013 ο κύριος λόγος θανάτου γυναικών 16-44 ετών ήταν η δολοφονία από κάποιο οικείο άτομο (Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου). Η γυναικοκτονία εμπεριέχει διαφορετικούς τύπους, όπως η οικεία γυναικοκτονία, η γυναικοκτονία με ρατσιστικά κίνητρα, η γυναικοκτονία βασιζόμενη στην «τιμή», η γυναικοκτονία νεαρών κοριτσιών και ηλικιωμένων γυναικών, λεσβιών, εκδιδόμενων, η γυναικοκτονία που λαμβάνει μέρος στο πλαίσιο του οργανωμένου εγκλήματος και της εμπορίας ανθρώπων, και τέλος οι γυναικοκτονίες, οι οποίες γίνονται ως αποτέλεσμα συγκρούσεων με άλλους. Εξαιτίας της έλλειψης δεδομένων που σχετίζονται με την

εθνικότητα, το νομικό καθεστώς αλλά και το γεγονός ότι τα δεδομένα για τις γυναικοκτονίες είναι αποσπασματικά και συλλέγονται κυρίως από μη-κυβερνητικές οργανώσεις, ο ακριβής αριθμός για τις γυναικοκτονίες προσφύγων και μεταναστριών παραμένει άγνωστος. Σύμφωνα με το femicidio.net, στην Ισπανία την περίοδο 2010-2015 από τις 681 καταγεγραμμένες υποθέσεις γυναικοκτονιών το 30% ήταν γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες, ενώ το 2019 από τα 51 θύματα, τα 21 ήταν ξένης καταγωγής (ENOMW, 2019). Είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχουν αντιπροσωπευτικά δεδομένα όσον αφορά τις γυναικοκτονίες προσφύγων. Σημαντικό είναι το συγκεκριμένο φαινόμενο να διερευνηθεί ώστε να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση και εξάλειψή του.

2.6 ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Η ενδοοικογενειακή βία νοείται ως κάθε μορφή σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής βίας που γίνεται εις βάρος ενός θύματος από τον πρώην ή νυν σύζυγο/ή και σύντροφο, αλλά και από άλλα μέλη της οικογένειας. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για μια μορφή βίας η οποία, τις περισσότερες φορές, εκδηλώνεται μεταξύ συντρόφων/συζύγων, αν και παρατηρούνται και περιπτώσεις επιθέσεων με θύτες άλλα μέλη της οικογένειας που έχουν ως αποτέλεσμα την εκμετάλλευση/κακοποίηση ανηλίκων ή ηλικιωμένων μελών (Womensos n.d.a). Τα Ηνωμένα Έθνη ορίζουν την ενδοοικογενειακή βία ως ένα σύνολο βίαιων πράξεων που διαπράττονται κατά των γυναικών μέσα στο πλαίσιο της συμβίωσης. Ακόμα είναι σημαντικό να τονιστεί ότι δεν αναφέρεται μόνο σε συζυγική οικογένεια αλλά αφορά γενικότερα στα άτομα που συμβιώνουν (Nations Unis, 1989). Σημαντικό είναι ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι ποινικό αδίκημα σύμφωνα με νόμο, ο οποίος ψηφίστηκε το 2006 (Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα δικαιώματα και την Ισότητα).

Η παραπάνω μορφή βίας πλήττει κατά κύριο λόγο γυναίκες, καθώς, 9 στα 10 θύματα είναι γυναίκες. Ωστόσο, τα περισσότερα περιστατικά δεν φτάνουν στο στάδιο της καταγγελίας και τα ποσοστά δεν είναι ακριβώς αντιπροσωπευτικά του φαινομένου. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ποσοστά ενδοοικογενειακής βίας όσον αφορά τις μειονοτικές και εθνοτικές ομάδες είναι αυξημένα και διαφέρουν από τον γενικότερο πληθυσμό. Όμως, οι μελέτες για την ενδοοικογενειακή βία που υφίστανται οι γυναίκες πρόσφυγες είναι από ελλιπείς έως και ανύπαρκτες (Σκλαβου, 2007).

Το φαινόμενο της οικογενειακής βίας σε ορισμένους πολιτισμούς είναι πολύ συχνό. Οι αρμόδιες αρχές και η αστυνομία δεν δίνουν την απαραίτητη βαρύτητα στις περιπτώσεις βίας ανάμεσα στον προσφυγικό πληθυσμό με αποτέλεσμα οι γυναίκες πρόσφυγες να τίθενται σε

μεγαλύτερο κίνδυνο. Παρόλα αυτά, παρατηρείται σε όλες τις κοινωνίες ανεξαιρέτως πολιτισμικού και κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου (Sokoloff & Dupont 2005: 45-47, Crewswick 2017: 17-19). Αν και οι γυναίκες πρόσφυγες θεωρούνται ένας πληθυσμός υψηλού κινδύνου όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία, παρατηρείται ότι η Ελλάδα υστερεί αναφορικά με τα μέτρα πρόληψης και καταπολέμησης της βίας εναντίον τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, πολλές φορές, οι γυναίκες να δραπετεύουν από τις χώρες καταγωγής εξαιτίας της ενδοοικογενειακής βίας που έχουν υποστεί και ερχόμενες σε χώρες υποδοχής όπως η Ελλάδα να αντιμετωπίζουν σεξουαλική βία και εκμετάλλευση (Σκλάβου, 2007).

Οι δύσκολες συνθήκες διωγμού που βιώνουν οι πρόσφυγες, σε συνδυασμό με τις συνακόλουθες ψυχολογικές επιπτώσεις, συμβάλλουν στην αύξηση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας και κακοποίησης. Τα στοιχεία για την ενδοοικογενειακή βία, τα οποία σχετίζονται με τις γυναίκες πρόσφυγες, είναι ελλιπή καθώς τα περιστατικά δεν καταγγέλλονται, ειδικά αν τα θύματα δεν έχουν πρόσβαση στην πληροφόρηση όσον αφορά την υποστήριξη και την προστασία τους. Πολλές γυναίκες αναγκάζονται να παραμείνουν σε αυτήν την κατάσταση καθώς νιώθουν ότι το καθεστώς του πρόσφυγα δεν τους προσφέρει ατομικά δικαιώματα (UNHCR, 2011). Ακόμα, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου τα θύματα μπορεί να εκμυστηρεύονται στους ειδικούς το βίωμα τους αλλά δεν το καταγγέλλουν ποτέ στην αστυνομία (KMOP, 2020).

Οι επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας στα θύματα είναι πολλαπλές και βασανίζουν τις γυναίκες σε όλα τα επίπεδα. Αρχικά, αισθάνονται φόβο, πόνο και άγχος. Γενικότερα, αντιμετωπίζουν πολλές σοβαρές σωματικές και ψυχολογικές συνέπειες, όπως προσωρινές ή μόνιμες αναπηρίες και ψυχικά τραύματα, τα οποία είναι συναισθηματικά επώδυνα. Ακόμα, η Becque ανέφερε ότι υπάρχει συσχετισμός των ψυχοσωματικών επιπτώσεων των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας με τις μετατραυματικές συνέπειες του πένθους (Becque M. F., 2004, σελ. 54-55). Ειδικότερα, πρέπει να τονιστεί ότι οι επιπτώσεις είναι ακόμα πιο έντονες όταν αναφέρονται σε μειονοτικές και εθνοτικές ομάδες, όπως είναι οι γυναίκες πρόσφυγες. Σε έρευνα που διεξήχθη στις ΗΠΑ τεκμηριώθηκε ότι είναι υψηλότερος ο κίνδυνος για μια γυναίκα που ανήκει σε μειονοτική ομάδα να υποστεί ενδοοικογενειακή βία (Hobart M. 2012).

2.7 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΑ- ΕΠΙΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ

Ο όρος ψυχολογική βία είναι ένας ευρύς όρος και συμπεριλαμβάνει τεχνικές εξαναγκασμού εις βάρος μιας κακοποιημένης γυναίκας. Κάποιες από αυτές τις τεχνικές μπορούν να είναι η οικονομική αποστέρηση, η περιθωριοποίηση, η απαξίωση και η στέρηση της ελευθερίας

(Hirigoyen M. P., 2000, σελ. 136-138.). Η ψυχολογική βία νοείται ως ένα είδος βίας, στο οποίο ο θύτης χρησιμοποιεί απειλές και προκαλεί φόβο για να ελέγξει το θύμα. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι όλοι οι τύποι έμφυλης βίας συνοδεύονται από την ψυχολογική βία, η οποία παρουσιάζεται ως απειλή πρόκλησης βλάβης και εγκατάλειψης, ως λεκτική επίθεση και έλεγχος της ζωής του ατόμου (Wells et al., 2019). Σημαντικό είναι να επισημανθεί ότι υπάρχει αυξημένος κίνδυνος για τις γυναίκες πρόσφυγες να πέσουν θύματα ψυχολογικής βίας εξαιτίας της δυσχερούς θέσης στην οποία βρίσκονται και λόγω του χρόνιου βίαιου περιβάλλοντος τους (Σκλάβου, 2007).

Η επίμονη παρακολούθηση (stalking) ορίζεται ως η εμμονική συμπεριφορά του δράστη προς το θύμα με πράξεις όπως η παρακολούθηση της καθημερινότητάς του με τρόπο που οδηγεί το θύμα να νιώθει απειλή και ανασφάλεια. Ο θύτης προκαλεί στο θύμα φόβο μέσα από την επαναλαμβανόμενη και επίμονη ενασχόληση μαζί του (Womensos n.d.a).

Η παρενόχληση είναι μια ανεπιθύμητη πράξη με σκοπό και αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας του ατόμου και τη δημιουργία ενός ταπεινωτικού και προσβλητικού περιβάλλοντος. Παρόλο που τα νομοθετικά μέτρα της ΕΕ επικεντρώνονται στη σεξουαλική παρενόχληση, είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι η παρενόχληση δεν έχει μόνο σεξουαλικό χαρακτήρα. Σύμφωνα με την Elleseberg, οι συνέπειες της ψυχολογικής βίας έχουν πιο μεγάλη διάρκεια, ακόμα και αν πάψει να υφίσταται, εν συγκρίσει με τη σωματική και σεξουαλική βία. Ως επακόλουθα της ψυχολογικής βίας καταγράφονται η δυσκολία στην συγκέντρωση και μάθηση, η διάσπαση της προσωπικότητας και η απώλεια ελέγχου των σκέψεων (Becque M. F., 2004, σελ. 54-55).

2.8 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ

Σύμφωνα με το Διοτίμα, η οικονομική βία αναφέρεται στην αποστέρηση ενός προσώπου από πόρους, ευκαιρίες, αγαθά και υπηρεσίες. Ο σκοπός της παραπάνω μορφής βίας είναι η εξάρτηση και η χειραγώγηση του θύματος από τον θύτη. Πολλές φορές, η συγκεκριμένη βία αποσκοπεί στον έλεγχο και στην κυριαρχία του θύματος, στοχεύοντας στην αποδυνάμωση του. Ακόμα, συχνά γίνεται έλεγχος στα περιουσιακά στοιχεία και στο εισόδημα του θύματος. Εν συνεχεία, ο θύτης αποστερεί από το θύμα κάποια αναγκαία χρήματα και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορεί το θύμα να καλύψει τις βασικές του ανάγκες. Τέλος, ως οικονομική βία λογίζεται η στέρηση στην πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε υπηρεσίες υγείας (Διοτίμα-Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα n.d.a). Η Διεθνής Αμνηστία τον Φεβρουάριο του 2016 συνέλεξε μαρτυρίες από 40 γυναίκες

πρόσφυγες και ανέφερε ότι τουλάχιστον 3 γυναίκες στην Γερμανία και στην Νορβηγία είχαν παρενοχληθεί από το δίκτυο των διακινητών. Συγκεκριμένα τους προσφερόταν ταξίδι με έκπτωση ή διάφορα προνόμια έναντι χρηματικού ποσού με αντάλλαγμα το σεξ (Διεθνής Αμνηστία, 2016). Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι δεν υπάρχουν δεδομένα που να αποτυπώνουν την οικονομική βία εις βάρος των γυναικών προσφύγων, εξαιτίας γεγονότων τα οποία έχουν προαναφερθεί και αφορούν στις δυσκολίες, την έλλειψη ενημέρωσης και συνεπώς στη δυσκολία καταγγελίας καθώς και την ευαλωτότητα των γυναικών προσφύγων.

2.9 ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Η εμπορία ανθρώπων ή αλλιώς trafficking ορίζεται σύμφωνα με το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για την Αποτροπή, Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης διακίνησης προσώπων με σκοπό την σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση, ιδιαίτερα των γυναικών και των παιδιών, ως *η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, εγκατάσταση ή παραλαβή προσώπων, μέσω απειλής, με χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, όπως είναι η απαγωγή, η εξαπάτηση, η κατάχρηση της δύναμης, η κατάχρηση μιας τρωτής ή ευάλωτης θέσης, της προσφοράς ή της αποδοχής οικονομικού ή άλλου οφέλους ώστε να επιτευχθεί η σύμφωνη γνώμη ενός προσώπου, το οποίο ασκεί έλεγχο ή εξουσιάζει ένα άλλο πρόσωπο με σκοπό την εκμετάλλευση (Womensos n.d.a)*. Η εμπορία ανθρώπων θεωρείται ως ένα αποτρόπαιο έγκλημα, το οποίο παραβιάζει την έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ειδικότερα, τα παιδιά και κυρίως οι γυναίκες ξεριζώνονται από τις οικίες τους και μετακινούνται από τους διακινητές ως «εμπορεύματα» με σκοπό την οικονομική εκμετάλλευση (Διοτίμα-Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα n.d).

Το πολυδιάστατο αυτό φαινόμενο εξελίσσεται με ταχύτατους ρυθμούς και λαμβάνει συνέχεια νέες μορφές, όπως η εξαναγκαστική πορνεία καθώς και άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Ακόμα, στις ανωτέρω μορφές περιλαμβάνονται η αναγκαστική εργασία (παροχή υπηρεσιών), η αναγκαστική επαιτεία, το καθεστώς δουλείας, ο εξαναγκαστικός γάμος των παιδιών και η αφαίρεση σωματικών οργάνων (Διοτίμα-Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα n.d). Η εμπορία ανθρώπων αποβλέπει στην εκμετάλλευση ευάλωτων ατόμων, τα οποία βιώνουν καταστάσεις κρίσης μέσω του εξαναγκασμού. Αναλυτικότερα, τα θύματα εμπορίας μετακινούνται εξαναγκαστικά εντός ή εκτός της χώρας τους έχοντας στην κατοχή τους νόμιμα ή πλαστά έγγραφα (Γρηγοράκη, 2020). Οι γυναίκες θύματα εμπορίας τις περισσότερες φορές έρχονται αντιμέτωπες με σωματική και ψυχολογική βία (Μπρούσα, 2016).

Το 2014, η παγκόσμια έκθεση του γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, ανέφερε ότι το 49% του συνόλου των θυμάτων το 2011 ήταν γυναίκες, το 21% ανήλικα κορίτσια, το 18% άντρες και το 12% ανήλικα αγόρια. Ακόμη, η έκθεση σημείωνε ότι το 53% των θυμάτων υπέστησαν σεξουαλική εκμετάλλευση, το 40% καταναγκαστική εργασία, το 0,3% αφαίρεση οργάνων και το υπόλοιπο 7% κατέληξαν θύματα άλλων μορφών εμπορίας (UNODC, 2014).

Η εμπορία ανθρώπων διεθνώς σκοπεύει στην σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών και των παιδιών καθώς και στην παιδική πορνογραφία (Γρηγοράκη, 2020). Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνες και μελέτες, η Ελλάδα είναι μια σημαντική χώρα μεταφοράς και προορισμού θυμάτων trafficking (εμπορία ανθρώπων), γεγονός που αποτελεί ένα σοβαρό και περίπλοκο κοινωνικό οικονομικό πρόβλημα. Ανάμεσα στον Δεκέμβριο του 2015 και τον Μάρτιο του 2016 πραγματοποιήθηκε έρευνα από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), η οποία αποτυπώνει το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων στα μεικτά κύματα που έφτασαν στην Ελλάδα. Από τα 2.0385 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα πάνω από το 7% ανέφεραν τουλάχιστον μια περίπτωση εμπορίας ή άλλου είδους εκμετάλλευσης στην διάρκεια του ταξιδιού (Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για τους εργαζομένους στην πρώτη γραμμή, 2018).

Οι γυναίκες πρόσφυγες, πολλές φορές, κινδυνεύουν περισσότερο να έρθουν αντιμέτωπες με το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων εξαιτίας της ευάλωτότητας τους και της ραγδαίας αύξησης ζήτησης σεξουαλικών υπηρεσιών. Αναλυτικότερα, οι γυναίκες ενδέχεται να πέσουν θύματα λόγω της βίας που έχουν υποστεί στην χώρα προέλευσης τους (Διεθνής Επιτροπή Νομικών, 2014). Τα θύματα εμπορίας που είναι αιτούντες άσυλο έχουν δικαιώματα, όμως το έργο TRACKS αναφέρει ότι τα θύματα δεν γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και δυσκολεύονται να εκφράσουν τις τραυματικές τους εμπειρίες, όντας δύσπιστα απέναντι τις αρμόδιες αρχές (Forum refugees 2017: 8-42).

Τα θύματα trafficking (εμπορία ανθρώπων) αντιμετωπίζουν προβλήματα με την σωματική και ψυχική υγεία τους, καθώς κακοποιούνται και εξαναγκάζονται να τελέσουν πράξεις τις οποίες δεν επιθυμούν. Παράλληλα, τα θύματα, πολλές φορές, είναι φορείς σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων και άλλων θανατηφόρων ασθενειών. Συνακόλουθα, υπάρχουν σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία τους εξαιτίας των συνεχόμενων αμβλώσεων έπειτα από εγκυμοσύνες που προκλήθηκαν από βιασμό και καταναγκαστική πορνεία. Όσον αφορά το θέμα της ψυχικής υγείας, οι γυναίκες έρχονται αντιμέτωπες με φοβίες, κρίσεις πανικού, ψυχικές διαταραχές, αυτοκτονικές τάσεις καθώς και μετατραυματικό σοκ. Τέλος, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος εθισμού και κατάχρησης ναρκωτικών ουσιών, ο οποίος έχει επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική υγεία του θύματος (Γρηγοράκη, 2020). Λέγεται συχνά ότι τα θύματα

εμπορίας ανθρώπων εξαναγκάζονται να καταφύγουν τα ίδια σε εγκληματικές ενέργειες από τους εγκληματίες που τους έφεραν παράνομα στην χώρα διαπράττοντας παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, όπλων και ξέπλυμα χρημάτων (Εμκε-Πουλοπούλου, 2001). Σύμφωνα με στοιχεία του Stop Now (Stop Trafficking of People) στις συνθήκες ζωής των θυμάτων συμπεριλαμβάνεται και η απουσία ιατρικής περίθαλψης (Νταγκουνάκης, 2013).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στο νομικό πλαίσιο, το οποίο σχετίζεται με τις γυναίκες πρόσφυγες και τα δικαιώματα των γυναικών αιτουσών άσυλο που διαμένουν στην Ελλάδα. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι υπάρχουν διεθνείς συμβάσεις και νομοθεσία από την Ευρωπαϊκή Ένωση που προστατεύουν τα δικαιώματα αυτών των γυναικών απέναντι στην έμφυλη βία.

3.1 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ ΤΟΥ 1951 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Η Σύμβαση σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων είναι γνωστή και ως η Σύμβαση του 1951 για τους Πρόσφυγες ή η Σύμβαση της Γενεύης. Η Σύμβαση αυτή είναι σημαντική καθώς είναι η πρώτη σχετική διεθνής συμφωνία και αναγνωρίζεται ως θεμέλιο του διεθνούς δικαίου για τους πρόσφυγες και έχει ισχύ σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Η Σύμβαση αναφέρεται σε όλους τους τομείς της ζωής των προσφύγων και προστατεύει δικαιώματα όπως η εκπαίδευση (αρθ. 22), η στέγαση (αρθ. 21) και η πρόσβαση στην εργασία (αρθ. 17, 18, 19). Μέσα στη Σύμβαση καθορίζεται μια σειρά δικαιωμάτων πρωταρχικής σημασίας, τα οποία θα πρέπει να είναι στο μεγαλύτερο μέρος τους ισότιμα με τις ελευθερίες που διαθέτουν οι αλλοδαποί υπήκοοι ή και κάποιες φορές οι ίδιοι οι πολίτες της χώρας. Μια από τις υποχρεώσεις που έχουν οι πρόσφυγες είναι ο σεβασμός προς τους νόμους και τους κανόνες της χώρας ασύλου.

Επιπλέον, τα άτομα που δεν καλύπτονται από την σύμβαση είναι εκείνα που έχουν διαπράξει εγκλήματα κατά της ειρήνης, κατά της ανθρωπότητας, εγκλήματα πολέμου καθώς και κάποιο σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός της χώρας ασύλου. Ο βασικός στόχος της Σύμβασης είναι η προσφορά βοήθειας και διεθνούς προστασίας στα θύματά και η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Παρά ταύτα, οι ροές των προσφύγων αυξάνονται, με αποτέλεσμα η ανθρωπιστική δράση να μην μπορεί να αντικαταστήσει την πολιτική δράση στην επίλυση ή στην αποφυγή παρόμοιων μελλοντικών κρίσεων (LAWSPOT, 2017).

3.2 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (CEDAW, 1979)

Η Σύμβαση του ΟΗΕ για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW, 1979) εισήχθη μόλις το 1979. Ωστόσο, χρειάστηκε περισσότερο από μια δεκαετία για να αναγνωριστεί η έμφυλη βία ως μια μορφή διακρίσεων. Στη συνέχεια, η έμφυλη βία αναγνωρίστηκε ως καταστρατήγηση των δικαιωμάτων των γυναικών και έχουν συμπεριληφθεί σε αυτήν διαφορετικές μορφές της. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης. Η Σύμβαση CEDAW συμπεριλαμβάνει διατάξεις οι οποίες έχουν ως σκοπό να εξαλειφθούν οι διακρίσεις λόγω του φύλου που υφίστανται οι γυναίκες κατά την άσκηση πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων. Η CEDAW αναφέρεται συνολικά στα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και κοριτσιών όπως η εκπαίδευση, η απασχόληση, η πρόσβαση στην υγεία και ασχολείται με θέματα που αφορούν την οικογενειακή ζωή. Η συγκεκριμένη συνθήκη στοχεύει στην βελτίωση των συνθηκών ανισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και περιλαμβάνει 30 άρθρα τα οποία τα Κράτη Μέλη της Ε.Ε που την έχουν επικυρώσει είναι υποχρεωμένα να εφαρμόζουν. Ειδικότερα, τα άρθρα 1 μέχρι 4 αναλύουν τη φύση και το πεδίο εφαρμογής των ενεργειών τις οποίες οι χώρες δεσμεύονται να αναλάβουν ώστε να προωθήσουν την ισότητα και να τερματίσουν την ανισότητα. Εν συνεχεία, τα άρθρα 5 έως 16 αναλύουν μορφές διακρίσεων, οι οποίες πρέπει να σταματήσουν, όπως είναι οι διακρίσεις στην υγειονομική περίθαλψη, την απασχόληση, την εκπαίδευση και το πολιτικό και δημόσιο βίο. Τέλος, τα άρθρα 17 έως 30 αποτελούν το διαδικαστικό μέρος της Σύμβασης και περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο γίνεται ο έλεγχος της εφαρμογής των άρθρων κάθε 4 χρόνια από τις χώρες, οι οποίες είναι υποχρεωμένες να συντάσσουν αναφορά σχετικά με την πρόοδο που έχει πραγματοποιηθεί (Khanna et al., 2017).

3.3 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ (2014)

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, ή αλλιώς Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, υπογράφηκε στις 11 Μαΐου το 2011 στην Κωνσταντινούπολη (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης 11/5/2021). Αξίζει να αναφερθεί ότι η Σύμβαση τέθηκε σε ισχύ το 2014 και υπογράφηκε από την ΕΕ το 2017. Η Σύμβαση αναφέρεται στη βία που ασκείται στις

γυναίκες εξαιτίας του φύλου τους και επηρεάζει αρνητικά την ζωή τους. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης καλεί τα κράτη να ποινικοποιήσουν κάθε μορφή έμφυλης βίας όπως αυτή ορίζεται στην Σύμβαση. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να τονιστεί ότι στην Σύμβαση δεν αναφέρεται η εμπορία ανθρώπων (Εγχειρίδιο εκπαίδευσης του έργου CCM-GBV). Η Ευρωπαϊκή Ένωση ύστερα από την επικύρωση της σύμβασης βρίσκεται υπό την επιτήρηση της ομάδας εμπειρογνομόνων με σκοπό την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας και πρέπει να εφαρμόζει το σχετικό δίκαιο για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας (De Schutter, 2016: 48-49). Παράλληλα, καθορίζει ορισμένες υποχρεώσεις που σχετίζονται με δράσεις οι οποίες αφορούν στην προστασία και την υποστήριξη των θυμάτων έμφυλης βίας, όπως επί παραδείγματι η δημιουργία υπηρεσιών με σκοπό την παροχή νομικής και ψυχολογικής συμβουλευτικής, οικονομικής στήριξης, στέγασης, εκπαίδευσης, πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας καθώς και άλλες υπηρεσίες στήριξης των γυναικών. Η Σύμβαση βασίζεται στην πρόληψη και ορίζει στα κράτη υποχρεώσεις, όπως η εκπαίδευση επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της βίας, άλλα και δημόσιες δράσεις με σκοπό την προώθηση της διαφορετικότητας και την κατάργηση των στερεοτύπων. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι παρέχεται στα θύματα το δικαίωμα της απομάκρυνσης από τον θύτη ή τη συζυγική κατοικία. Ακόμη, μεγάλη σημασία δίνεται στην ποινικοποίηση του εξαναγκαστικού γάμου και του stalking (επίμονη παρακολούθηση) που μέχρι τότε δεν συμπεριλαμβανόταν στον ποινικό κώδικα. Επίσης, η Σύμβαση έχει ως στόχο την ανάπτυξη ενός πλαισίου, το οποίο διασφαλίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα των γυναικών που καταπατούνται μέσα από την ενδοοικογενειακή βία (Βενέρη, 2021). Σύμφωνα με την Hilary Margkolis, ερευνήτρια του HRW, η Σύμβαση επικύρωσε την ποινικοποίηση πράξεων, όπως ο ακρωτηριασμός γεννητικών οργάνων (Κυρανούδη, 2021).

3.4 ΟΔΗΓΙΑ ΠΕΡΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ (2011/95/EU)

Η Οδηγία περί αναγνώρισης (2011/95/EU) θεσπίστηκε στην 13 Δεκεμβρίου 2011 και σχετίζεται με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες εντός της Ε.Ε. Η Οδηγία περί αναγνώρισης αναφέρεται στη διεθνή προστασία που πρέπει να παρέχεται από όλες τις χώρες της Ε.Ε και περιλαμβάνει δικαιώματα όπως προστασία από την επαναπροώθηση, το δικαίωμα στη διερμηνεία, η προστασία της οικογενειακής ενότητας, η έκδοση αδειών διαμονής και ταξιδιωτικών εγγράφων, η πρόσβαση στην απασχόληση, στην εκπαίδευση και σε διαδικασίες αναγνώρισης αλλοδαπών πτυχιών και επαγγελματικών

προσόντων. Παράλληλα, στα δικαιώματα καταγράφεται και η ίση μεταχείριση με τους υπηκόους της χώρας όσον αφορά την κοινωνική αρωγή, η εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων, η πρόσβαση σε κατάλυμα και σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, η ελεύθερη κυκλοφορία εντός της εθνικής επικράτειας υπό τους ίδιους όρους και περιορισμούς οι οποίοι ισχύουν για άλλους νόμιμους υπηκόους τρίτων χωρών και η παροχή βοήθειας για επαναπατρισμό εφόσον απαιτείται (EUR-Lex, 2018).

3.5 ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ (2013/33/EU)

Η Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής θεσπίστηκε στις 26 Ιουνίου 2013 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο και ορίζει τις απαιτήσεις που σχετίζονται με την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία. Τα σημαντικότερα σημεία αυτής της Οδηγίας είναι η υποχρέωση των κρατών μελών της Ε.Ε να πάρουν τα κατάλληλα μέτρα σχετικά με την αποφυγή περιστατικών έμφυλης βίας αλλά και την κατάλληλη παροχή βοήθειας στα θύματα (Lilja et al., 2019). Η συγκεκριμένη Οδηγία τελεί σε συμφωνία με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 περί της νομικής καταστάσεως των προσφύγων, όπως τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967, και τις διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα (Υπουργείο Εσωτερικών, 2016). Παράλληλα, στα κράτη μέλη της ΕΕ οι συνθήκες υποδοχής ποικίλλουν τόσο ως προς την οργάνωση του συστήματος υποδοχής, όσο και ως προς τα πρότυπα υποδοχής τα οποία προβλέπονται για τους αιτούντες. Τα πρότυπα υποδοχής σχετίζονται με τις απαιτήσεις για την αξιοπρεπή μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και η τήρησή τους είναι σημαντική. Η αξιοπρεπής μεταχείριση και η ισότιμη κατανομή των αιτούντων στην ΕΕ επέρχονται με την διατήρηση ενός ισότιμου προτύπου υποδοχής από τα κράτη μέλη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής ως αιτούντες με ειδικές ανάγκες υποδοχής θεωρούνται τα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής, σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης και θύματα εμπορίας ανθρώπων (Άρθρο 2 Οδηγίας 2013/33/ΕΕ).

3.6 ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ (2012/29/EU)

Η Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων (2012/29/EU) τέθηκε σε ισχύ το 2012 και ορίζει κάποια κοινά ελάχιστα πρότυπα, τα οποία σχετίζονται με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων. Η συγκεκριμένη Οδηγία ανέπτυξε έναν ευρύτερο ορισμό σχετικά με το ποιος ορίζεται ως θύμα συγκριτικά με παλαιότερα κείμενα.

Αναφέρεται συνολικά σε όλα τα εγκλήματα και καθιερώνει δικαιώματα για τα πρόσωπα τα οποία έχουν υποστεί μια αξιόποινη πράξη (SupportVoC, 2018). Η Οδηγία αναφέρεται στην διασφάλιση της πρόσβασης των θυμάτων και των οικογενειών σε υπηρεσίες στήριξης σύμφωνα πάντα με τις ανάγκες τους, τις οποίες έχουν ως υποχρέωση όλα τα κράτη-μέλη να αξιολογούν και να αντιμετωπίζουν (ΚΜΟΠ n.d.a). Επιπλέον, καθήκον των κρατών μελών είναι να μην παρακωλύουν την παραπομπή των θυμάτων και να απλοποιούν τις διαδικασίες (SupportVoC, 2018). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η πρόσβαση των θυμάτων στην δικαιοσύνη συνδέεται με την διαθεσιμότητα των στοχευμένων υπηρεσιών στήριξης (ΚΜΟΠ n.d.a). Ακόμα, η Οδηγία συμβάλλει στην αντιμετώπιση των θυμάτων με σεβασμό και ευαισθησία και εγγυάται την παροχή στήριξης, ανεξαρτήτως από το αν θα καταγγεληθεί το εκάστοτε έγκλημα ή όχι. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στις ιδιαίτερες ανάγκες των γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας καθώς προσφέρονται εστιασμένες υπηρεσίες στήριξης και υπηρεσίες νομικής προστασίας. Επομένως, δημιουργείται ένα περιβάλλον στήριξης και προστασίας των θυμάτων, το οποίο αποτρέπει σοβαρές συνέπειες όπως είναι η επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, ο εκφοβισμός και τα εγκλήματα που πιθανολογείται να προκαλέσουν συστηματικό ψυχολογικό και σωματικό τραυματισμό (Lilja et al., 2019). Τα δικαιώματα που θεσπίζει η Οδηγία εξασφαλίζονται για όλα τα θύματα χωρίς διακρίσεις, ανεξαρτήτως χώρας καταγωγής ή καθεστώτος χώρας διαμονής. Παράλληλα, σύμφωνα με την Οδηγία, τα θύματα έχουν ως δικαίωμα την υποστήριξη από καταρτισμένους κρατικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς (SupportVoC, 2018).

3.7 Η ΟΔΗΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ (2011/36/EU)

Η Οδηγία κατά της εμπορίας ανθρώπων υιοθετήθηκε στις 5 Απριλίου 2011 με σκοπό της πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων. Η νέα Οδηγία ανέπτυξε ένα πιο διευρυμένο ορισμό του φαινομένου και συμπεριέλαβε και άλλες μορφές εκμετάλλευσης όπως η εκπόρνευση, η καταναγκαστική παροχή εργασίας (όπως στην περίπτωση της επαιτείας και της οικιακής δουλείας), η εκμετάλλευση σε εγκληματικές δραστηριότητες ή η αφαίρεση οργάνων (Διοτίμα-Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, 2021). Η Οδηγία διατυπώνει την εμπορία με τους ίδιους όρους με εκείνους της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της εμπορίας ανθρώπων, η οποία είναι η πρώτη Ευρωπαϊκή συνθήκη που συμπεριλαμβάνει διεξοδικά διατάξεις που σχετίζονται με τη συνδρομή, την προστασία και τη στήριξη των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Ακόμα, η Σύμβαση αναφέρεται στις υποχρεώσεις που έχουν τα κράτη- μέλη σχετικά με τη διενέργεια

ποινικών ερευνών και την ανάπτυξη μέτρων, έχοντας ως σκοπό την καταπολέμηση του συγκεκριμένου φαινομένου. Σημειώνεται ότι τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν ως αρμοδιότητα τη θέσπιση νόμων και μέτρων και την κατάρτιση των αρμόδιων αρχών ώστε να βοηθούν με μεγαλύτερη επάρκεια στην ταυτοποίηση των θυμάτων, την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων καθώς και στην παροχή βοήθειας σε θύματα εμπορίας. Η Οδηγία κατά της εμπορίας ανθρώπων αναφέρει ότι τα κράτη-μέλη πρέπει να διασφαλίζουν στα θύματα εμπορίας την πρόσβαση σε νομικές υπηρεσίες χωρίς να δημιουργούν εμπόδια και καθυστερήσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 12 η παροχή νομικών υπηρεσιών και η εκπροσώπηση απαιτείται να είναι δωρεάν αν το θύμα δεν έχει στην διάθεσή του οικονομικούς πόρους (Εγχειρίδιο σχετικά με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, 2014). Σχετικά με την πρόληψη, η Οδηγία κάνει έκκληση στα κράτη-μέλη να διεξάγουν ενημερωτικές εκστρατείες και εκστρατείες ευαισθητοποίησης. Ακόμα, αναφέρεται στην κατάλληλη επιμόρφωση των λειτουργών που πιθανόν να δραστηριοποιούνται σε υπηρεσίες που αφορούν την καταπολέμηση της εμπορίας και την υποστήριξη των θυμάτων. Επιπροσθέτως, είναι μείζονος σημασίας η ανάπτυξη απαραίτητων μέτρων σχετικά με την ποινικοποίηση της χρήσης σεξουαλικών υπηρεσιών ή άλλες τις οποίες παρέχει το θύμα (Διοτίμα- Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, 2021). Η Οδηγία δίνει τη δυνατότητα χορήγησης άδειας διαμονής στα θύματα εμπορίας, ωστόσο θα πρέπει να συνεργαστούν με τις αρχές ποινικής δικαιοσύνης (Lilja et al., 2019). Παράλληλα, τα θύματα πρέπει να αντιμετωπίζονται με μεταχείριση, η οποία θα αποτρέπει πιθανόν επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση (Άρθρα 12 & 15). Όταν τα θύματα εμπορίας αιτούνται άσυλο τότε πρέπει να αξιολογούνται οι ιδιαίτερες ανάγκες υποδοχής που αναφέρονται στο άρθρο 21 και 22 στην Οδηγία περί Συνθηκών Υποδοχής (Εγχειρίδιο σχετικά με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, 2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες πρόσφυγες κατά την φάση της καταγγελίας των βίαιων περιστατικών που έχουν υποστεί. Τα εμπόδια πολλές φορές παρεμποδίζουν τις ίδιες έχοντας ως αποτέλεσμα να μην καταγγέλλουν τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί σε βάρος τους και να σιωπούν.

4.1 ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΦΟΒΟΥ ΚΑΙ ΝΤΡΟΠΗΣ

Οι γυναίκες πρόσφυγες συχνά έρχονται αντιμέτωπες με συναισθήματα που λειτουργούν κατασταλτικά στην καταγγελία μιας εγκληματικής πράξης και στην αντιμετώπιση της βίας που υφίστανται. Αρχικά, έντονα είναι τα συναισθήματα φόβου και άγχους που κυριεύουν τις επιζήσασες κάποιας μορφής βίας, οι οποίες αντιμετωπίζουν και ιδιαίτερα προβλήματα στην κοινωνική τους ζωή, όπως είναι το στίγμα, η περιθωριοποίηση και η απομόνωση. Ακόμα, τα θύματα έμφυλης βίας θεωρούν ότι αν μιλήσουν για την εμπειρία τους θα απομονωθούν από τις οικογένειες τους και την κοινότητα (Family Violence Prevention fund, 2009:12). Συχνά οι γυναίκες οι οποίες είναι μητέρες φοβούνται να καταγγείλουν τον σύζυγο και πατέρα των παιδιών τους υπο τον φόβο της φυλάκισης του δράστη και την απομάκρυνση από τα παιδιά του. Επιπρόσθετα, είναι συχνό το φαινόμενο οι γυναίκες πρόσφυγες να φοβούνται εξαιτίας παρελθοντικών τραυματικών εμπειριών, όπως παραδείγματος χάριν, η πίστη σε δυσμενείς επιπτώσεις των παραδοσιακών πεποιθήσεων, όπως βουντού (Inka et al., 2019). Παράλληλα, οι γυναίκες πολλές φορές φοβούνται να αποκαλύψουν την κακοποίηση που υφίστανται επειδή θεωρούν ότι οι σύμβουλοι και οι αστυνομικοί δεν θα τις πιστέψουν (Stirn et al., 2017). Εξαιτίας των απάνθρωπων συμπεριφορών που έχουν υποστεί ανά καιρούς οι γυναίκες πρόσφυγες από τις αρμόδιες αρχές, τα θύματα έμφυλης βίας αποτρέπονται να καταγγείλουν τη βία που υφίστανται, καθώς ενδέχεται να υπάρξει επαναθυματοποίηση κατά την διάρκεια της ποινικής διαδικασίας (Anikina et al., 2019).

4.2 ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΡΑΣΤΗ

Τα θύματα έμφυλης βίας συχνά δημιουργούν ένα συναισθηματικό δέσιμο με τους δράστες, το οποίο αποτελεί ένα από τα εμπόδια που συμβάλλει στην αποτροπή της καταγγελίας. Ορισμένες φορές, το δέσιμο που δημιουργείται απαρτίζεται από θετικά συναισθήματα, που απορρέουν από την ανασφάλεια που αισθάνεται το θύμα μέσα σε ένα άγνωστο περιβάλλον αλλά και από ελάχιστες καλές πράξεις που κάνει ο θύτης. Συχνά το παραπάνω φαινόμενο παρατηρείται

ανάμεσα στα θύματα εμπορίας και στους εμπόρους με σκοπό να τους καθησυχάσουν οι γυναίκες, αποτρέποντας με αυτό τον τρόπο βίαιες πράξεις προς το πρόσωπό τους. Στην περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας, η γυναίκα που έχει υποστεί την κακοποίηση αφενός θέλει να αλλάξει την εις βάρος της κατάσταση, αφετέρου δεν επιθυμεί να έρθει σε ρήξη με τον δράστη. Δεδομένων των ήδη περιπλοκών διαδικασιών χορήγησης ασύλου, συνήθως η άδεια διαμονής μιας γυναίκας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την άδεια διαμονής του συζύγου της. Πολλές φορές, οι γυναίκες, οι οποίες είναι θύματα έμφυλης βίας εξαρτώνται οικονομικά από τον δράστη (Gaglione et al., 2019). Ακόμα, σε μια καταχρηστική σχέση η γυναίκα μπορεί να αναπτύξει το «σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας» σύμφωνα με το οποίο αισθάνεται αδύναμη, αβοήθητη και, εν τέλει, αποδέχεται την κατάσταση που βιώνει (Δρίβας, 2016).

4.3 ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Δεδομένης της κακοποίησης που έχουν υποστεί οι γυναίκες πρόσφυγες, η έκφραση των βαθύτερων συναισθημάτων τους καθίσταται ένα πολυσύνθετο ζήτημα, καθώς η προσέγγιση θα πρέπει να γίνεται σε ένα ασφαλές για την γυναίκα περιβάλλον με ευαισθησία και ενσυναίσθηση. Πολλές φορές κατά την διάρκεια της καταγγελίας, οι γυναίκες έρχονται αντιμέτωπες με γλωσσικούς φραγμούς που οδηγούν στον παρεμπόδισμό της αρωγής και της παροχής στήριξης από τους επαγγελματίες καθώς και στην αποδυνάμωση της έκφρασης τους για βοήθεια. Ο ρόλος της διερμηνείας είναι σημαντικός καθώς διευκολύνει την επικοινωνία με τα θύματα έμφυλης βίας και συμβάλλει θετικά κατά την διάρκεια της συνέντευξης χορήγησης ασύλου (UNHCR, 2017). Οι διερμηνείς είναι σημαντικό να έχουν επαρκείς γνώσεις πολιτισμικών δεξιοτήτων, να είναι ικανοί στην αναγνώριση μηνυμάτων που μεταδίδονται μέσω μη λεκτικής επικοινωνίας και να είναι καταρτισμένοι σε ζητήματα που αφορούν την έμφυλη βία. Ωστόσο, κάποιες φορές δημιουργούνται παρερμηνείες στις διαδικασίες ασύλου με ονόματα ή εκφράσεις, τις οποίες ο/η διερμηνέας δεν δύναται να ερμηνεύσει ορθά (UNHCR, 2017:60). Κατά την παραμονή τους στην Ελλάδα, είναι συχνό φαινόμενο οι πρόσφυγες να έρχονται σε επαφή με διερμηνείς που έχουν τα καθήκοντα της κοινοτικής διερμηνείας χωρίς να είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι. Επιπλέον, με την μη επαγγελματική κατάρτιση των διερμηνέων δεν δύναται να εξομαλυνθεί η κατάσταση σχετικά με τις περιπτώσεις έμφυλης βίας (Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών, n.d).

Η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών διερμηνείας εξασφαλίζει την επικοινωνία μεταξύ προσφύγων και φορέων και αποτρέπει τη δημιουργία φραγμών για τις γυναίκες πρόσφυγες (Μετάδραση, 2019). Ακόμα, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι οι διερμηνείς λειτουργούν ως διαπολιτισμικοί μεσολαβητές και ως βασικές αρχές έχουν την αντικειμενικότητα, την

ουδετερότητα και τη χρήση κατάλληλης γλώσσας σώματος. Πολλές φορές, λόγω των πολλών διαφορετικών γλωσσών και διαλέκτων που μιλούν οι νεοαφιχθέντες, δε γίνεται η σωστή ταυτοποίηση τους (MMP, 2017:4.8-9). Ως προς το θέμα του φύλου, παρατηρείται ότι δεν υπάρχουν αρκετές γυναίκες διερμηνείς, γεγονός το οποίο συχνά θεωρείται αποτρεπτικό για τις γυναίκες πρόσφυγες διότι δεν νιώθουν την ίδια άνεση να εμπιστευτούν και να ανοιχτούν για τα προσωπικά τους ζητήματα μπροστά σε έναν άντρα διερμηνέα. Η ελάχιστη παρουσία γυναικών διερμηνέων οδηγεί στην μείωση των καταγγελιών που αφορούν στη σεξουαλική εκμετάλλευση και σε άλλες μορφές έμφυλης βίας (MMP, 2017:12). Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ένα ακόμη εμπόδιο ενδέχεται να είναι το διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο όπως είναι η θρησκεία και οι διαφορετικές πολιτικές απόψεις. Οι γυναίκες, συχνά συνοδεύονται από εθελοντές διερμηνείς, συνήθως άντρες, για την μεταφορά τους σε ξενώνες και διάφορες υπηρεσίες, γεγονός που αναπτύσσει τα συναισθήματα ανασφάλειας τους (Χαρίδη και συν., 2016). Αυτό που καθιστά την διερμηνεία ένα τόσο σημαντικό κομμάτι της επικοινωνίας με τους πρόσφυγες είναι ότι παρέχεται και είναι απαραίτητη σε όλα τα στάδια των διαδικασιών υποδοχής και ταυτοποίησης του προσφυγικού πληθυσμού (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2021).

4.4 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ύστερα από την κακοποιητική συμπεριφορά που έχει βιώσει μια γυναίκα πρόσφυγας καθίσταται έντονη η ανάγκη για ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Πολλές φορές, οι γυναίκες αναφέρουν ότι έρχονται αντιμέτωπες με δυσκολίες κατά την πρόσβαση τους σε υπηρεσίες και πως συχνά δε γνωρίζουν ότι έχουν δικαιώματα εξαιτίας της έλλειψης ενημέρωσης (Raj & Silverman 2002: 385). Παράλληλα, παρατηρείται ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες δεν είναι πολιτισμικά προσαρμοσμένες με αποτέλεσμα την απροθυμία καταγγελίας (ο.π. : 4, Raj & Silverman 2002: 386). Ειδικότερα, οι γυναίκες πρόσφυγες που δεν έχουν τα απαραίτητα έγγραφα δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες στέγασης και ειδικές υπηρεσίες υποστήριξης επειδή οι κυβερνητικές πολιτικές δεν παρέχουν την άδεια παραμονής με τόση ευκολία και ως αποτέλεσμα αυτού στερούνται δημόσιους πόρους και υπηρεσίες (WAVE 2017: 10-11). Ακόμα, αξίζει να σημειωθεί ότι οι γυναίκες πρόσφυγες αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά την επαφή τους με τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες σχετίζονται με την εγγραφή στα σχετικά μητρώα. Η εγγραφή στα μητρώα είναι αναγκαία καθώς κατοχυρώνεται η προσωπικότητα, η ηλικία και η υπηκοότητα, έτσι ώστε να τους δοθεί η κατάλληλη υποστήριξη και προστασία (Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, 1991). Παράλληλα, γίνεται αντιληπτό ότι είναι ελάχιστες οι εξειδικευμένες δομές που υπάρχουν ώστε

να εξυπηρετηθούν οι γυναίκες πρόσφυγες. Επίσης, το ιατρονοσηλευτικό και διοικητικό προσωπικό δεν είναι επαρκές στους καταυλισμούς και υπάρχει μια βαθμιαία αποχώρηση πολλών ανθρωπιστικών ΜΚΟ που αντιλαμβάνονται ότι δεν μπορούν να εκπληρώσουν τους στόχους τους. Η ελληνική νομοθεσία σχετικά με την πρόσβαση σε υπηρεσίες, τα θέματα ασύλου και τα δικαιώματα των προσφύγων δεν έχει εναρμονιστεί με την διεθνή και ευρωπαϊκή νομοθεσία και αυτό έχει ως αποτέλεσμα γενικότερα οι πρόσφυγες να αντιμετωπίζουν δυσχερείς συνθήκες όσον αφορά την υγειονομική φροντίδα, τις διαδικασίες ασύλου και την πληροφόρηση. Πιο συγκεκριμένα, δεν εφαρμόζεται η νομοθεσία αναφορικά με τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού των προσφύγων, στις οποίες ανήκουν οι γυναίκες και τα κορίτσια, με αποτέλεσμα να έρχονται αντιμέτωπες με εμπόδια και δυσκολίες κατά την άφιξή τους στον ελλαδικό χώρο (Τζαβέλλα, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

Το κεφάλαιο αυτό αφορά στις υπηρεσίες που έχουν ως αντικείμενο ενασχόλησης το γυναικείο προσφυγικό πληθυσμό που έχει υποστεί έμφυλη βία και το έργο που επιτελούν οι επαγγελματίες, με σκοπό την ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων. Τέλος, θα σημειωθούν τα κωλύματα, τα οποία αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες κατά την απασχόλησή τους με τον συγκεκριμένο πληθυσμό.

5.1 ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ- ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟ

Όσον αφορά την υποστήριξη και την προστασία των προσφύγων, και ειδικότερα των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας, το σημαντικότερο ρόλο τον αναλαμβάνουν οι υπηρεσίες που παρέχουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία. Κάποιες από αυτές θα αναφερθούν στο παρακάτω κείμενο.

Αρχικά, η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες του ΟΗΕ (UNHCR), προασπίζει τα δικαιώματα και παρέχει βοήθεια σε πρόσφυγες αιτούντες άσυλο, εκτοπισμένους στο εσωτερικό της χώρας τους και ανιθαγενείς. Κύριο μέλημα της είναι να διασφαλίζει το δικαίωμα ασύλου με την προοπτική εύρεσης βιώσιμων λύσεων. Ακόμα, ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ (ΔΟΜ), παρέχει υπηρεσίες και συμβουλές σε κυβερνήσεις και μετανάστες, αναζητά πρακτικές λύσεις στα μεταναστευτικά προβλήματα και παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια σε άτομα που το έχουν ανάγκη. Επίσης, η ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (Γ.Γ.Δ.Ο.Π.Ι.Φ) αντιμετωπίζει άμεσα τις έμφυλες διακρίσεις και τα στερεότυπα στο πεδίο της εργασίας, της φτώχειας, της προσφυγικής κρίσης, της βίας, της οικογένειας όπως και σε κάθε άλλη πτυχή της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής. Επιπλέον, το ΑΡΣΙΣ παρέχει προγράμματα σε ευάλωτες γυναίκες, μόνες μητέρες, θύματα σεξουαλικής και έμφυλης βίας που αναζητούν άσυλο και ζουν σε αβέβαιες συνθήκες (ΑΡΣΙΣ, 2020). Παράλληλα, η ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ- ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ & ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, παρέχει ποιοτικές υπηρεσίες διερμηνείας, οι οποίες διασφαλίζουν το ζωτικό δικαίωμα στην επικοινωνία με τους πρόσφυγες. Ακόμα, προστατεύει και υποστηρίζει ευάλωτες ομάδες παρέχοντας τους νομική βοήθεια, πιστοποίηση θυμάτων βασανιστηρίων και οργανώνει αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας. Παρομοίως, το Ε.Κ.Πο.Σ.Π.Ο. ΝΟΣΤΟΣ, παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής που βασίζονται στην αλληλεπίδραση και επικοινωνία με τον σύμβουλο και προσφέρει εξατομικευμένη ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε άτομα για την επαγγελματική τους επανένταξη. Το PRAXIS, μέσω της εκτίμησης αναγκών και της

διερεύνησης, παρέχει εξατομικευμένα ψυχοκοινωνική και νομική υποστήριξη και εκπροσώπηση. Συνακόλουθα, το ACTION FOR WOMEN, προστατευτεί και ενδυναμώνει επιζήσασες έμφυλης βίας και αναλαμβάνει την ανάκαμψη, την ανθεκτικότητα και την επανένταξη των γυναικών προσφύγων και των αιτουσών άσυλο. Όσον αφορά τα Συμβουλευτικά Κέντρα γυναικών των δήμων, σε αυτά παρέχονται υπηρεσίες ενημέρωσης και πληροφόρησης σε θέματα ισότητας των φύλων και αντιμετώπισης της βίας. Παράλληλα, προσφέρεται κοινωνική, ψυχολογική, νομική και εργασιακή στήριξη καθώς και παραπομπή ή συνοδεία όποτε αυτό απαιτείται. Ύστερα, υπάρχουν τα Συμβουλευτικά Κέντρα Γ.Γ.Δ.Ο.Π.Ι.Φ, τα οποία παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες πληροφόρησης και συμβουλευτικής στις γυναίκες που απευθύνονται σε αυτά, στο πλαίσιο ολοκληρωμένων δράσεων ψυχοκοινωνικής στήριξης.

Επιπροσθέτως, το A21 μεριμνά για την ταυτοποίηση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές. Παράλληλα, προσφέρει νομική υποστήριξη και υπηρεσίες αποκατάστασης των διασωθέντων θυμάτων. Ακόμα, πραγματοποιεί ενέργειες για βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη στέγαση προσφέροντας στα θύματα ασφάλεια και σταθερότητα. Τέλος, σημαντική είναι η δράση του ΔΙΟΤΙΜΑ, το οποίο παρέχει ολοκληρωμένες υπηρεσίες έχοντας ως κύριο στόχο την στήριξη και την ενδυνάμωση των γυναικών. Μέσα σε αυτές τις υπηρεσίες παρέχεται νομική βοήθεια σε γυναίκες ημεδαπές και μετανάστριες που έχουν υποστεί έμφυλη βία, έχουν περιορισμένο εισόδημα και στερούνται την πρόσβαση σε ενημέρωση και νομική υπεράσπιση. Ακόμα, παρέχει ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε επιζήσασες έμφυλης βίας που διαμένουν σε δομές φιλοξενίας και στον αστικό ιστό στην Αττική και στην Βόρεια Ελλάδα. Σημαντική είναι η συνεισφορά των τηλεφωνικών γραμμών. Η Γενική Γραμματεία Δημοσιογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων έχει δημιουργήσει μια 24ωρη γραμμή SOS το 15900 που απευθύνεται στις γυναίκες επιζήσασες περιστατικών βίας (Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων, 2011).

5.2 ΜΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ Η ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Οι επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και προστασίας των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας παρέχουν υπηρεσίες, οι οποίες στοχεύουν στην προαγωγή της ψυχικής υγείας του ατόμου έτσι ώστε να διατηρείται η κοινωνική ένταξη του και να εξασφαλίζεται η καλύτερη ποιότητα ζωής (ΚΟ.Δ.Ε.Π, n.d). Οι επαγγελματίες αξιολογούν τα προβλήματα και προσδιορίζουν τις ανάγκες των γυναικών

προσφύγων με σκοπό την κοινωνική και ψυχολογική ενδυνάμωση τους (EPAPSY, 2021). Παράλληλα, παρέχεται ενημέρωση σχετικά με υπηρεσίες, δομές στήριξης, νομικά δικαιώματα και υποχρεώσεις με τη χρήση της κατάλληλης γλώσσας μέσω της διερμηνείας. Συνακόλουθα, εφαρμόζονται πολιτισμικά συναφείς παρεμβάσεις και διασφαλίζεται η επαρκής διερμηνεία καθώς η ψυχοκοινωνική στήριξη πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες των γυναικών προσφύγων που έχουν βιώσει έμφυλη βία (Ventevogel et al., 2015). Τα Συμβουλευτικά Κέντρα παρέχουν στις γυναίκες υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής συμβουλευτικής, οι οποίες εξειδικεύονται στη στήριξη των γυναικών λαμβάνοντας υπόψη την οπτική του φύλου (ΚΕΘΙ, 2020). Επιπλέον, μέσω της ψυχοκοινωνικής προστασίας γίνεται παραπομπή κακοποιημένων γυναικών σε δομές φιλοξενίας και ξενώνες αποσκοπώντας στην ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση, την προστασία και την κοινωνική επανένταξη τους (Κέντρο συντονισμού για θέματα μεταναστών και προσφύγων, n.d).

5.3 ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

Ένα από τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες υγείας είναι οι γλωσσικοί φραγμοί, η επικοινωνία αλλά και η έλλειψη συνεργασίας με φορείς και δομές υποστήριξης όπως τα συμβουλευτικά κέντρα και οι ξενώνες φιλοξενίας (Διοτίμα, 2021). Εξαιτίας της διαφορετικής γλώσσας, συχνά προκύπτουν κωλύματα στη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του επαγγελματία και του εξυπηρετούμενου και δημιουργούνται παρερμηνείες κατά τη διαδικασία μετάφρασης (Χατζηφώτη, 2020). Είναι σημαντικό οι επαγγελματίες να είναι πολιτισμικά επαρκείς καθώς με αυτόν τον τρόπο μπορούν να προσφέρουν φροντίδα αναγνωρίζοντας τα εκάστοτε δικαιώματα και αντιλήψεις των εξυπηρετούμενων, κατανοώντας την διαφορετικότητα και την κουλτούρα τους (Leininger, 2002). Αντιθέτως, οι εργαζόμενοι σε δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με πρόσφυγες δεν έχουν λάβει ικανοποιητική εκπαίδευση για την αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας και δεν κατέχουν τα απαραίτητα μέσα για την πρόληψη, αναγνώριση και παροχή προστασίας (symbiosis, n.d). Η εκπαίδευση των επαγγελματιών, κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων ξεκινά από την χορήγηση του πτυχίου της εκάστοτε πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Με την ένταξη σε ορισμένους τομείς εργασίας, στους επαγγελματίες δεν παρέχεται συγκεκριμένη εκπαίδευση, επομένως η εξειδίκευση αποτελεί προσωπική επιλογή. Σημαντική είναι επίσης και η έλλειψη κατάρτισης σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας με αποτέλεσμα οι επαγγελματίες να μην αισθάνονται έτοιμοι να εξυπηρετήσουν κατάλληλα τις κακοποιημένες γυναίκες πρόσφυγες (Παπαγιαννοπούλου, Γκούβα, 2009). Η εποπτεία καθίσταται σημαντική για τους επαγγελματίες καθώς η απουσία της δε συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων ώστε να έχουν αποτελεσματικότητα στην

εργασία τους μέσω της αναθεώρησης και της βελτιστοποίησης των επαγγελματικών συμπεριφορών και μεθόδων (Wells et al., 2019). Το επιβαρυνόμενο επαγγελματικό πρόγραμμα, η έλλειψη ελέγχου και προσωπικού καθώς και η σύγκρουση αξιών των επαγγελματιών υγείας μετατρέπεται πολλές φορές σε έντονο στρες και κατά συνέπεια στη λεγόμενη επαγγελματική εξουθένωση «burn out» (Δούκα, 2003). Συχνά αναφέρεται ότι η εργασία των επαγγελματιών με γυναίκες πρόσφυγες, οι οποίες είναι ψυχικά τραυματισμένες, αποτελεί μεγάλη πρόκληση. Επομένως, είναι σημαντικό το ζήτημα της αυτοφροντίδας, καθώς διατρέχεται αυξημένος κίνδυνος οι επαγγελματίες να υποστούν δευτερογενή τραυματισμό, που αναφέρεται επίσης και ως κόπωση συμπόνιας (NCTSN, 2011: 1-3).

ΜΕΡΟΣ Β΄ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε, αναδείχθηκε πρωτίστως η σημασία της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας που αναζητούν προστασία στην Ελλάδα, καθώς και του έργου των κοινωνικών λειτουργών και των ψυχολόγων που δραστηριοποιούνται στο πεδίο του προσφυγικού. Η περιορισμένη βιβλιογραφία και έρευνα δημιούργησε την ανάγκη για περαιτέρω ερευνητική μελέτη σχετικά με την ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων που έχουν υποστεί έμφυλη βία. Επομένως η παρούσα έρευνα αποσκοπεί να καταγράψει τις απόψεις επαγγελματιών, κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων, οι οποίοι παρέχουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας που αναζητούν προστασία στην Ελλάδα, στοχεύοντας στην ανάδειξη των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν στην προσπάθειά τους να υποστηρίξουν τα θύματα.

6.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία προκύπτουν από τον σκοπό εκπόνησης της έρευνας, αφορούν, αρχικά, τη διαθεσιμότητα δομών παροχής ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας και τις απόψεις των επαγγελματιών που συμμετείχαν στην έρευνα σχετικά με την συνεργασία των αρμόδιων φορέων για την προστασία της συγκεκριμένης ομάδας. Παράλληλα, είναι σημαντικό να διερευνηθεί αν οι επαγγελματίες θεωρούν ότι οι υπεύθυνοι για την προστασία των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας διαθέτουν επαρκή κατάρτιση. Επιπλέον, θα διερευνηθούν τα νομικά και πραγματικά εμπόδια που εντοπίζουν οι συμμετέχοντες, καθώς και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στο έργο τους, προκειμένου να διαπιστωθεί το επίπεδο της παρεχόμενης προστασίας σε γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας.

6.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η προτεινόμενη έρευνα αποτελεί μια περιγραφική/ διερευνητική μελέτη ποιοτικού τύπου. Στην παρούσα πτυχιακή εργασία χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ποιοτικής έρευνας. Ο συγκεκριμένος τύπος έρευνας, αποτελεί μια μέθοδο που εστιάζει σε πολλά διαφορετικά ζητήματα και πρόκειται για ένα αποκαλυπτικό εργαλείο ιδιαίτερα όταν η έρευνα αποσκοπεί

στην περιγραφή και την ανάλυση (McCracken, 1991). Βασικό εργαλείο της ποιοτικής έρευνας αποτελεί η συνέντευξη, μέσω της οποίας θα μελετηθεί η ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων που έχουν υποστεί μορφές έμφυλης βίας και αναζητούν προστασία στην Ελλάδα (Κανδυλάκη, 2008).

Για τη συλλογή των παραπάνω πληροφοριών θα γίνει η χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων. Η ημιδομημένη συνέντευξη αποτελείται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων και παρουσιάζει ευελιξία ως προς την τροποποίηση των ερωτήσεων και την εμβάθυνση του περιεχομένου (Κανδυλάκη, 2008). Η αμεσότητα αυτή την καθιστά την καλύτερη μέθοδο συνέντευξης και αυτός είναι ο λόγος επιλογής της στην παρούσα έρευνα.

Η συνέντευξη χωρίζεται σε θεματικές ενότητες, οι οποίες αντιστοιχούν στα προαναφερθέντα ερευνητικά ερωτήματα. Για την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων διαμορφώθηκαν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, προσδίδοντας έτσι, ευελιξία στις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων.

Στη συνέχεια, έγινε ανάλυση δεδομένων, όπου και εξήχθησαν συμπεράσματα ύστερα από κατηγοριοποίηση των πληροφοριών και επισήμανση σημαντικών ερευνητικών ευρημάτων. Η μέθοδος που ακολουθήσαμε είναι η ανάλυση περιεχομένου, η οποία θεωρείται απαραίτητη διαδικασία, προκειμένου να επεξεργαστούμε, να κωδικοποιήσουμε και να κατηγοριοποιήσουμε το ερευνητικό υλικό που προκύπτει από τις συνεντεύξεις (Καλλινικάκη, 2010).

Οι άξονες της ημιδομημένης συνέντευξης που χρησιμοποίησε η ομάδα εργασίας για να λάβει τις απαραίτητες πληροφορίες από τους συνεντευξιαζόμενους εστίασαν στη διαθεσιμότητα δομών παροχής ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας, στις αντιλήψεις των επαγγελματιών αναφορικά με την έμφυλη βία και τον προσφυγικό πληθυσμό, στην εμπειρία που έχουν αποκομίσει από την εργασία τους με γυναίκες πρόσφυγες που έχουν υποστεί έμφυλη βία, στα εμπόδια και στις προκλήσεις που έχουν εντοπίσει, στις απόψεις τους για το επίπεδο κατάρτισης των υπεύθυνων για την προστασία της συγκεκριμένης ομάδας και τον ρόλο της Πολιτείας. Ο οδηγός της συνέντευξης παρατίθεται στο παράρτημα της εργασίας.

6.4 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ- ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ

Στην έρευνα συμμετείχαν: πέντε (5) κοινωνικοί λειτουργοί και τρεις (3) ψυχολόγοι. Πιο συγκεκριμένα, μια (1) κοινωνική λειτουργός που εργάζεται σε κρατική δομή, δύο (2) κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται σε μη κυβερνητικές οργανώσεις, μια (1) κοινωνική λειτουργός που εργάζεται σε αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, μια (1) κοινωνική λειτουργός

που εργάζεται σε διεθνή οργανισμό, μια (1) ψυχολόγος που εργάζεται σε αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία και δύο (2) ψυχολόγοι που εργάζονται σε μη κυβερνητικές οργανώσεις. Ως κριτήρια επιλογής δείγματος θέσαμε οι επαγγελματίες: α) να εργάζονται σε κρατικές δομές, φορείς της κοινωνίας των πολιτών και διεθνείς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στο πεδίο του προσφυγικού και να έχουν δουλέψει με γυναίκες πρόσφυγες που έχουν υποστεί έμφυλη βία, β) να έχουν την ειδικότητα κοινωνικού λειτουργού ή ψυχολόγου και γ) να εργάζονται σε διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας (ηπειρωτική και νησιωτική, πρωτεύουσα και περιφέρεια).

Για την συλλογή του δείγματος χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της χιονοστιβάδας. Μέσω του συγκεκριμένου είδους δειγματοληψίας προσεγγίσαμε μια κοινωνική λειτουργό που εργάζεται σε μεγάλη αστική πόλη, η οποία μας σύστησε και άλλους επαγγελματίες με σκοπό να συμπληρωθεί ο κατάλληλος αριθμός δείγματος για την υλοποίηση της έρευνας. Η παραπάνω μέθοδος επιλέχθηκε λόγω της δυσκολίας εύρεσης κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων που να υποστηρίζουν ειδικά γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας στους φορείς όπου εργάζονται.

Οι συνεντεύξεις ορίστηκαν ύστερα από τηλεφωνική και σε ορισμένες περιπτώσεις διαδικτυακή επικοινωνία και πραγματοποιήθηκαν κυρίως με την μέθοδο της τηλεδιάσκεψης. Για τη συμμετοχή τους στην έρευνα εξασφαλίστηκε η γραπτή τους συναίνεση.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται μόνο τα χαρακτηριστικά εκείνα του δείγματος που διασφαλίζουν την ανωνυμία των συμμετεχόντων.

<u>ΣΥΜΜΕΤΕΧ ΟΝΤΕΣ</u>	<u>ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ</u>	<u>ΦΥΛΟ</u>	<u>ΔΟΜΗ</u>
ΚΛ1	Κοινωνικός λειτουργός	Γυναίκα	Κρατική δομή
ΚΛ2	Κοινωνικός λειτουργός	Γυναίκα	Μη κυβερνητική οργάνωση
ΚΛ3	Κοινωνικός λειτουργός	Γυναίκα	Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία
ΚΛ4	Κοινωνικός λειτουργός	Γυναίκα	Διεθνής οργανισμός
ΚΛ5	Κοινωνικός λειτουργός	Άντρας	Μη κυβερνητική οργάνωση
Ψ1	Ψυχολόγος	Γυναίκα	Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία

Ψ2	Ψυχολόγος	Γυναίκα	Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία
Ψ3	Ψυχολόγος	Γυναίκα	Μη κυβερνητική οργάνωση

6.5 ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τόπο διεξαγωγής της έρευνας αποτέλεσαν οι διαδικτυακές πλατφόρμες επικοινωνίας καθώς οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά με τη μέθοδο της τηλεσυνεργασίας. Εξαιρέση αποτέλεσαν δύο συνεντεύξεις που διεξήχθησαν δια ζώσης στους χώρους εργασίας των επαγγελματιών. Όσον αφορά το χρόνο διεξαγωγής, η έρευνα διήρκησε περίπου τρεις (4) μήνες (Απρίλιος 2022- Ιούνιος 2022). Στο παραπάνω χρονικό διάστημα ολοκληρώθηκαν η επιλογή του δείγματος, η σύνταξη του ερωτηματολογίου, η προετοιμασία των συνεντεύξεων, η συγκέντρωση, ανάλυση και επεξεργασία του ερευνητικού υλικού.

6.6 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Από την έναρξη της παρούσας μελέτης η πανδημία του covid -19 μετέβαλε τα δεδομένα και επέφερε περιορισμούς σε κάθε τομέα της έρευνας. Αναλυτικότερα, τέθηκαν περιορισμοί τόσο στην επικοινωνία μεταξύ των ερευνητών, όσο και με τους επαγγελματίες. Η υγειονομική κρίση έφερε ως αποτέλεσμα, κατ'αρχάς, την μειωμένη συμμετοχή στην έρευνα, γεγονός που την καθιστά έρευνα μικρής κλίμακας, και, κατά δεύτερον, την αδυναμία ορισμένων από τους συνεντευξιζόμενους για δια ζώσης συνέντευξη. Έτσι, λόγω της τήρησης του υγειονομικού πρωτοκόλλου, η έρευνα διεξήχθη εξ αποστάσεως μέσω τηλεδιασκέψεων, εφόσον η δια ζώσης συνέντευξη κατέστη αδύνατη στις περισσότερες περιπτώσεις. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι λόγω του περιορισμένου δείγματος τα αποτελέσματα της έρευνας δεν είναι γενικεύσιμα αλλά παρουσιάζουν την οπτική των συγκεκριμένων συμμετεχόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΘΥΜΑΤΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

Στον πρώτο θεματικό άξονα η ομάδα εργασίας είχε ως στόχο να καταγράψει δομές που παρέχουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία σε γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας και να αντλήσει πληροφορίες σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Κατά τον άξονα αυτό θα περιγραφούν τα παραπάνω στοιχεία σύμφωνα με τα λόγια των συνεντευξιαζόμενων, καθώς επίσης θα αναδειχθούν και οι υποκατηγορίες που δημιουργήθηκαν κατά το στάδιο της κωδικοποίησης και θα πραγματοποιηθούν οι πρώτες εκτιμήσεις/ υποθέσεις για τα εν λόγω ζητήματα.

1.1 ΔΟΜΕΣ/ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

Οι περισσότεροι από τους επαγγελματίες που πήραν μέρος στις συνεντεύξεις εργάζονται σε Μη Κυβερνητικές οργανώσεις (ΚΛ2, ΚΛ5 και Ψ3) και σε αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες (ΚΛ3, Ψ1 και Ψ2) . Μία επαγγελματίας εργάζεται στον δημόσιο τομέα (ΚΛ1) και άλλη μια σε διεθνή οργανισμό (ΚΛ4).

1.2 ΑΛΛΕΣ ΔΟΜΕΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΘΥΜΑΤΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

Μέσω των συνεντεύξεων καταγράφηκαν δομές που γνωρίζουν οι επαγγελματίες, οι οποίες ασχολούνται με γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας. Αρχικά, κάποιες από αυτές είναι η Διοτίμα, το ΚΕΘΙ, το ΑΡΣΙΣ, το ΙΑΣΙΣ, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και το ΝΟΣΤΟΣ. Παράλληλα, υπάρχουν κρατικές δομές, όπως οι δομές των Δήμων, τα Συμβουλευτικά κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, οι ξενώνες καθώς και τα κέντρα υποδοχής και οι δομές φιλοξενίας προσφύγων. Επίσης, αναφέρθηκαν οι τηλεφωνικές γραμμές SOS 15900 για την επικοινωνία γυναικών με φορέα αντιμετώπισης της έμφυλης βίας, 1109 για την εμπορία ανθρώπων και το 10306 που είναι γραμμή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης που απευθύνεται στους πολίτες για θέματα ψυχικής υγείας. Αυτό που διαφαίνεται είναι ότι υπάρχουν αρκετοί οργανισμοί, οι οποίοι ασχολούνται με την έμφυλη βία και ειδικότερα με το συγκεκριμένο ευάλωτο πληθυσμό.

1.3 ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αναφορικά με την επάρκεια των υπηρεσιών του κράτους, οι επαγγελματίες ήταν όλοι αρνητικοί θεωρώντας ότι οι υπηρεσίες που παρέχονται στις γυναίκες πρόσφυγες δεν είναι αρκετές. Σύμφωνα με την ΚΛ4, η ανεπάρκεια των υπηρεσιών έχει ως αποτέλεσμα τον επανατραυματισμό των συγκεκριμένων γυναικών *«Υπάρχει έλλειψη στο κομμάτι του προσφυγικού...οι υπηρεσίες δεν είναι επαρκείς στα θύματα, αντίθετα επανατραυματίζονται»*. Η ΚΛ1, θεωρεί ότι δεν υπάρχουν δομές και ιδρύματα, τα οποία να μπορούν να καλύψουν τις τεράστιες ανάγκες αυτού του πληθυσμού. Ακόμα, ο ΚΛ5, ανέφερε ότι η έλλειψη εκπαίδευσης και η απώλεια της εποπτείας στο Δημόσιο δε συνδράμουν καθόλου στην υποστήριξη των γυναικών προσφύγων. Από τη μεριά των ψυχολόγων, μια εκ των οποίων η Ψ1, επισήμανε ότι οι συγκεκριμένες υπηρεσίες υπολειπονται και είναι υποστελεχωμένες. Η Ψ2 επισήμανε ότι *«Αν δεν υπήρχαν οι ΜΚΟ οι γυναίκες δεν θα μπορούσαν να απευθυνθούν πουθενά»*. Τέλος, η Ψ3 ανέφερε ότι υπάρχει μεγάλο κενό στις υπηρεσίες του Δημοσίου σχετικά με τις γυναίκες πρόσφυγες που είναι θύματα έμφυλης βίας. Αυτό που γίνεται φανερό είναι ότι οι υπηρεσίες του κράτους δεν είναι επαρκείς και δε μπορούν να υποστηρίξουν έναν πληθυσμό με πολλές ανάγκες.

ΑΞΟΝΑΣ 2: ΑΠΟΦΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Στον δεύτερο θεματικό άξονα η ομάδα εργασίας είχε ως στόχο να καταγράψει τη γενική άποψη/ εικόνα των επαγγελματιών για την έμφυλη βία που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες πρόσφυγες.

2.1 ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ

Όσον αφορά στις αντιλήψεις των επαγγελματιών οι περισσότεροι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν τη διάσταση του φύλου ως ένα σημαντικό στοιχείο της διατήρησης του φαινομένου της έμφυλης βίας. Παράλληλα, σε αρκετούς από τους επαγγελματίες ήρθε στο μυαλό η βία και η κακοποίηση ως απόρροια του σεξισμού. Ενδιαφέρον έχει και η οπτική του φαινομένου από την Ψ3 *«...στο μυαλό μου έρχεται η εικόνα μιας γυναίκας, η έμφυλη βία που βιώνουν οι προσφύγιες...είναι ένα φαινόμενο καθημερινό με κλιμάκωση και αφάνεις μορφές»*. Ο ΚΛ5 ανέφερε ότι *«η έμφυλη βία είναι μια πολυδιάστατη κατάσταση και αναφέρεται στον σεξισμό και τις μειονεκτικές θέσεις»* Συνοψίζοντας, όλοι οι επαγγελματίες συμφώνησαν με τα λεγόμενα τους πως η έμφυλη βία αποτελεί ένα φαινόμενο με αρκετές αφάνεις μορφές που

ταλανίζει σημαντικά τον γυναικείο προσφυγικό πληθυσμό. Αυτό που φανερώθηκε από την συγκεκριμένη ερώτηση είναι ότι η έμφυλη βία αναφέρεται κυρίως στο γυναικείο πληθυσμό, έχει πολλές μορφές και είναι ένα φαινόμενο που σχετίζεται με το τραύμα, την κακοποίηση και τον σεξισμό.

2.2 ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΘΥΜΙΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΝΑ ΕΚΦΡΑΣΟΥΝ ΤΑ ΒΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥΣ

Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των επαγγελματιών, στην ερώτηση κατά πόσο ο γυναικείος προσφυγικός πληθυσμός είναι ανοιχτός στο να καταγγείλει την βία που έχει υποστεί, οι περισσότεροι επαγγελματίες απάντησαν πως οι γυναίκες πρόσφυγες δεν είναι καθόλου ανοιχτές ως προς την καταγγελία των περιστατικών βίας, με εξαίρεση την ΚΛ2, η οποία ανέφερε ότι ο πληθυσμός είναι ανοιχτός στο να εκφραστεί. Η ΚΛ4 επισήμανε ότι *«δεν είναι καθώς οι συνθήκες του καθεστώτος είναι ανασφαλείς...ενδέχεται η γυναίκα να μην επιθυμεί να μείνει στην χώρα όποτε δεν περνάει και στην καταγγελία»*. Η Ψ2 τόνισε πως *«από μόνες τους δεν θα πάνε να καταγγείλουν, οι περισσότερες πηγαίνουν με προτροπή...είναι μεγάλη διαδικασία ώστε να πειστούν»*. Συχνά, φοβούνται για τη ζωή τους, δε γνωρίζουν τα δικαιώματα που έχουν και κανένας δεν τους ενημερώνει για αυτά. Επομένως, γίνεται φανερό ότι ο γυναικείος προσφυγικός πληθυσμός δεν καταγγέλλει συχνά καθώς δεν έχει την απαραίτητη ενημέρωση και αρκετές φορές φοβάται για την σωματική του ακεραιότητα. Η Ψ3 τόνισε ότι *«δεν είναι θέμα εθνικότητας, φύλου ή ανοιχτότητας αλλά θέμα συστήματος ή φόβου προς το σύστημα»*.

ΑΞΟΝΑΣ 3: ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ο τρίτος θεματικός άξονας είχε ως στόχο να παρατηρηθεί η συχνότητα με την οποία έρχονται σε επαφή οι επαγγελματίες με περιπτώσεις έμφυλης βίας στον γυναικείο προσφυγικό πληθυσμό. Ακόμα, θεωρήθηκε σημαντικό να τονιστεί ο τρόπος με τον οποίο οι επαγγελματίες εργάζονται με τις γυναίκες και ο τρόπος με τον οποίο τους παρέχεται η ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία. Σε αυτόν τον άξονα επίσης, θα αναφερθεί ένα σημαντικό κομμάτι της ψυχικής υγείας και κατάστασης των γυναικών που έχουν βιώσει έμφυλη βία. Τέλος, θα καταγραφεί η συνεργασία την οποία έχουν οι συγκεκριμένοι επαγγελματίες με τις αρμόδιες υπηρεσίες. Κατά τον άξονα αυτόν θα γίνει περιγραφή των παραπάνω στοιχείων σύμφωνα με τα όσα είπαν οι συνεντευξιαζόμενοι.

3.1 ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Σχετικά με τη συχνότητα των περιστατικών, οι επαγγελματίες ανέφεραν πως η επαφή τους με τις γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας αποτελεί ένα συχνό φαινόμενο. Οι τρεις ανέφεραν ότι η ενασχόληση τους με αυτόν τον πληθυσμό γίνεται σε καθημερινή βάση, ενώ οι υπόλοιποι απάντησαν πως είναι ένα πολύ συχνό φαινόμενο. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την ΚΛ4, παρατηρείται μεγάλη συχνότητα περιστατικών έμφυλης βίας στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας. Μέσα από την συγκεκριμένη ερώτηση κατέστη σημαντικό να αποτυπωθεί η συχνότητα του φαινομένου. Επομένως, φαίνεται και από τις απαντήσεις των ερωτώμενων ότι η κακοποίηση των γυναικών και ιδιαίτερα των γυναικείων προσφύγων αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα.

3.2 ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

Όσον αφορά την εργασία που πραγματοποιούν οι επαγγελματίες με τις γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας, οι ίδιοι περιέγραψαν τις ενέργειές τους ώστε να υποστηρίξουν αυτές τις γυναίκες. Αρχικά, η ΚΛ1 ανέφερε ότι ασχολούνται με τις ιατρικές εξετάσεις των γυναικών. Επίσης, η ΚΛ3 είπε ότι στην υπηρεσία τους καταγράφουν τις ανάγκες των εξυπηρετούμενων, όμως, προαπαιτούμενη είναι η ύπαρξη ψυχικής νόσου ώστε να σχεδιαστεί μια παρέμβαση. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι η δουλειά ορισμένων επαγγελματιών, όπως η ΚΛ2 σχετίζεται με την υποστήριξη και ενδυνάμωση, την παραπομπή καθώς και τις διασυνδέσεις. Σύμφωνα με τον ΚΛ5 παρέχουν στα θύματα έμφυλης βίας υποστήριξη με αγαθά πρώτης ανάγκης, επιδόματα και εύρεση οικιών, τα οποία βελτιώνουν την καθημερινή ζωή τους. Επίσης, η ΚΛ4 ανέφερε σε αντίθεση με τους άλλους επαγγελματίες, ότι κάνει διακριτικές παρεμβάσεις στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας στηρίζοντας άλλους συναδέλφους. Από την άλλη, οι ψυχολόγοι μας μίλησαν για ατομικές και ομαδικές συνεδρίες, οι οποίες υποστηρίζουν τις γυναίκες, θέλοντας να εμπνεύσουν ασφάλεια και να μειώσουν το αίσθημα αδυναμίας που αισθάνονται. Ακόμα, η Ψ1 αναφέρθηκε στην απασχόληση της δομής με την ψυχική υγεία των γυναικών μέσω της ψυχοεκπαίδευσης και της επικοινωνίας. Σύμφωνα με την Ψ3 τονίστηκε ότι οι γυναίκες πρέπει να αντιμετωπίζονται όχι ως πρόσφυγες αλλά ως άνθρωποι και να τους παρέχεται χρόνος και χώρος ώστε να αισθανθούν έτοιμες να εκφράσουν όσα έχουν βιώσει. Μέσα από τις απαντήσεις των επαγγελματιών, γίνεται αντιληπτή η εργασία που πραγματοποιούν με τον προσφυγικό πληθυσμό, η υποστήριξη που παρέχουν στις

συγκεκριμένες γυναίκες και η προσπάθεια τους για μια πιο ολιστική προσέγγιση των αναγκών τους.

3.3 ΨΥΧΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η ψυχική κατάστασή των γυναικών είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα, το οποίο μέσω της έρευνας έπρεπε να διερευνηθεί. Από τις απαντήσεις των επαγγελματιών αναδείχθηκε ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζουν καταθλιπτικά συμπτώματα και νιώθουν αδύναμες να συνεχίσουν την καθημερινότητά τους. Σύμφωνα με την ΚΛ4 *«υπάρχουν διακυμάνσεις...το τραύμα είναι μεγαλύτερο σε γυναίκες που έχουν παιδιά καθώς ζουν συνεχώς σε καθεστώς ανασφάλειας, δεν καταλαβαίνουν την γλώσσα, αισθάνονται άγχος και απελπισία. Έντονο είναι το συναίσθημα της αβοηθησίας...είναι ήδη τραυματισμένες από τις συνθήκες πριν κακοποιηθούν»*. Επίσης, ο ΚΛ5 αναφέρει ότι οι γυναίκες που είναι μητέρες μικρών παιδιών δεν γνωρίζουν πώς να τα φροντίσουν και πώς θα συνεχιστεί η ζωή τους. Όσον αφορά τους ψυχολόγους, η Ψ1 είπε ότι η ψυχική κατάσταση των θυμάτων ήταν μέτρια έως άριστη, βέβαια αυτό εξαρτάται από την αντίληψη του καθενός. Επιπλέον, Ψ2 αναφέρει πως *«είναι επιβαρυνμένες από το ταξίδι κάποιες θα πήγαν εντυπωσιακά καλά π.χ. μια γυναίκα που είχε μείνει έγκυος από το trafficking»*. Τέλος η Ψ3, είπε ότι οι γυναίκες πρόσφυγες, πολλές φορές, δεν απευθύνονται στις υπηρεσίες με κύριο αίτημα την έμφυλη βία αλλά με ένα γενικότερο αίτημα ψυχικής υποστήριξης και η βία γίνεται φανερή μέσα από την εξιστόρηση της ζωής τους. Επομένως, παρατηρείται ότι οι γυναίκες πρόσφυγες είναι ήδη ένας πολύ ταλαιπωρημένος πληθυσμός πριν ακόμα υποστούν κάποιας μορφής κακοποίηση. Η ψυχική υγεία τους είναι πολύ επιβαρυνμένη και δημιουργεί προβλήματα στην καθημερινότητά τους. Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι η κάθε γυναίκα αντιμετωπίζει διαφορετικά τις οδυνηρές καταστάσεις και γι'αυτόν τον λόγο εκφράζονται πολλά και διαφορετικά συναισθήματα από την κάθε μία.

3.4 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων θυμάτων μορφών βίας είναι η συνεργασία με υπηρεσίες, όπως η Αστυνομία, οι Εισαγγελίες, διάφορες ΜΚΟ, τα νοσοκομεία, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για του Πρόσφυγες. Μέσω των απαντήσεων των συνεντευξιζόμενων παρατηρήθηκαν τα εξής: Αρχικά, η κάθε υπηρεσία συνεργάζεται με κάποιους φορείς αλλά δεν είναι ίδιοι για την κάθε μία. Επομένως, ο κάθε επαγγελματίας αναφέρθηκε σε άλλους φορείς. Αρχικά, η ΚΛ2, είπε ότι η συνεργασία με συναφείς υπηρεσίες είναι χρήσιμη και βοηθητική για την καλύτερη υποστήριξη των θυμάτων αλλά πρέπει να δημιουργούνται δικλίδες ασφαλείας ώστε να μην

υπάρξει κίνδυνος. Σε γενικές γραμμές κάποιοι από τους φορείς με τους οποίους συνεργάζονται οι υπηρεσίες στις οποίες εργάζονται οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι το Ε.Κ.Πο.Σ.Π.Ο. ΝΟΣΤΟΣ και το BABEL (κέντρο ψυχικής υγείας μεταναστών). Οι υπηρεσίες με τις οποίες ανέφεραν ότι συνεργάζονται οι ψυχολόγοι είναι η τηλεφωνική γραμμή SOS 15900, τα Συμβουλευτικά κέντρα και το ΚΕΘΙ (Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας). Σύμφωνα με την Ψ3 «υπάρχει δεσμός με διάφορους φορείς ιδιωτικούς...δεν υπάρχει συνεργασία με την αστυνομία καθώς δεν το επιθυμούν οι προσφύγιες. Ακόμα, συνεργαζόμαστε με την γραμμή 15900, τα Συμβουλευτικά κέντρα, το ΚΕΘΙ και τέλος υπάρχει δυσκολία στην συνεργασία με νοσοκομεία επειδή οι γυναίκες δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα...συνεργαζόμαστε με την κλινική των Γιατρών χωρίς σύνορα».

ΑΞΟΝΑΣ 4: ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

Στον τέταρτο θεματικό άξονα, η ομάδα εργασίας έχει ως στόχο να μελετήσει τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες πρόσφυγες κατά την φάση της καταγγελίας εκφράζοντας όσα έχουν βιώσει, σύμφωνα με την εμπειρία των επαγγελματιών. Ακόμα, θα αναφερθούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ίδιοι οι επαγγελματίες στη διάρκεια της συνεργασίας τους με τις παραπάνω γυναίκες. Τέλος, μέσω της μελέτης της ομάδας εργασίας θεωρήθηκε σημαντικό να μελετηθεί αν το φύλο του επαγγελματία κοινωνικού λειτουργού, ψυχολόγου και διερμηνέα επηρεάζει τη σχέση εμπιστοσύνης με την γυναίκα πρόσφυγα. Κατά τον εν λόγω άξονα θα περιγραφούν τα παραπάνω στοιχεία σύμφωνα με τα λόγια των συνεντευξιαζόμενων.

4.1 ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Δεδομένης της κακοποίησης που έχουν υποστεί οι γυναίκες πρόσφυγες, η έκφραση των βαθύτερων συναισθημάτων τους καθίσταται ένα πολυσύνθετο ζήτημα, καθώς η προσέγγισή τους θα πρέπει να γίνεται σε ένα ασφαλές περιβάλλον με ευαισθησία και ενσυναίσθηση. Μέσω των απαντήσεων που δόθηκαν από τους επαγγελματίες διαφαίνεται ότι οι συγκεκριμένες γυναίκες αισθάνονται ντροπή και ενοχή για αυτό που τους συνέβη. Ακόμα, η ΚΛ1 ανέφερε ότι αν μια γυναίκα πρόσφυγας αποφασίσει να καταγγείλει ένα βίαιο γεγονός τότε δεν υπάρχει κάποιο άλλο εμπόδιο. Σύμφωνα με την ΚΛ4, κάποια εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες πρόσφυγες είναι η μη νοσηματοδότηση της βιαιοπραγίας εις βάρος τους και η κανονικοποίηση του περιστατικού, κάτι που αποτελεί τροχοπέδη στην πραγματοποίηση της καταγγελίας. Παράλληλα, η ίδια ανέφερε ότι είναι σημαντική η στάση της κοινότητας στη φάση της

καταγγελίας, η οποία είναι αρνητική και δημιουργεί συναισθήματα αυτοενοχοποίησης και οδηγεί τα θύματα στην αποσιώπηση του γεγονότος. Επιπρόσθετα, σημαντικό ρόλο παίζει η εκπαίδευση και η κατάλληλη κατάρτιση των εργαζόμενων στις υπηρεσίες, η οποία συχνά δεν υπάρχει και δημιουργεί προβλήματα στην υποστήριξη του πληθυσμού. Σύμφωνα με την ΚΛ2 υπάρχει ελλιπής ενημέρωση των συγκεκριμένων γυναικών και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην καταγγέλλουν όσα υπέστησαν. Επιπλέον, αρκετοί επαγγελματίες επεσήμαναν ότι πολλές φορές οι γυναίκες αντιμετωπίζουν θέματα με την διερμηνεία που της δυσχεραίνουν την αρωγή και την παροχή στήριξης από τους επαγγελματίες και οδηγούν στην αποδυνάμωση των γυναικών προσφύγων ως προς την έκφραση της ανάγκης τους για βοήθεια. Οι επαγγελματίες παρατηρούν καθημερινά ότι υπάρχει έλλειψη χρόνου και εξειδικευμένου προσωπικού και έτσι εμποδίζεται η ανάπτυξη κατάλληλων παρεμβάσεων. Η Ψ3 ανέφερε ότι *«η ενημέρωση, το ψυχολογικό-συναισθηματικό φάσμα, η διερμηνεία, η έλλειψη νομιμοποιητικών εγγράφων και η έννοια του μάταιου για παράδειγμα, ότι η αστυνομία δεν θα κάνει κάτι. Ακόμα, όταν ένας άνθρωπος αντιμετωπίζει και άλλα προβλήματα όπως η αστεγία και η φτώχεια το τελευταίο πράγμα που θα σκεφτεί είναι να καταγγείλει την βία»*. Μέσα από τις απαντήσεις γίνεται κατανοητό ότι οι γυναίκες πρόσφυγες που έχουν υποστεί έμφυλη βία αντιμετωπίζουν μια σειρά από εμπόδια, τα οποία σχετίζονται με τα συναισθήματα φόβου και αβεβαιότητας αλλά και με τις υπηρεσίες, οι οποίες αρκετές φορές δεν πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις. Οι επαγγελματίες προσπαθούν να εξυπηρετήσουν με μεγάλο σθένος τις γυναίκες αυτές χωρίς να υπάρχει η από μέρους τους κατάλληλη κατάρτιση. Τέλος, η έλλειψη ενημέρωσης είναι από τα πρωταρχικά εμπόδια, η οποία καταστέλλει όλη την διαδικασία της καταγγελίας καθώς οι γυναίκες δεν έχουν επίγνωση των διαθέσιμων εναλλακτικών επιλογών υποστήριξης και προστασίας τους.

4.2 ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

Τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες παρατηρείται ότι είναι παρόμοια με αυτά με τα οποία έρχονται αντιμέτωπες οι γυναίκες πρόσφυγες. Από τη μια, σύμφωνα με την ΚΛ1, ένα σημαντικό εμπόδιο είναι η διερμηνεία, η οποία προκαλεί προβλήματα στην επικοινωνία και στην ανάπτυξη μιας σχέσης εμπιστοσύνης. Από την άλλη, η ΚΛ2 αναφέρθηκε στην έλλειψη προσωπικού στις υπηρεσίες και στην έλλειψη εποπτείας που έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορούν οι επαγγελματίες να στηρίζουν με τον κατάλληλο τρόπο τις εξυπηρετούμενες. Ακόμα, η ίδια μας είπε ότι αντιμετωπίζουν μέσα στις υπηρεσίες και στις δομές προβλήματα οικονομικής φύσεως καθώς πολλές φορές δεν έχουν τους οικονομικούς πόρους ώστε να αγοράσουν τις απαραίτητες προμήθειες και αγαθά. Επίσης, αναφέρθηκε στη νομοθεσία ως ένα

εμπόδιο, το οποίο παρεμποδίζει την εργασία των επαγγελματιών με τις γυναίκες πρόσφυγες. Επιπλέον, ο ΚΛ5 μας μίλησε για τη φυλετική διάσταση ως ένα εμπόδιο που δυσκολεύει την εργασία με τον συγκεκριμένο ευάλωτο πληθυσμό. Σύμφωνα με την ΚΛ3 σημαντική είναι η αντίσταση των γυναικών σχετικά με την έκφραση όσων έχουν βιώσει, γεγονός που δυσχεραίνει την παρέμβαση του επαγγελματία. Ακόμα, η ΚΛ4 επισήμανε ότι *«Οι επαγγελματίες δεν θέλουν να γίνουν τόσο παρεμβατικοί στην περίπτωση που οι γυναίκες δεν νοηματοδοτούν την βία που έχουν υποστεί...ακόμα, η έλλειψη εκπαίδευσης σχετικά με πρωτόκολλα, την ευαισθητοποίηση και την νοηματοδότηση»*. Μια εκ των ψυχολόγων αναφέρθηκε στην έλλειψη εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης που μαστίζει το προσωπικό των υπηρεσιών και παρεμποδίζει τους εργαζόμενους από την ορθή τέλεση της εργασίας τους. Παράλληλα, η Ψ2 μας μίλησε για τις πολιτισμικές διαφορές και τη θρησκεία, οι οποίες μπορεί να εμποδίζουν τους κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους από την επαρκή υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων. Γι'αυτόν το λόγο είναι αναγκαίο οι συγκεκριμένοι να προσαρμόζονται διαπολιτισμικά και να εξαλείψουν τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις προκειμένου να αναπτύξουν σχέσεις εμπιστοσύνης με αυτές τις γυναίκες. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την Ψ3, *«εμπόδιο είναι ότι οι γυναίκες κανονικοποιούν την βία που έχουν υποστεί και χρειάζονται ψυχοεκπαίδευση για να καταλάβουν τι έχει συμβεί όπως παραδείγματος χάριν γίνεται με τις γυναίκες από την Νιγηρία που είναι θύματα trafficking και θεωρούν ότι οι έμποροι τους έχουν κάνει μαύρη μαγεία οπότε ένας επαγγελματίας πρέπει να προσαρμοστεί στα διαπολιτισμικά στοιχεία...ακόμα, σημαντική είναι η ματαίωση των επαγγελματιών...όταν ξέρεις ότι δεν μπορείς να κάνεις κάτι λόγω συστήματος»*. Αυτό που γίνεται φανερό εδώ είναι ότι οι επαγγελματίες αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα όσον αφορά την επαφή τους με τις γυναίκες πρόσφυγες που έχουν υποστεί έμφυλη βία. Το κυριότερο πρόβλημα είναι έλλειψη κατάρτισης των κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων σε διαπολιτισμικά θέματα και θρησκευτικά στοιχεία άλλα και η διερμηνεία, η οποία αρκετές φορές δεν υπάρχει. Τέλος, η επαγγελματική εξουθένωση (burn out) ταλανίζει το προσωπικό των υπηρεσιών και κάνει πιο δύσκολο το έργο του που στοχεύει στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία των τραυματισμένων γυναικών.

4.3 ΦΥΛΟ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Μέσω της μελέτης της βιβλιογραφίας η ομάδα εργασίας παρατήρησε ότι στον συγκεκριμένο τομέα εργάζονται περισσότερες γυναίκες παρά άνδρες. Αρχικά, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι γυναίκες πρόσφυγες έχουν κακοποιηθεί κυρίως από άντρες, επομένως διαφαίνεται ότι

δεν μπορούν να εμπιστευτούν έναν άντρα επαγγελματία, ώστε να τις βοηθήσει. Μέσω των συνεντεύξεων αναγνωρίστηκε ότι υπάρχει ακόμα αυτή η προκατάληψη και πιο συχνά οι γυναίκες επαγγελματίες δημιουργούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τις πρόσφυγες. Όλοι οι επαγγελματίες ανέφεραν ότι το φύλο του εργαζόμενου επηρεάζει την σχέση εμπιστοσύνης και την στάση των γυναικών προσφύγων. Γι' αυτό κάποιοι επαγγελματίες, όπως η ΚΛ4, τόνισε ότι *«σίγουρα επηρεάζει την σχέση, όμως χρειάζεται κάποια στιγμή να προσπεραστεί ...προσπαθούμε την διερμηνεία να την κάνει γυναίκα. Γενικότερα όμως δεν έχουμε αντιμετωπίσει θέματα...πιστεύω ότι αν ένας άνδρας είναι κατάλληλα καταρτισμένος τότε δεν υπάρχει θέμα. Παρατηρούμε μια καλύτερη σύνδεση με ΛΟΑΤΚΙ επαγγελματίες»*. Ακόμα, η ίδια κοινωνική λειτουργός (ΚΛ4) μέσα από την εμπειρία της έχει παρατηρήσει ότι οι γυναίκες αυτές συνδέονται περισσότερο με επαγγελματίες της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας. Φανερόνεται συνεπώς ότι οι γυναίκες εμπιστεύονται τα άτομα που θεωρούν ότι δεν θα τους βλάψουν και δεν θα τους εκμεταλλευτούν με κάποιο τρόπο. Επίσης, σημαντική είναι η άποψη του ΚΛ5, ο οποίος ανέφερε ότι *«θέλω να πιστεύω ότι πλέον αυτό έχει αλλάξει...παίζει ρόλο η προσέγγιση δηλαδή η ουδετερότητα, ο μη χαρακτηρισμός των ανθρώπων, η σωστή κριτική και η ενεργητική ακρόαση. Ακόμα, συχνά μπορεί να ταυτίσουν το πρόσωπο του επαγγελματία...μπορεί να δουν τον προσάτη τους»*. Σύμφωνα με την Ψ2, οι γυναίκες πρόσφυγες είναι κοινωνικά καταπιεσμένες όποτε δυσκολεύονται πολύ να συνδεθούν με έναν άνδρα εργαζόμενο λόγω της πολιτισμικότητας. Αυτό που αναφέρθηκε από την Ψ3 είναι ότι είναι απαραίτητο την διερμηνεία να την πραγματοποιεί γυναίκα καθώς αποφεύγονται τα κωλύματα στην αρχική συνεργασία. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι η ανάπτυξη μια καλής επικοινωνίας και σύμπραξης μεταξύ των ανδρών επαγγελματιών και των συγκεκριμένων γυναικών μπορεί να οδηγήσει στην υπέρβαση του αισθήματος ανασφάλειας και των υφιστάμενων στερεοτύπων.

ΑΞΟΝΑΣ 5: Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Στον πέμπτο θεματικό άξονα η ομάδα εργασίας είχε ως στόχο να καταγράψει αν οι επαγγελματίες που εργάζονται με τις γυναίκες πρόσφυγες είναι κατάλληλα και επαρκώς καταρτισμένοι. Παράλληλα, μέσω του συγκεκριμένου άξονα μελετήθηκε εάν η εξειδίκευση των επαγγελματιών στον τομέα του προσφυγικού και της έμφυλης διάστασης της βίας είναι σημαντική και ποιες γνώσεις μπορεί να λάβουν οι εργαζόμενοι μέσω της εξειδίκευσης.

5.1 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Όσον αφορά την κατάρτιση των επαγγελματιών, μέσα από τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτώμενους, παρατηρήθηκε ότι σε γενικές γραμμές η κατάρτιση των επαγγελματιών δεν είναι κατάλληλη και επαρκής. Επομένως, συχνά οι εργαζόμενοι σε δομές και υπηρεσίες που σχετίζονται με πρόσφυγες δεν έχουν λάβει ικανοποιητική εκπαίδευση ώστε να αντιμετωπίσουν τα περιστατικά έμφυλης βίας. Ακόμα, σύμφωνα με την ΚΛ1, φανερώθηκε ότι η εκπαίδευση των επαγγελματιών συχνά σταματάει μετά την χορήγηση του αντίστοιχου πτυχίου, κάτι που υποδηλώνει ότι οι εργαζόμενοι δεν επιμορφώνονται μετέπειτα. Επισημάνθηκε, επίσης, από την ΚΛ2 η σημαντικότητα της κατάρτισης στον τομέα του προσφυγικού καθώς αναπτύσσει τη γνώση πολιτισμικών στοιχείων. Μόνο δύο κοινωνικοί λειτουργοί, πιο συγκεκριμένα η ΚΛ3 και ο ΚΛ5, ανέφεραν ότι συνεργάζονται με επαγγελματίες που είναι πλήρως καταρτισμένοι, εξαιτίας της μεγάλης εμπειρίας των παλαιότερων στον τομέα και των νέων συναδέλφων μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών. Αναφορικά με τις απαντήσεις των ψυχολόγων, η Ψ1 τόνισε την σπουδαιότητα των μεταπτυχιακών σπουδών ενώ η Ψ3 ανέφερε ότι *«την κατάρτιση δεν θα την έβαζα σε επίπεδο επαγγελματιών αλλά συστήματός...υπάρχουν πολύ καλοί επαγγελματίες και άλλοι που κάνουν την εργασίας τους τεχνοκρατικά...δηλαδή είναι στην ευχέρεια του κάθε ενός...θεωρώ ότι είναι σημαντική η εποπτεία»*. Παράλληλα, η δεύτερη υποδεικνύει την σημαντικότητα της εποπτείας αλλά και της ανάληψης προσωπικής πρωτοβουλίας του κάθε επαγγελματία ώστε να εκπαιδευτεί. Σύμφωνα με την ψυχολόγο από την Ψ2 η εκπαίδευση των επαγγελματιών δεν παρέχεται από το Ελληνικό κράτος, επομένως ο κάθε επαγγελματίας αν επιθυμεί να καταρτιστεί περαιτέρω, αναγκάζεται να απευθυνθεί σε ιδιωτικούς φορείς, πληρώνοντας το αντίστοιχο αντίτιμο. Μέσα από αυτή την ερώτηση έγινε αντιληπτό ότι η κατάρτιση των επαγγελματιών δεν είναι αρκετή και ότι το κράτος δεν χορηγεί στους εργαζόμενους μια πλήρη εκπαίδευση και τους στρέφει στον ιδιωτικό τομέα.

5.2 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Σχετικά με την σημαντικότητα της ειδίκευσης των επαγγελματιών που εργάζονται σε δομές και υπηρεσίες που ασχολούνται με τις γυναίκες πρόσφυγες, όλοι εκτός από έναν συνεντευξιαζόμενο επιβεβαίωσαν την εν λόγω σημασία της ειδίκευσης στον συγκεκριμένο τομέα. Ειδικότερα, η ΚΛ2 ανέφερε ότι *« η ειδίκευση είναι σημαντική για αυτούς που ασχολούνται με γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας καθώς είναι ένας πληθυσμός*

τραυματισμένος...χρειάζεται προσοχή στην προσέγγιση του» Ακόμα, ο ΚΛ5 επεσήμανε ότι μέσω την εξειδίκευσης, οι εργαζόμενοι εκπαιδεύονται σε προσφυγικά θέματα, στη νομοθεσία και στην έμφυλη διάσταση της βίας, αποκτώντας απαραίτητα εφόδια που θα τους βοηθήσουν στην μετέπειτα συνεργασία τους με τον συγκεκριμένο πληθυσμό. Από την άλλη, η ΚΛ4 δήλωσε ότι δεν είναι υπέρ της ειδίκευσης αλλά ότι οι επαγγελματίες θα πρέπει να γνωρίσουν πράγματα όπως η κοινωνική προστασία, η έμφυλη διάσταση και η ευαισθητοποίηση. Σημαντικό, σύμφωνα με την Ψ2, είναι ότι υπάρχουν κάποιες εκπαιδεύσεις αλλά οι πιο πολλές δεν είναι ευρέως γνωστές στον επαγγελματικό χώρο και δεν διοργανώνονται από το κράτος. Παράλληλα, η Ψ3 ανέφερε ότι η ειδίκευση και η επιμόρφωση παρέχουν εφόδια, τα οποία είναι σημαντικό να έχουν οι ψυχολόγοι ώστε να εργαστούν με τις γυναίκες πρόσφυγες. Συνοψίζοντας, η ειδίκευση σύμφωνα με την μεγαλύτερη μερίδα των επαγγελματιών εφοδιάζει τους εργαζόμενους και τους προετοιμάζει κατάλληλα ώστε να υποστηρίξουν τις γυναίκες πρόσφυγες.

ΑΞΟΝΑΣ 6: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ο έκτος θεματικός άξονας είχε ως στόχο να εξετάσει τον βαθμό στον οποίο η Πολιτεία και το νομικό πλαίσιο προστατεύει τις γυναίκες πρόσφυγες που δέχονται ή είναι επιζήσασες έμφυλης βίας. Στη συνέχεια, ερευνάται αν υπάρχει μέριμνα εκ μέρους του κράτους σχετικά με την πρόληψη και την αντιμετώπιση των περιστατικών που έχουν υποστεί τα θύματα. Τέλος, σημαντική ήταν η μελέτη γύρω από τους τρόπους με τους οποίους το κράτος στηρίζει ψυχοκοινωνικά τις γυναίκες πρόσφυγες. Τα λόγια των συνεντευξιαζόμενων θα αναλυθούν σύμφωνα με τον ανωτέρω θεματικό άξονα.

6.1 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Η άποψη των επαγγελματιών σχετικά με το αν το κράτος αποτελεί ένα προστατευτικό πλαίσιο για τις γυναίκες πρόσφυγες που είναι θύματα έμφυλης βίας, είναι πως το ελληνικό κράτος είναι ανεπαρκές και δεν πληροί τις προϋποθέσεις για την προστασία των θυμάτων. Επιπλέον, η ΚΛ2 αναφέρθηκε στην άρνηση που επικρατεί απέναντι στις γυναίκες πρόσφυγες, καθώς δεν υιοθετείται μια ψυχοκοινωνική προσέγγιση ως προς την προστασία και την αντιμετώπιση του προσφυγικού πληθυσμού. Παράλληλα, σύμφωνα με την ΚΛ4, το κράτος έχει εχθρική στάση απέναντι στους πρόσφυγες και δεν τους παρέχει στέγη. Ακόμα, ο ΚΛ5 τόνισε ότι *«πάει κάτι να γίνει, ουσιαστικές αλλαγές όχι, μόνο για να καλύψουν κάτι, υπάρχουν μη επιτυχημένες*

παρεμβάσεις, κάτι πρέπει να κάνει το κράτος». Οι ερωτώμενοι ανέφεραν έντονα την επιτακτική ανάγκη που υπάρχει ως προς την λήψη μέτρων και αποφάσεων που θα συμβάλλουν θετικά στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής των γυναικών προσφύγων που είναι επιζήσασες έμφυλης βίας.

6.2 ΤΡΟΠΟΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ

Στην ερώτηση που τέθηκε στους επαγγελματίες όσον αφορά τους τρόπους με τους οποίους το κράτος θα μπορούσε να μεριμνήσει έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα βελτιωμένο πλαίσιο ψυχοκοινωνικής υποστήριξης από τους επαγγελματίες προς τα θύματα, όλοι σχεδόν ήταν διστακτικοί ως προς την καταγραφή των μεθόδων. Συγκεκριμένα, η ΚΛ2 ανέφερε ότι *«το κράτος δεν μεριμνά, δεν υπάρχει κράτος πρόνοιας. Από τον προϋπολογισμό δεν υπάρχει budget για τις υπηρεσίες. Αλλάζουν το προσωπικό με τις συμβάσεις, δεν υπάρχει προσωπικό και έτσι δεν γίνεται ουσιαστική δουλειά»*. Παράλληλα, η Ψ3 κατέστησε επιτακτική την ανάγκη της διερμηνείας στις δημόσιες υπηρεσίες, την παροχή περίθαλψης και φροντίδας καθώς και την ευαισθητοποίηση και κατάρτιση των επαγγελματιών. Στη συνέχεια, οι υπόλοιποι επαγγελματίες ανέφεραν την στελέχωση των υπηρεσιών, την ύπαρξη νόμων καθώς και την ύπαρξη ενός κέντρου συντονισμού, ώστε οι διαδικασίες να είναι κοινές και ισότιμες. Αυτό που γίνεται αντιληπτό είναι ότι το κράτος δεν μεριμνά για το συγκεκριμένο πληθυσμό, αφήνοντας τις γυναίκες αυτές χωρίς δικαιώματα και προστασία. Οι επαγγελματίες θεωρούν σημαντική τη δημιουργία κρατικών δομών που θα υποστηρίζουν ψυχοκοινωνικά τις γυναίκες πρόσφυγες, οι οποίες έχουν υποστεί κάποια μορφή βίας.

6.3 ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Αναφορικά με τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της έμφυλης βίας στον προσφυγικό πληθυσμό από το Ελληνικό κράτος, το μεγαλύτερο μέρος των επαγγελματιών δεν ήταν αρκετά ικανοποιημένο με τον τρόπο που έχει υιοθετήσει το ελληνικό κράτος για την εν λόγω πρόληψη και την αντιμετώπιση. Συγκεκριμένα, η ΚΛ2 ανέφερε ότι το κράτος βασίζεται στο φαίνεσθαι, δηλαδή στη διαφήμιση ενώ η Ψ2 απάντησε κατηγορηματικά πως το κράτος δεν λαμβάνει κανένα μέτρο. Η ΚΛ4, είτε πως το κράτος οργανώνει κάποια σεμινάρια αλλά δεν λαμβάνει ουσιαστικά μέτρα ως προς την πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας. Επιπλέον, ο ΚΛ5 αναγνωρίζει ως τρόπους αντιμετώπισης του Ελληνικού κράτους τις γραμμές υποστήριξης, τη νομική συμβουλευτική κάλυψη, τη χρηματοδότηση για

τη σύσταση γραμμών και την ύπαρξη ορισμένων πιλοτικών προγραμμάτων. Σύμφωνα με την ΚΛ3 σημαντικός είναι ο ρόλος που διαδραματίζει η ενίσχυση των ήδη υπάρχουσών υπηρεσιών. Στη συνέχεια, Ψ3 επισήμανε πως *«το Ελληνικό κράτος έχει δεσμευτεί στην Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, υπάρχει δηλαδή δέσμευση στο νομικό πλαίσιο, όμως και πάλι δεν παρέχονται υπηρεσίες, υπάρχει κενό, το 15900 δεν έχει διερμηνεία σε αρκετές γλώσσες, δεν υπάρχει περίθαλψη και ο ΟΑΕΔ δεν έχει κάποιο πρόγραμμα για θύματα έμφυλης βίας»*. Επομένως, διαφαίνεται από τις απαντήσεις των ερωτώμενων ότι το Ελληνικό κράτος δε λαμβάνει αρκετά μέτρα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των μορφών βίας που ταλαιπωρούν τις γυναίκες πρόσφυγες και ότι χρειάζεται να υπάρξει μεγαλύτερη και πιο συντονισμένη προσπάθεια ως προς αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Οι συμμετέχοντες/-ουσες απάντησαν σε ερωτήσεις σχετικά με την ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας που αναζητούν προστασία στην Ελλάδα. Η ψυχοκοινωνική υποστήριξη έχει ως στόχο την προαγωγή της ψυχικής υγείας του ατόμου, τη διατήρηση της επανένταξης του και την εξασφάλιση της καλύτερης ποιότητας ζωής (ΚΟ.Δ.Ε.Π, n.d). Οι παραπάνω εργάζονται ή εργάζονταν στο παρελθόν σε υπηρεσίες ή ΜΚΟ που ασχολούνται με την έμφυλη βία στον προσφυγικό πληθυσμό. Αναφέρθηκαν στους τρόπους με τους οποίους προσεγγίζουν τις γυναίκες πρόσφυγες καθώς και στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν σχετικά με την απασχόλησή τους στον τομέα της υποστήριξης των γυναικών προσφύγων. Κατέθεσαν ακόμη τις απόψεις τους σχετικά με την έμφυλη βία, τον βαθμό επάρκειας της αντιμετώπισης της έμφυλης βίας από το Ελληνικό κράτος, από τις υπηρεσίες και τους φορείς.

Σύμφωνα με την έρευνα, έγινε αντιληπτό πως η έμφυλη βία αποτελεί απόρροια του σεξισμού και της ανισότητας των φύλων που αναπαράγεται από τις πατριαρχικές απόψεις των συντηρητικών κοινωνιών. Στο μεγαλύτερο ποσοστό, θύματα αυτής της μορφής βίας είναι οι γυναίκες, ενώ στο αντικείμενο μελέτης μας είναι οι γυναίκες πρόσφυγες. Ο συνεχόμενος κύκλος δυσχερών συνθηκών που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες πρόσφυγες, αυξάνει την ευαλωτότητά τους και συχνά γίνονται θύματα κάποιων μορφών βίας, όπως η σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική και οικονομική βία (Πρόταση Ψηφίσματος Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 2015). Η βία έχει πολλές αφανείς μορφές και υπάρχει κλιμάκωση των μορφών αυτών (Διοτίμα, n.d). Μέσα από την εμπειρία των επαγγελματιών φανερώθηκε ότι οι συγκεκριμένες γυναίκες σιωπούν και δεν καταγγέλλουν τη βία που έχουν υποστεί καθώς κυριεύονται από αισθήματα φόβου. Εν συνεχεία, κατασταλτικό παράγοντα αποτελεί το κοινωνικό στίγμα που έχει ως αποτέλεσμα την απομόνωση του θύματος από τον περίγυρό του. Βάσει παρελθοντικών εμπειριών, οι γυναίκες δεν εκμυστηρεύονται τα βιώματα τους στις αρμόδιες αρχές καθώς θεωρούν ότι δε θα γίνουν πιστευτές, για το λόγο αυτόν σιωπούν και παραμένουν πολλές φορές σε μια κακοποιητική κατάσταση (Minic et al., 2017).

Μια ακόμη ενδιαφέρουσα διαπίστωση της έρευνας είναι ότι οι γυναίκες έρχονται αντιμέτωπες με γλωσσικούς φραγμούς με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση της έκφρασης τους για βοήθεια. Οι υπηρεσίες και δομές δε στελεχώνονται από πολιτισμικά καταρτισμένους διερμηνείς, παρεμποδίζοντας την υποστήριξη των κακοποιημένων γυναικών προσφύγων. Παράλληλα, δεν καθίσταται δυνατή η εξομάλυνση της βίαιης κατάστασης, με την μη πολιτισμική εκπαίδευση των διερμηνέων αλλά και των επαγγελματιών γενικότερα (Μετάδραση, 2019). Όσον αφορά

την ενημέρωση του γυναικείου προσφυγικού πληθυσμού, αυτή φαίνεται να είναι ελλιπής, συνεπώς πολλές φορές οι γυναίκες υπομένουν την βία και δε ζητούν βοήθεια λόγω της άγνοιας των δικαιωμάτων τους (Αναστασίου και συν., 2017). Σημαντικό είναι να σημειωθεί ότι οι περισσότερες κοινωνικές υπηρεσίες δεν είναι πολιτισμικά εξοικειωμένες με την αντιμετώπιση περιστατικών από διαφορετικές πολιτισμικές κουλτούρες, γεγονός που συμβάλλει στην απροθυμία καταγγελίας των θυμάτων (Raj & Silverman, 2002).

Γίνεται φανερό ότι υπάρχουν μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, οι οποίοι ασχολούνται με τις γυναίκες πρόσφυγες καθώς και κρατικοί, όπως τα νοσοκομεία και οι δομές των Δήμων. Ακόμα, με τις γυναίκες πρόσφυγες ασχολείται ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, τα κέντρα υποδοχής και οι δομές φιλοξενίας προσφύγων. Παράλληλα, υπάρχουν και τηλεφωνικές γραμμές, οι οποίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο στάδιο της καταγγελίας, όπως η γραμμή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης 10306 (Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Υγείας, n.d). Αυτό που αντιλαμβανόμαστε όμως είναι ότι οι υπηρεσίες του κράτους είναι ανεπαρκείς και δε μπορούν να υποστηρίξουν τις πολυσύνθετες ανάγκες των γυναικών προσφύγων. Τονίζεται ότι η συνεργασία με την αστυνομία σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχει καθώς δεν την επιθυμούν οι ίδιες οι πρόσφυγες. Πρέπει να επισημανθεί ότι οι γυναίκες πρόσφυγες είναι πολύ τραυματισμένες και ευάλωτες και γι' αυτόν τον λόγο η ψυχική τους κατάσταση είναι επιβαρυνμένη έχοντας ανάγκη από μια ευαισθητοποιημένη προσέγγιση (Κασάπη και συν., 2017). Η εργασία των επαγγελματιών έχει ως στόχο την ψυχοκοινωνική υποστήριξη των θυμάτων έμφυλης βίας, η οποία επιτυγχάνεται μέσα από την καταγραφή των αναγκών, των ατομικών και ομαδικών συνεδριών και της παροχής επιδομάτων με σκοπό οι γυναίκες αυτές να σταθούν ξανά στα πόδια τους.

Τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνεται να επιβεβαιώνουν σε σημαντικό βαθμό την ύπαρξη του φαινομένου της έμφυλης βίας στον γυναικείο προσφυγικό πληθυσμό καθώς και τα κενά που υπάρχουν στην Ελληνική νομοθεσία και τις υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στην Ελλάδα. Επίσης, η μη εξειδίκευση των επαγγελματιών, η δυσκολία στην επικοινωνία με άτομα άλλης εθνικότητας, η έλλειψη ενημέρωσης και δημιουργίας υπηρεσιών που να αφορούν συγκεκριμένα τις γυναίκες πρόσφυγες, αποτελούν κάποια από τα κωλύματα που δυσχεραίνουν την ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία (Anikina et al., 2019). Μέσα από την έρευνα φανερώθηκε ότι το βιολογικό φύλο του επαγγελματία έχει τεράστια σημασία για την ανάπτυξη μιας σχέσης εμπιστοσύνης και ότι ακόμα και σήμερα υπάρχει προκατάληψη όσον αφορά το αρσενικό φύλο. Η δημιουργία μιας σχέσης εμπιστοσύνης γίνεται πιο εύκολη όταν ο επαγγελματίας έχει το ίδιο φύλο με την εξυπηρετούμενη ή/και ανήκει στη LGBTQ+ κοινότητα. Σχετικά με την ειδίκευση, οι επαγγελματίες τόνισαν τη σπουδαιότητα της και ανέφεραν ότι δεν

παρέχεται κατάλληλη κατάρτιση από το κράτος και τις υπηρεσίες, με αποτέλεσμα η περαιτέρω εξειδίκευση να επαφίεται στις προσωπικές επιλογές και επιδιώξεις του εκάστοτε επαγγελματία. Η ειδίκευση στον τομέα του προσφυγικού προσφέρει περισσότερα εφόδια και γνώσεις έχοντας ως σκοπό την προστασία και την υποστήριξη των θυμάτων έμφυλης βίας, με προσεγγίσεις που να εμπεριέχουν την πολιτισμική διάσταση στην εξάλειψη των μορφών έμφυλης βία σε γυναίκες πρόσφυγες. Σύμφωνα με την έρευνα, έγινε γνωστό πως το μεγαλύτερο μέρος των επαγγελματιών δεν είναι πλήρως καταρτισμένο σχετικά με την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων περιστατικών, καθώς η εκπαίδευση τους απαιτεί τη διάθεση χρόνου και χρημάτων, τα οποία με τη μη κατάλληλη στελέχωση των υπηρεσιών οι επαγγελματίες δεν δύνανται να διαθέσουν.

Στην παρούσα έρευνα διαπιστώθηκε ακόμη, ότι το Ελληνικό κράτος δεν μεριμνά, θεωρείται ανεπαρκές και δεν πληροί τις προϋποθέσεις που σχετίζονται με την προστασία των θυμάτων. Το κράτος επίσης είναι εχθρικό γενικότερα απέναντι στον προσφυγικό πληθυσμό καθώς και στις γυναίκες πρόσφυγες και η ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία τους δεν γίνεται με τον κατάλληλο τρόπο σύμφωνα με τα λεγόμενα των επαγγελματιών (Τζαβέλλα, 2020). Επιπλέον, παρατηρήθηκε ο εφησυχασμός του κράτους λόγω της παρουσίας των ΜΚΟ και της ανάληψης μεγάλου μέρους της αντιμετώπισης των προσφυγικών αναγκών. Αυτό που γίνεται αντιληπτό είναι ότι πρέπει να γίνουν ουσιαστικές αλλαγές εκ μέρους του κράτους, να αναπτυχθούν παρεμβάσεις και να ληφθούν μέτρα που να αφορούν τις συγκεκριμένες γυναίκες. Ακόμα, το Ελληνικό κράτος μπορεί να μεριμνήσει για τις γυναίκες πρόσφυγες στελεχώνοντας τις υπηρεσίες και δημιουργώντας κρατικές δομές. Συμπερασματικά, η Ελλάδα δεν λαμβάνει αρκετά μέτρα με σκοπό την πρόληψη και την αντιμετώπιση των περιπτώσεων έμφυλης βίας στον προσφυγικό πληθυσμό και επομένως δεν αποτελεί ένα προστατευτικό πλαίσιο για τις γυναίκες πρόσφυγες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα έρευνα αφορά την ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας που αναζητούν προστασία στην Ελλάδα. Το αντικείμενο αυτό συνδέεται άρρηκτα με την επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας, της οποίας βασική συνιστώσα ενασχόλησης αποτελεί η υποστήριξη και προστασία ευάλωτων ομάδων και ειδικότερα των γυναικών προσφύγων. Επίσης, ο όγκος της διαθέσιμης διεθνούς βιβλιογραφίας ήταν ικανοποιητικός, ώστε να συνδέσει τη βάση της παρούσας έρευνας. Αυτό που πρέπει να επισημανθεί όμως είναι ότι στην Ελλάδα υπάρχει περιορισμένος αριθμός ερευνών για το συγκεκριμένο πληθυσμό και γι' αυτό αποτέλεσε κίνητρο μας η περαιτέρω έρευνα.

Μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση αναδείχθηκε αρχικά ότι η έμφυλη βία μαστίζει τον γυναικείο προσφυγικό πληθυσμό. Οι γυναίκες αυτές κυριεύονται από συναισθήματα φόβου και ανασφάλειας και πολλές φορές αντιμετωπίζουν εμπόδια αναφορικά με την πρόσβαση σε υπηρεσίες. Από την άλλη, οι επαγγελματίες, οι οποίοι υποστηρίζουν ψυχοκοινωνικά τα θύματα, έρχονται αντιμέτωποι με εμπόδια κατά την επαφή τους με τις γυναίκες πρόσφυγες, όπως είναι η έλλειψη κατάρτισης και διερμηνείας. Τέλος, υπάρχουν διεθνείς συμβάσεις και νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες προστατεύουν τις συγκεκριμένες γυναίκες. Ωστόσο το νομικό πλαίσιο του Ελληνικού κράτους εμφανίζει ελλείψεις ως προς την προστασία των γυναικών προσφύγων αλλά και την ως προς την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας που υφίστανται.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι οι δυσχερείς οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες με την είσοδο τους στην Ελλάδα αποτέλεσαν αυξητικό παράγοντα των περιστατικών έμφυλης βίας στον γυναικείο προσφυγικό πληθυσμό.

Η παρούσα έρευνα προσθέτει δεδομένα στα παραπάνω, ωστόσο τα αποτελέσματα της δεν μπορούν να γενικευθούν καθώς αποτελεί μια έρευνα ποιοτικού χαρακτήρα, που επικεντρώνεται σε υποκειμενικές απόψεις βασισμένες σε προσωπικές εμπειρίες.

Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα που αφορά στις δομές που παρέχουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη στις γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας στην Ελλάδα και τους τρόπους με τους οποίους αυτή παρέχεται, έγινε γνωστό ότι υπάρχουν δομές και οργανισμοί που υποστηρίζουν τις εν λόγω γυναίκες. Έγινε αντιληπτό ότι οι υπηρεσίες του κράτους είναι υποστελεχωμένες και ελλιπείς ως προς την αντιμετώπιση του παραπάνω φαινομένου. Τις περισσότερες φορές η ψυχοκοινωνική υποστήριξη επιτυγχάνεται με την

συνεργασία των φορέων μεταξύ τους, όμως η κάθε υπηρεσία ακολουθεί τις δικές της διαδικασίες συνδράμοντας στην βελτίωση της καθημερινότητας των εξυπηρετούμενων. Συνεπώς, αυτό που γίνεται φανερό είναι ότι οι επαγγελματίες εργάζονται με σκοπό την υποστήριξη του συγκεκριμένου ευάλωτου πληθυσμού και την αποφυγή της επαναθυματοποίησης του. Το παραπάνω επιτυγχάνεται μέσω της αξιολόγησης των αναγκών των θυμάτων με ατομικές και ομαδικές συνεδρίες και της προσπάθειας οικονομικής και κοινωνικής επανένταξής τους.

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με τις αντιλήψεις των επαγγελματιών αναφορικά με την έμφυλη βία και σχετικά με το βαθμό στον οποίο ο γυναικείος προσφυγικός πληθυσμός είναι ανοιχτός ώστε να καταγγείλει όσα έχει βιώσει, έγινε αντιληπτό ότι οι γυναίκες δεν εκμυστηρεύονται και δεν καταγγέλλουν την βία που έχουν υποστεί καθώς κυριεύονται από αισθήματα φόβου, ανασφάλειας και ντροπής. Η έμφυλη βία είναι ένα φαινόμενο το οποίο μαστιάζει τη σημερινή εποχή ως απόρροια του σεξισμού και βασανίζει γενικότερα τον γυναικείο πληθυσμό. Είναι ένας όρος «ομπρέλα» μέσα στον οποίο υπάρχουν πολλές και διάφορες μορφές (βλ. κεφ.2). Ακόμα, φανερώθηκε ότι η ενημέρωση του γυναικείου προσφυγικού πληθυσμού είναι ανεπαρκής γι' αυτό τον λόγο οι γυναίκες δεν αναζητούν βοήθεια και δεν προβαίνουν σε καταγγελία της κακοποιητικής πράξης.

Όσον αφορά το τρίτο ερευνητικό ερώτημα που αναφέρεται στην κατάρτιση των επαγγελματιών σχετικά με την έμφυλη βία στον προσφυγικό πληθυσμό, παρατηρείται ότι η κατάρτιση των επαγγελματιών δεν είναι ολοκληρωμένη με αποτέλεσμα πολλές φορές να μην είναι σε θέση να υποστηρίξουν και να ενισχύσουν κατάλληλα τις γυναίκες πρόσφυγες. Μέσα από την έρευνα έγινε αντιληπτό ότι η εκπαίδευση των εργαζομένων συχνά είναι προσωπική πρωτοβουλία που εκδηλώνεται μέσω της συμμετοχής σε ιδιωτικές μετεκπαιδεύσεις. Σύμφωνα με τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι το κράτος δεν γίνεται αρωγός στην μετεκπαίδευση των επαγγελματιών. Συνοψίζοντας, κρίνεται τεράστιας σημασίας οι επαγγελματίες να εκπαιδεύονται πλήρως καθώς ο γυναικείος προσφυγικός πληθυσμός είναι ευάλωτος και χρήζει προσεκτικής προσέγγισης με ευαισθησία και ενσυναίσθηση.

Σύμφωνα με το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα, το οποίο αφορά στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες, έγινε κατανοητό ότι οι εργαζόμενοι έρχονται αντιμέτωποι με πλήθος εμποδίων κατά την επαφή τους με τις γυναίκες πρόσφυγες. Παρατηρείται ότι τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν έχουν να κάνουν τις περισσότερες φορές με τις ελλείψεις που υπάρχουν τόσο στο προσωπικό των υπηρεσιών και την εποπτεία των εργαζομένων όσο και στους γλωσσικούς φραγμούς και την διερμηνεία. Αυτό που είναι σημαντικό να αναφερθεί είναι ότι η νομοθεσία ορισμένες φορές παρεμποδίζει την εργασία των επαγγελματιών, οι οποίοι

σε μεγάλο ποσοστό υποφέρουν από επαγγελματική εξουθένωση (burn out). Μέσα από την έρευνα φανερώθηκε ότι το φύλο του επαγγελματία έχει τεράστια σημασία για την ανάπτυξη μιας σχέσης εμπιστοσύνης και τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος ώστε η γυναίκα πρόσφυγας, στην περίπτωση μας, να αισθανθεί οικεία με σκοπό να εκφράσει τα βαθύτερα συναισθήματα της για την κακοποίηση που υφίσταται. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα υπάρχει προκατάληψη όσον αφορά το φύλο του επαγγελματία. .

Στο τελευταίο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με το αν η Ελλάδα αποτελεί ένα προστατευτικό πλαίσιο για τις γυναίκες πρόσφυγες που έχουν υποστεί έμφυλη βία και αν λαμβάνει μέτρα στοχεύοντας στην πρόληψη και την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων περιστατικών, τα αποτελέσματα που εξήχθησαν εμπλουτίζουν την υπάρχουσα βιβλιογραφία. Αυτό που αποκαλύπτεται είναι ότι το Ελληνικό κράτος θεωρείται ανεπαρκές και δεν συνδράμει στην υποστήριξη των γυναικών προσφύγων. Λόγω της παρουσίας των ΜΚΟ, φαίνεται το κράτος να εφησυχάζει λόγω των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνουν οι προαναφερθέντες οργανισμοί. Καθίσταται αναγκαίο, λοιπόν, να γίνουν ουσιαστικές αλλαγές εκ μέρους του κράτους, να αναπτυχθούν περαιτέρω οι παρεμβάσεις και να ληφθούν μέτρα που να αφορούν τις γυναίκες πρόσφυγες. Τέλος, σημαντική είναι η μέριμνα για τη στελέχωση των υπηρεσιών και τη δημιουργία κρατικών δομών.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας συνδέεται άρρηκτα με την ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία ενός ευάλωτου πληθυσμού όπως είναι οι γυναίκες πρόσφυγες, οι οποίες έχουν υποστεί έμφυλη βία. Σημαντικό είναι οι κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι να είναι κατάλληλα καταρτισμένοι ώστε να μπορούν να στηρίζουν ψυχοκοινωνικά τις συγκεκριμένες γυναίκες. Η μετεκπαίδευση θα συνδράμει στην εξάλειψη των προκαταλήψεων.

Πρωταρχικής σημασίας κρίνεται η κινητοποίηση του κράτους σχετικά με την εκπαίδευση των επαγγελματιών που εργάζονται σε δομές και υπηρεσίες με γυναίκες πρόσφυγες. Το Ελληνικό κράτος πρέπει να οργανώσει επιμορφωτικά σεμινάρια, τα οποία θα αναπτύξουν τις γνώσεις των εργαζομένων και θα έχουν ως αποτέλεσμα την καταλληλότερη στήριξη του γυναικείου προσφυγικού πληθυσμού.

Παράλληλα, η στελέχωση και η δημιουργία κρατικών δομών κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να μην αναλαμβάνουν δυσανάλογη ευθύνη οι ΜΚΟ,. Η πολιτεία πρέπει να πάρει θέση όσον αφορά την ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων.

Επιπλέον, είναι επιτακτική ανάγκη να υπάρξει λήψη μέτρων και αποφάσεων στοχεύοντας στη βελτίωση της καθημερινότητας των συγκεκριμένων γυναικών. Οι παρεμβάσεις θα πρέπει να είναι προσανατολισμένες στην ενίσχυση του πληθυσμού και στην κάλυψη αδυναμιών του συστήματος.

Τέλος, ανάλογες έρευνες για την ψυχοκοινωνική υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων που είναι θύματα έμφυλης βίας στην Ελλάδα είναι καλό να διερευνηθούν από επίσημους φορείς της Κοινωνικής Εργασίας, όπως για παράδειγμα από τον Σ.Κ.Λ.Ε, με σκοπό την ανάδειξη της σημαντικότητας της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και προστασίας του συγκεκριμένου πληθυσμού και την συμβολή των επαγγελματιών στην στήριξη των γυναικών προσφύγων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Becque M. F. (2014). *Πένθος και Υγεία: Άλλοτε και σήμερα*. Θυμάρι.

De Schrijver, Lotte, Vander Beken, Tom Krahe, Barbara / Keygnaert & Ines. (2018). *Prevalence of Sexual Violence in Migrants, Applicants for International Protection, and Refugees in Europe: A Critical Interpretive Synthesis of the Evidence*. Int. J. Environ. Res. Public Health.

De Schutter, O. (2016). Follow-up to the European Parliament's Resolution of 8 September 2015 on "The situation of fundamental rights in the European Union (2013-2014)" Διαθέσιμο στο: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556962/IPOL_STU\(2016\)556962_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556962/IPOL_STU(2016)556962_EN.pdf) (τελευταία επίσκεψη 4/05/2022)

European Institute for Gender Based Violence (n.d.). What is Gender-based violence? Διαθέσιμο στο: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence> (τελευταία επίσκεψη 15/01/2022)

European Network of Migrant Women. (2019 December 18). The Killing of a woman because she is a woman : The extreme form of male violence against women. ENOMW. Διαθέσιμο στο: <http://www.migrantwomennetwork.org/wp-content/uploads/FEMICIDE-2019-FINAL-.pdf> (τελευταία επίσκεψη 2/05/2022)

Family Violence Prevention Fund. (March 2009). Intimate Partner Violence in Immigrant and Refugee Communities: Challenges, Promising Practices and Recommendations. Διαθέσιμο στο: https://www.futureswithoutviolence.org/userfiles/file/ImmigrantWomen/IPV_Report_March_2009.pdf (τελευταία επίσκεψη 29/03/2022)

Forum refugees .(January 2018). Identification and response to the needs of Trafficked Asylum Seekers- A Comparative Report for the Republic of Cyprus: France, Ireland, Italy, Spain, the UK and Switzerland. Διαθέσιμο στο: <https://www.cear.es/wp-content/uploads/2018/03/TRACKS-consolidated-Report-January-2018.pdf> (τελευταία επίσκεψη 10/04/2022)

Gill, A. (2006, January). Patriarchal Violence in the Name of “Honour”. International Journal of Criminal Justice Sciences. Διαθέσιμο στο : <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/patriarchal-violence-name-honour> (τελευταία επίσκεψη 26/03/2022)

Hirigoyen M. P. (2012). *Ηθική παρενόχληση. Η κρυμμένη βία στην καθημερινή ζωή*. Πατάκης.

Hobart M. (2012). Washington State Domestic Violence Fatality Review. Διαθέσιμο στο: <https://wscadv.org/projects/fatality-review/> (τελευταία επίσκεψη 18/03/2022)

HRW. (2020). Ελλάδα Γεγονότα του 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.hrw.org/el/world-report/2021/country-chapters/377415> (τελευταία επίσκεψη 22/05/2022)

Kalt, A. , Hossain, M. , Kiss, L. & Zimmerman, C. (2013, March). Asylum seekers, Violence and Health : A Systematic Review of Research in High-Income Host Countries. American Journal of Public Health. Διαθέσιμο στο: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3673512/>

Lilja, I. Anikina, A.& Gaglione, S. (2019, Αύγουστος 1). Εγχειρίδιο για την συμβουλευτική γυναικών αιτουσών άσυλο και προσφύγων θυμάτων έμφυλης βίας: Βοηθώντας την Γυναίκα να ανασυγκροτήσει την Ιστορία της. Διαθέσιμο στο: https://daten2.verwaltungsportal.de/dateien/seitengenerator/0832ea4e327556b1629db18c84df6f0f186819/project_handbook_ccm-gbv_el_1.pdf (τελευταία επίσκεψη 30/05/2022)

Leininger, M. .(2002, July 13). Culture Care Theory : A Major Contribution to Advance Transcultural Nursing Knowledge and Nursing. Journal of Transcultural Nursing. Διαθέσιμο στο:<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12113148/> (τελευταία επίσκεψη 20/06/2022)

McCracken, G. (1991). *The Long Interview. Qualitative Research Methods*. Sage.

Ghandour-Demiri, N. (2015, Νοέμβριος 17). Η προσφυγική κρίση στην Ελλάδα . HEINRICH BOLL STIFTUNG GREECE.

Διαθέσιμο στο: <https://gr.boell.org/el/2015/11/17/i-prosfygiki-krisi-stin-ellada> (τελευταία επίσκεψη 10/02/2022)

Nations Unis (1989). *La Violence Contre les femmes das la famille*. Nations Unis

NCTSN (2011). Secondary Traumatic Stress . A Fact Sheet for Child-Serving Professionals.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.nctsn.org/resources/secondary-traumatic-stress-fact-sheet-child-serving-professionals> (τελευταία επίσκεψη 15/03/2022)

Raj, A., Silverman, J. (2002 , March 1). Violence Against Immigrant Women- The Roles of Culture, Context and Legal Immigrant Status on Intimate Partner Violence, Violence Against Women. Sage journals.

Διαθέσιμο στο: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/10778010222183107> (τελευταία επίσκεψη 20/05/2022)

Seelinger, K. (2010, October 1) : Forced and Asylum: Perceiving the Invisible Harm.

Columbia Human Rights Law Review. Διαθέσιμο στο:

<https://humanrights.berkeley.edu/publications/forced-marriage-and-asylum-perceiving-invisible-harm> (τελευταία επίσκεψη 6/03/2022)

Social Policy (2014, Ιούλιος 21). Παιδικοί και εξαναγκαστικοί γάμοι- Η έκδηλη απόδειξη των έμφυλων διακρίσεων. Socialpolicy.gr . Διαθέσιμο στο :

https://socialpolicy.gr/2014/07/%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ba%ce%bf%ce%af-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%b5%ce%be%ce%b1%ce%bd%ce%b1%ce%b3%ce%ba%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%bf%ce%af-%ce%b3%ce%ac%ce%bc%ce%bf%ce%b9-%ce%b7-%ce%ad.html?fbclid=IwAR3YOHw76DejJVZKssgvu7_mAFwjwVSqU4jPeVQuPVZzLQ5R70SvkMSX4qo (τελευταία επίσκεψη 23/02/2022)

Stirn, M., Minic, M., Miclic, N., Tomazic, R., Zemlic, I., Chaudari, S., Papadouli, M., Hyde, K., Peykova, R. (2016, February). Psychosocial Support for Victims of Domestic and Gender Based Violence.

Διαθέσιμο στο : <http://www.firstaction.eu/wp-content/uploads/2017/03/Handbook-FIRST.pdf>
(τελευταία επίσκεψη 15/05/2022)

Terre des Femmes (n.d). Honour Crimes.

Διαθέσιμο στο: <https://www.frauenrechte.de/online/en/our-work/focus-areas/honour-crimes>
(τελευταία επίσκεψη 25/02/2022)

UNHCR, (2016, July 11). Refugee or migrant – Which is right? The two terms have distinct and different meanings and confusing them leads to problems for both populations. UNHCR

Διαθέσιμο στο.:

<https://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html> (τελευταία επίσκεψη 21/01/2022)

United Nations , Human Rights (2014, June 23). Human rights council holds panel discussion on preventing and eliminating child, early and forced marriage. United Nations.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=14760&LangID=E> (τελευταία επίσκεψη 3/02/2022)

UNODC, (2014). Global Report on Trafficking in Persons. Διαθέσιμο στο:

https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/GLOTIP_2014_full_report.pdf
(τελευταία επίσκεψη 24/04/2022)

UNHCR (2017) . Handbook for Interpreters in Asylum Procedures. Διαθέσιμο

στο: http://www.unhcr.org/dach/wp-content/uploads/sites/27/2017/09/AUT_Handbook-Asylum-Interpreting_en.pdf (τελευταία επίσκεψη 26/05/2022)

Ventevogel , P. , Schinina , G., Strang, A., Gagliato, M., & Hansen, L. (2015, Δεκέμβριος). Δωπηρεσιακό Καθοδηγητικό Σημείωμα : Ψυχική Υγεία και Ψυχοκοινωνική Στήριξη για Πρόσφυγες Αιτούντες Άσυλο και Μετανάστες εν κινήσει στην Ευρώπη. Διαθέσιμο στο: <https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/12/%CE%A8%CF%85%CF%87%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%88%CF%85%CF%87%CE%BF%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%83%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BE%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%AC%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CE%BD-%CE%BA%CE%B9%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%95%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7.pdf> (τελευταία επίσκεψη 14/06/2022)

WAVE (2017) . WAVE-HANDBOOK. Prevention and Support Standards for Women Survivors of Violence - A Handbook for the Implementation of the Istanbul Convention. Διαθέσιμο στο: http://fileserver.wave-network.org/trainingmanuals/WAVE_Handbook_2017.pdf (τελευταία επίσκεψη 30/04/2022)

Wells, A., Freudenberg, D., Levander, M. (2019, October) . Training Manual : Gender-based violence against refugee asylum-seeking women. Διαθέσιμο στο: https://daten2.verwaltungsportal.de/dateien/seitengenerator/0832ea4e327556b1629db18c84df6f0f186819/training_manual_ccm-gbv_el.pdf (τελευταία επίσκεψη 16/06/2022)

MMP (2017, September). Putting language on the map. Διαθέσιμο στο : <https://translatorswithoutborders.org/wp-content/uploads/2017/04/Putting-language-on-the-map.pdf> (τελευταία επίσκεψη 1/05/2022)

Palmer, C., Smith, H. (2001, September): Refugee Women and Domestic - Country Studies. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/pdfid/478e3c680.pdf> (τελευταία επίσκεψη 22/02/2022)

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρσις (2020. Οκτώβριος 20) . Press release - DIAPLOUS for vulnerable women and children.

Διαθέσιμο στο:

<https://arsis.gr/en/press-release-diaplous-for-vulnerable-women-and-children/>

(τελευταία επίσκεψη 12/06/2022)

Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, (1993). αποφ. 48/104 . Υπουργική απόφαση 11.1/6343/ΦΕΚ Β 3295/09.12.2014 «Γενικός Κανονισμός Λειτουργίας Δομών Φιλοξενίας υπηκόων τρίτων χωρών που λειτουργούν με μέριμνα της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής»

Γρηγοράκη Μ., (2020). *Αναγνώριση, διαχείριση και προστασία γυναικών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση σε Γενικό Νοσοκομείο* (Μεταπτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου).

Διαθέσιμο στο:

<https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6029/%ce%9c%ce%b5%cf%84%ce%b1%cf%80%cf%84%cf%85%cf%87%ce%b9%ce%b1%ce%ba%ce%ae%ce%94%ce%b9%cf%80%ce%bb%cf%89%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae%20%ce%95%cf%81%ce%b3%ce%b1%cf%83%ce%af%ce%b1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

(τελευταία επίσκεψη 27/04/2022)

Καλλινικάκη, Θ. (2010). Ποιοτικές Μέθοδοι στην Έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας. ΤΟΠΟΣ

Διεθνής Αμνηστία (2016, Ιανουαρίου 19). Γυναίκες πρόσφυγες: Αντιμέτωπες με βία, εκμετάλλευση και σεξουαλική παρενόχληση καθώς διασχίζουν την Ευρώπη. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.gr/news/press/article/20177/gynaikes-prosfyges-antimetopes-me-ekmetalleysi-kai-sexoyaliki-parenohlisi> (τελευταία επίσκεψη 4/03/2022)

Διεθνής Αμνηστία (2016, Φεβρουάριος). Βασικές ερωτήσεις και απαντήσεις για τα δικαιώματα προσφύγων & μεταναστών.

Διεθνής Αμνηστία. (2018, Φεβρουαρίου 13). Κοινή δημόσια δήλωση 10 Οργανώσεων στην Ελλάδα.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.amnesty.gr/news/articles/article/21284/10-organoseis-kaloynton-yoyrgo-dikaiosynis-na-katargisei-ti-diataxi> (τελευταία επίσκεψη 5/03/2022)

Διεθνής Επιτροπή Νομικών (2014). Μετανάστευση και Διεθνές Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Επαγγελματικό εγχειρίδιο. Ανανεωμένη έκδοση. Διαθέσιμο στο:

<https://www.icj.org/wp-content/uploads/2011/01/migrationand-international-human-rights-law-practitioners-guide-2014-greek.pdf> (τελευταία επίσκεψη 11/03/2022)

Διοτίμα (2022, Οκτωβρίου 15). Η έλλειψη διερμηνείας εμπόδιο στις καταγγελίες για την ενδοοικογενειακή βία.

Ανακτήθηκε απο: <https://diotima.org.gr/pros-ena-neo-systima-apokrisis/> (τελευταία επίσκεψη 23/04/2022)

Διοτίμα. (2021, Μαρτίου 30) . Το Κέντρο Διοτίμα χαιρετίζει την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.

Διαθέσιμο στο: <https://diotima.org.gr/i-diotima-chairetizei-tin-kyrosi-tis/> (τελευταία επίσκεψη 2/05/2022)

Δούκα, Ε. (2003). Το «Σύνδρομο Επαγγελματικής Κόπωσης» ή «Burnout» στην Κοινωνική Εργασία. Κοινωνική Εργασία. Επιθεώρηση Κοινωνικών Επιστημών. Τριμηνιαία Έκδοση, 97-107.

Δρίβας, Ε. (2016, Δεκεμβρίου 22). Η βίαιη κακοποιητική σχέση : Ο κύκλος της βίας & το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας . Psychology. Διαθέσιμο στο:

<https://www.psychology.gr/violence-abuse/2140-viaii-kakopoiitiki-schesi-kiklos-vias-sindromo-kakopoiimenis-ginaikas.html> (τελευταία επίσκεψη 26/05/2022)

Emke-Poulopoulos, I., (2001). *Trafficking in women and children: Greece , a country of destination and transit. Mediterranean Migration Observatory*. (Working paper, Panteion University)

Διαθέσιμο στο:

https://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/ket/1109/MMO_WP2rev.pdf (τελευταία επίσκεψη 21/04/2022)

Έγγραφο τοποθέτησης του Ευρωπαϊκού Δικτύου για τον Τερματισμό του ΑΓΓΟ (2016, Δεκέμβριος). Πως πρέπει να μιλάμε για τον ΑΓΓΟ. Διαθέσιμο στο :

https://www.endfgm.eu/content/documents/EFG-004-16-position-paper_GK_AITIMA_el.pdf (τελευταία επίσκεψη 12/03/2022)

Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για τους Εργαζόμενους στην Πρώτη Γραμμή (2018, Οκτώβριος). Κίνδυνοι εμπορίας ανθρώπων μεταξύ των προσφύγων: Αναγνωρίζοντας και προστατεύοντας τα θύματα Εμπορίας Ανθρώπων σε μεταναστευτικές ροές. Διαθέσιμο στο :

https://s3.amazonaws.com/cache.salvationarmy.org/52dc8f4a-207b-45d2-846b-8d5116e93269_training+kit+GR_DEF_web.pdf (τελευταία επίσκεψη 22/04/2022)

Εκτελεστική Επιτροπή, Πόρισμα Νομ105 (LVII), 2006 , Γυναίκες και Κορίτσια σε Κίνδυνο.

Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης (2017). Προσφυγική Κρίση 2015-2016. Γραμματεία Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής.

Διαθέσιμο στο :

https://government.gov.gr/wp-content/uploads/2017/04/gr_fact_sheet_refugee_feb2017.pdf (τελευταία επίσκεψη 23/01/22)

Ε.Κ.Πο.Σ.Π.Ο. “Νόστος” (n.d). Τι είναι συμβουλευτική. Διαθέσιμο στο :

<https://www.nostos.org.gr/site/gr/counseling.html> (τελευταία επίσκεψη 8/06/2022)

Ελληνική Δημοκρατία .(2021) .*Διακήρυξη για την Σύναψη Συμφωνίας- Πλαίσιο, τετραετούς διάρκειας, με Ανοικτή Διαδικασία μέσω ΕΣΗΔΗΣ για το έργο «παροχή υπηρεσιών*

Διερμηνείας, Τηλεδιερμηνείας, Μετάφρασης, και συναφών Υπηρεσιών. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/diakiryxi-gia-ti-synapsi-symfonias-plaisio-tetraetoys-diarkeias-me-anoikti-diadikasia-meso-esidis-gia-to-ergo-parochi-ypiresion-diermineias-tilediermineias-metafrasis-kai-synafon-2/> (τελευταία επίσκεψη 9/04/2022)

Ελληνική Δημοκρατία. (n.d.). Τηλεφωνική Γραμμή Ψυχοκοινωνική Υποστήριξης 10306. Υπουργείο Υγείας.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.moh.gov.gr/articles/citizen/xrhsima-thlefwna-amp-dieythynseis/10714-thlefwnikh-grammh-psyxokoinwnikhs-yposthrikshs-10306> (τελευταία επίσκεψη 1/09/2022)

Ελληνική Ένωση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2021, Νοέμβριος 4). Γυναικοκτονία : Έμφυλη βία και Αφαίρεση της Ζωής στο Οικείο Περιβάλλον. Διαθέσιμο στο :

<https://www.hlhr.gr/%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%AD%CE%BC%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B7-%CE%B2%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B1%CF%86%CE%B1%CE%AF%CF%81%CE%B5%CF%83/> (τελευταία επίσκεψη 13/03/22)

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Απριλίου 2011 για τη πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, άρθρο 2 (I). Διαθέσιμο στο :

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=IT> (τελευταία επίσκεψη 18/04/22)

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2018) :«Έκθεση σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2018/2162(INI))» Διαθέσιμο στο :

http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0429_EL.html (τελευταία επίσκεψη 16/01/22)

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο(2016):«Εκθεση σχετικά με την κατάσταση των γυναικών προσφύγων και των αιτουσών άσυλο στην ΕΕ(2015/0000(INI))» Διαθέσιμο στο : https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0024_EL.html?redirect (τελευταία επίσκεψη 2/04/2022)

Εταιρία Περιφερειακή Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας , (2021). Προσωπικό Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης στην Κοινότητα - Community Psychosocial Workforce (CPW) . EPAPSY. Διαθέσιμο στο : <https://www.epapsy.gr/parochi-psychokoinonikis-stirixis-se-prosfyges/> (τελευταία επίσκεψη 20/07/2022)

Ηνωμένα Έθνη, (1979). Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεως κατά των Γυναικών. Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ. Διαθέσιμο στο: <https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BE%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%88%CE%B7-%CF%8C%CE%BB%CF%89%CE%BD-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86-2/> (τελευταία επίσκεψη 17/05/2022)

Κανδυλάκη, Ε. (2008). *Η συμβουλευτική στην κοινωνική εργασία : Δεξιότητες και τεχνικές*. ΤΟΠΟΣ.

Καραμούζη, Α. (1997, 11-12/4). *Καταγραφή και Χαρτογράφηση των προσφυγικών οικισμών στον προσφυγικό χώρο από το 1821 έως σήμερα*. [Πρακτικά Συνεδρίου]. Ο ξεριζωμός και η άλλη πατρίδα. Οι προσφυγούπολεις στην Αθήνα. Αθήνα, Ελλάδα.

Κασιμάτη, Ε. και Παναγιωτοπούλου, Ρ.(2018). *Μεταναστευτικό και Προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα την περίοδο 2015-2017: Ζητήματα ενσωμάτωσης και κοινωνικής αποδοχής*. (Working Paper, Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet) Διαθέσιμο στο: <https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2018/08/JM-paper-No-10-KASIMATI-PANAGIOTOPOULOU.pdf> (τελευταία επίσκεψη 29/01/2022)

Κέντρο Διοτίμα (2019, Φεβρουαρίου 21). Είναι σωστός τελικά ο όρος «γυναικοκτονία»; Διαθέσιμο στο: <https://diotima.org.gr/einai-sostos-telika-o-oros-gynaikoktonia/> (τελευταία επίσκεψη 26/02/22)

Κέντρο ΔΙΟΤΙΜΑ, (n.d). Ορολογίες. Διαθέσιμο στο: <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451541139-55ac7278-00ae> (τελευταία επίσκεψη 5/01/22)

Κέντρο συντονισμού για θέματα μεταναστών και προσφύγων (n.d) . Ξενώνας φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας. Διαθέσιμο στο: <https://www.accmr.gr/el/%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%A F%CE%B5%CF%82/service/1738.html> (τελευταία επίσκεψη 4/06/22)

Κοινοφελής Δημοτική Επιχείρηση Πειραιά. (n.d) . Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη. Διαθέσιμο στο: <https://kodep.gr/psychosocial-support/> (τελευταία επίσκεψη 28/08/2022)

ΚΕΘΙ (2020, Φεβρουάριος 28). Οι δομές του δικτύου για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών. Διαθέσιμο στο: <https://www.kethi.gr/nea/oi-domes-toy-diktyoy-gia-tin-prolipsi-kai-antimetopisi-tis-bias-kata-ton-gynaikon-0> (τελευταία επίσκεψη 13/06/2022)

Khanna, P.,Kimmel, Z., Karkara, R., (2017, Δεκέμβριος). Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών. (Ε. Μάρη επιμ.) ΚΕΘΙ. Διαθέσιμο στο: https://www.kethi.gr/sites/default/files/wp-content/uploads/2018/04/CEDAW_Web_Spreads-1.pdf (τελευταία επίσκεψη 5/05/2022)

ΚΜΟΡ (2020, Ιούνιος 12). Αύξηση της έμφυλης βίας εναντίον γυναικών προσφύγων και μεταναστριών εν μέσω Covid-19. ΚΜΟΠ.
Διαθέσιμο στο : <https://www.kmop.gr/news-afxisi-tis-emfylis-vias-enantion-prosfygon-ke-metanastrion-en-meso-covid-19/> (τελευταία επίσκεψη 28/03/2022)

Κυρανούδη, Δ. (2021, Μαΐου 11). Τι πέτυχε η Σύμβαση της Κων/πόλης 10 χρόνια μετά. DW. Διαθέσιμο στο:

<https://www.dw.com/el/%CF%84%CE%B9-%CF%80%CE%AD%CF%84%CF%85%CF%87%CE%B5-%CE%B7-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%82-10-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC/a-57488498> (τελευταία επίσκεψη 18/05/2022)

Lawspot, (2016, Μάρτιος 14). Τι προβλέπει η Σύμβαση της Γενεύης για το Καθεστώς των Προσφύγων : Ποιος θεωρείται πρόσφυγας, ποια τα δικαιώματα του και άλλες χρήσιμες πληροφορίες για τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951. LAWSPOT Διαθέσιμο στο: <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/voithitika-kemena/ti-provlepei-i-symvasi-tis-genevis-gia-kathestos-ton-prosfygon> (τελευταία επίσκεψη 11/05/2022)

Λιάπη, Μ., Χαρίδη, Ε., Τυροβολάς Θ., (2016, Δεκέμβριος). ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΑΝΑΓΚΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΜΕΝΟΥΝ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ. (Δ.Τσιλιπάνου επιμ.). ΚΕΘΙ. Διαθέσιμο στο : <https://www.kethi.gr/sites/default/files/wp-content/uploads/2017/07/%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97-%CE%94%CE%99%CE%9F%CE%A4%CE%99%CE%9C%CE%91-%CE%9A%CE%95%CE%98%CE%99-final.pdf> (τελευταία επίσκεψη 31/05/2022)

Κέντρο Διοτίμα (2019, Φεβρουαρίου 21). Είναι σωστός τελικά ο όρος «γυναικοκτονία»; Διαθέσιμο στο: <https://diotima.org.gr/einai-sostos-telika-o-oros-gynaikoktonia/> (τελευταία επίσκεψη 26/02/22)

Κέντρο ΔΙΟΤΙΜΑ, (n.d). Ορολογίες. Διαθέσιμο στο: <https://diotima.org.gr/orologies/#1549451541139-55ac7278-00ae> (τελευταία επίσκεψη 5/01/22)

Κέντρο συντονισμού για θέματα μεταναστών και προσφύγων (n.d) . Ξενώνας φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας. Διαθέσιμο στο: <https://www.accmr.gr/el/%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%A7%CE%B5%CF%82/service/1738.html> (τελευταία επίσκεψη 4/06/22)

Κοινωφελής Δημοτική Επιχείρηση Πειραιά. (n.d) . Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη. Διαθέσιμο στο: <https://kodep.gr/psychosocial-support/> (τελευταία επίσκεψη 28/08/2022)

Μετάδραση (2019, Ιούλιος 22). Αναγκαιότητα διασφάλισης ποιοτικής διερμηνείας στο προσφυγικό.

Διαθέσιμο στο:

<https://metadراسi.org/%ce%b1%ce%bd%ce%b1%ce%b3%ce%ba%ce%b1%ce%b9%cf%8c%cf%84%ce%b7%cf%84%ce%b1-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%cf%83%cf%86%ce%ac%ce%b%ce%b9%cf%83%ce%b7%cf%82-%cf%80%ce%bf%ce%b9%ce%bf%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae%cf%82/> (τελευταία επίσκεψη 25/05/22)

Μηναΐδης,Σ. (1990). *Η θρησκευτική ελευθερία των μουσουλμάνων στην Ελληνική έννομη τάξη*. Σάκουλας.

Μουσούρου, Λ. (1991) . *Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*. GUTENBERG

Μπρούσα, Κ. (2016). *Το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων (human trafficking) και η νομοθετική και δικαστική αντιμετώπιση του στο πλαίσιο της διεθνούς έννομης τάξης*. (Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)

Διαθέσιμο στο: <http://ikee.lib.auth.gr/record/284075/files/GRI-2016-17066.pdf> (τελευταία επίσκεψη 28/04/2022)

Ν.Δ 3989/1959, άρθρο 1, Σύμβαση της Γενεύης (1951)

Νταγκουνάκης, Κ. (2013). *Σύγχρονες μορφές δουλείας* . (Πτυχιακή Εργασία, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης). Διαθέσιμο στο:

<https://apothesis.lib.hmu.gr/bitstream/handle/20.500.12688/5416/NtagkounakisKyriakos2013.pdf?sequence=1> (τελευταία επίσκεψη 28/04/2022)

Πανελλήνια Ένωση Μεταναστών.(n.d) *Μεταναστευτικές ανάγκες προσφύγων και μεταναστών*. Ανακτήθηκε από:

<https://pem.gr/poioi-eimaste/oi-theseis-mas/metafrastikes-anagkes-prosfygon-kai-metanaston/> (τελευταία επίσκεψη 26/05/2022)

Παπαγιαννοπούλου, Ε., Γκούβα, Μ. (2009). Οι επαγγελματίες Υγείας και η Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών. *Interscientific Health Care*, Vol 1, Issue 2, 51-55
Διαθέσιμο στο:

https://www.researchgate.net/profile/Mary-Gouva/publication/215552957_HEALTH_CARE_PROVIDERS_AND_DOMESTIC_VIOLENCE_AGAINST_WOMEN/links/57a5920108ae455e853d6dc0/HEALTH-CARE-PROVIDERS-AND-DOMESTIC-VIOLENCE-AGAINST-WOMEN.pdf (τελευταία επίσκεψη 10/06/2022)

Σκλάβου, Κ. (2007). *Οι επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας στην κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών γυναικών: Η περίπτωση του Λεκανοπεδίου της Αττικής*. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. (Διατριβή, Πάντειον Πανεπιστήμιο).

Διαθέσιμο στο:

<https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/15520?lang=el#page/126/mode/2up> (τελευταία επίσκεψη 17/2/2022)

Σπινέλλη, Κ., (2006, Μάιος). Μορφές βίας κατά παιδιών και γυναικών στην σύγχρονη κοινωνία. [Πρακτικά Συνεδρίου]. Θύματα βίας: Εντός και εκτός της οικογένειας-εντός και εκτός των συνόρων.

Διαθέσιμο στο:

<https://anthrwpokentrika.wordpress.com/2011/09/10/%CE%B8%CF%8D%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B2%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%8C%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%AD/> (τελευταία επίσκεψη 6/02/2022)

Σπυροπούλου, Γ., Χριστόπουλος, Δ., (2016). *Προσφυγικό: «Θα τα καταφέρουμε»*; Ένας απολογισμός διαχείρισης και προτάσεις διεξόδου. ΠΑΠΑΖΗΣΗ ΑΕΒΕ.

Symbiosis (n.d). Αντιμετωπίζοντας την Έμφυλη Σεξουαλική Βία στο πλαίσιο της Μετανάστευσης. Διαθέσιμο στο:

<https://www.symbiosis.org.gr/el/addressing-sexual-violence-against-refugee-women-asvarw/>

(τελευταία επίσκεψη 9/03/2022)

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, άρθρο 3. (Κωνσταντινούπολη, 2011).:

Διαθέσιμο στο:

https://isotita.gr/wp-content/uploads/2017/04/Convention_violence-against-women_2011_el_edited.pdf (τελευταία επίσκεψη 13/04/2022)

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, άρθρο 33. (Κωνσταντινούπολη, 2011).

Διαθέσιμο στο:

https://isotita.gr/wp-content/uploads/2017/04/Convention_violence-against-women_2011_el_edited.pdf (τελευταία επίσκεψη 14/04/22)

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την Καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.(Κωνσταντινούπολη, 2011). Διαθέσιμο στο:

https://isotita.gr/wp-content/uploads/2017/04/Convention_violence-against-women_2011_el_edited.pdf (τελευταία επίσκεψη 14/04/22)

Τερζή, Α. (2019). *Η έμφυλη βία, η ευαλωτότητα των προσφύγων γυναικών και ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων : Διερεύνηση των απόψεων επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στο προσφυγικό σε Αικατερίνη και Θεσσαλονίκη*. (Μεταπτυχιακή εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) Διαθέσιμο στο:

<https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/45237/1/105196%20%ce%a4%ce%95%ce%a1%ce%96%ce%97%20%ce%91%ce%9d%ce%91%ce%a3%ce%a4%ce%91%ce%a3%ce%99%ce%91.pdf> (τελευταία επίσκεψη 5/02/2022)

Τρουμπέτα,Σ.(2012). *Το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα : διαβάσεις και μελέτες συνόρων*. Παπαζήση

Τζαβέλλα, Φ., Σακελλαρίδης, Γ.(2020). *Γυναικείες προσφυγικές μαρτυρίες και ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα*. σελ.12-14. Archives of Hellenic Medicine. Διαθέσιμο στο:

https://www.researchgate.net/profile/Foteini-Tzavella/publication/338778706_Refugee_women's_testimonies_and_human_rights_in_Greece/links/5e2a0d9b299bf152167870d7/Refugee-womens-testimonies-and-human-rights-in-Greece.pdf (τελευταία επίσκεψη 30/08/2022)

Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες .*Οι πρόσφυγες του Κόσμου, 1997-1998: Προβλήματα και στρατηγικές* . Ελληνικά Γράμματα.

Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (1991). Κατευθυντήριες αρχές για την Προστασία των Γυναικών Προσφύγων.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2017/05/Women-Protection-Principles.pdf> (τελευταία επίσκεψη 21/05/22)

Χατζηφώτη, Α.Α. (2020). *Εργασία σε κέντρα προσφύγων: Βιώματα και εμπειρίες επαγγελματιών υγείας*. (Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας- Γενικό Τμήμα Λάρισας) .

Διαθέσιμο στο:

<https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/52616/20570.pdf?sequence=1> (τελευταία επίσκεψη 25/06/22)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο για τις συνεντεύξεις των κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων

1. Σε ποια υπηρεσία/δομή εργάζεστε;
2. Εσείς όταν ακούτε την λέξη έμφυλη βία τι σας έρχεται στο μυαλό;
3. Γνωρίζετε άλλες δομές, οι οποίες ασχολούνται με τις γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας;
4. Κάθε πότε έρχεστε αντιμέτωπες με περιστατικά έμφυλης βίας στον προσφυγικό πληθυσμό;
5. Πόσο ανοιχτός θεωρείται ότι είναι ο πληθυσμός γυναικών προσφύγων σχετικά με την καταγγελία περιστατικών έμφυλης βίας;
6. Από την εμπειρία σας ποια εμπόδια αντιμετωπίζουν οι γυναίκες πρόσφυγες όσον αφορά τα στάδια της καταγγελίας;
7. Ποια η συνεργασία με τις υπόλοιπες συναφείς υπηρεσίες (Αστυνομία, Εισαγγελίες, ΜΚΟ, Νοσοκομεία, δομές, Διεθνής Οργανισμούς, Ύπατη Αρμοστεία, ΔΟΜ) για την ολιστικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου;
8. Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε την δουλειά σας με τα θύματα έμφυλης βίας;
9. Θεωρείται επαρκείς τις υπηρεσίες που παρέχονται στις γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας στην Ελλάδα;
10. Από την εμπειρία σας ποια εμπόδια αντιμετωπίζετε ως επαγγελματίες όσον αφορά την επαφή σας με τις γυναίκες πρόσφυγες;
11. Με ποιους τρόπους το κράτος μπορεί να μεριμνήσει ώστε να δημιουργηθεί ένα πιο αποτελεσματικό πλαίσιο ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στα θύματα από τους επαγγελματίες;
12. Θα μπορούσατε να μας αναφέρετε την ψυχική κατάσταση των γυναικών προσφύγων που έχουν υποστεί έμφυλη βία και πως εσείς την διαχειρίζεστε;
13. Είναι σημαντική κατά την γνώμη σας η ειδίκευση στον τομέα της απασχόλησης με γυναίκες πρόσφυγες θύματα έμφυλης βίας; Τι παραπάνω θα θέλατε να υπάρχει;
14. Θεωρείται ότι οι επαγγελματίες οι οποίοι εργάζονται σε υπηρεσίες που ασχολούνται με τις γυναίκες πρόσφυγες είναι επαρκώς και κατάλληλα καταρτισμένοι;
15. Κατά πόσο θεωρείται ότι το φύλο του επαγγελματία επηρεάζει την σχέση εμπιστοσύνης με την γυναίκα πρόσφυγα;

16. Πως πιστεύετε ότι το νομικό πλαίσιο της Ελλάδας προστατεύει τις γυναίκες πρόσφυγες;
17. Ποια μέτρα λαμβάνει το Ελληνικό κράτος σχετικά με την πρόληψη και την αντιμετώπιση των μορφών έμφυλης βίας;
18. Με ποιους τρόπους αντιμετωπίζει το Ελληνικό κράτος τα περιστατικά έμφυλης βίας στο προσφυγικό πληθυσμό;